

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ
КАФЕДРА БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ**

**Іванов Олександр Віталійович
Організація пасивних операцій комерційних банків**

Спеціальність 8.03050802 – банківська справа

Дипломна робота за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр»

Студент групи БСзм-52
О.В. Іванов

(підпис)

Науковий керівник:
к.е.н., доцент О.Л Малахова

(підпис)

Дипломну роботу допущено
до захисту:

«___» _____ 2013 р.

Завідуючий кафедрою банківської справи,
доктор економічних наук, професор
О.В. Дзюблюк

(підпис)

Тернопіль – 2013

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. СИСТЕМА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ: ЇХ РОЛЬ І МІСЦЕ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
1.1 Роль комерційних банків у формуванні кредитної системи України.....	7
1.2 Банківські пасиви, їх значення і загальна характеристика.....	16
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	24
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ЗДІЙСНЕННЯ ПАСИВНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ (на прикладі ПАТ КБ «ПриватБанк»)	
2.1 Формування власного капіталу комерційними банками.....	25
2.2 Депозитні операції комерційних банків.....	37
2.3 Запозичені кошти комерційних банків.....	49
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	66
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПАСИВНИХ ОПЕРАЦІЙ В УМОВАХ ПОСТКРИЗОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ	
3.1 Управління банківськими пасивами.....	67
3.2 Методи управління пасивами.....	74
3.3 Основні напрямки розвитку пасивних операцій.....	89
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	99
ВИСНОВКИ.....	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	103
ДОДАТКИ.....	107

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Нині в Україні дуже актуальною для теоретиків та практиків банківської справи є проблема провадження пасивних операцій та методів управління пасивами. Перехід незалежної України на рейки ринкового господарювання поставив на часі потребу в докорінних змінах у всій системі економічних відносин, в тому числі в банківській системі.

Діюча в теперішній час дворівнева банківська система значно змінює справу. На зміну загальнодержавному позичковому фонду приходить ринок позичкових ресурсів. Банки купують ресурси на цьому ринку в умовах жорсткої конкурентної боротьби. Засобом же залучення ресурсів служать пасивні операції банків.

Для банківської системи України проблема залучення ресурсів стоїть дуже гостро. З переходом до ринкової економіки та виникненням комерційних банків почався процес перерозподілу ресурсів і клієнтів колишніх спеціалізованих банків. Для новостворених комерційних банків робота по створенню банку починається з формування своєї ресурсної бази. Для пошуку ресурсів розробляються та впроваджуються різноманітні маркетингові програми залучення грошових коштів, при цьому часто використовується зарубіжний досвід, оскільки вітчизняні розробки в даній сфері практично відсутні. Проблема ускладнюється тяжкою економічною ситуацією в країні, слабким розвитком економіки і ринків грошових ресурсів.

Економіка України знаходиться на даний час у дуже складному становищі. Завдяки тому, що прибуткові та стабільні клієнти стали рідкістю, посилилась конкурентна боротьба за клієнта. Внаслідок цього, для залучення клієнтів банки почали знижувати кредитні і підвищувати депозитні ставки. Ця тенденція посилюється також внаслідок зниження темпів інфляції. Таким чином, прибуток банку стає чутливим до змін ринкової ставки, що свідчить про підвищення процентного ризику. Середовище, в якому працюють українські банки, є дуже ризиковим.

Процеси, які відбуваються в економіці України та в банківській системі зокрема, вимагають нових узагальнень і розробки рекомендацій, які враховували б сучасні умови діяльності банків та їх клієнтів. Тому необхідне подальше вивчення теорії та практики здійснення пасивних операцій та методів управління пасивами, що і є метою написання дипломної роботи.

Огляд літератури з теми дослідження. Значний внесок у розробку питань теорії та практики функціонування банків зробили зарубіжні економісти: М.И. Савлук, Панова Г.С, Полфреман Д, Усоскин В.М.

У вітчизняній науці дослідженню даної теми присв'ячено значну кількість праць, зокрема дослідження таких економістів: О. Дзюблюк, Андрушків Т.І, М.Ю.

Бабичев, Ю.А. Бабичева, О.В. Трохова, М.І. Савлука, А.М. Мороз, М.Ф.

Пуховкіна, Маркова О.М., Сахарова Л.С., Сидоров В.Н

Проте, слід зазначити, що у своїх працях розглядає деякі аспекти банків, і недостатньо уваги приділяється вказати напрямок розвитку в сучасних умовах ринкової економіки. Тому дослідження комерційних банків потребує подальшого розвитку і регулювання пасивних операцій банків.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є обґрунтування теоретичних та методологічних засад організації пасивних операцій, визначення їх ролі депозитного портфеля і вдосконалення їх діяльності в комерційних банках.

Для досягнення поставленої мети передбачено постановку, формулювання і розв'язання наступних наукових та практичних завдань:

- дослідити теоретичні основи організації пасивних операцій комерційних банків;
- визначити історичні передумови та дослідити історичний розвиток пасивних операцій;
- проаналізувати діючу практику діяльності банків щодо формування пасивів вітчизняних банків;
- узагальнити зарубіжний досвід банківської діяльності у розвиненні депозитного портфеля комерційних банків

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є кредитні взаємини банків та клієнтів з приводу залученнями банками грошових коштів на грошовому ринку.

Предметом дослідження є діяльність банківських установ, спрямована на залучення та повернення вкладів.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є фундаментальні концепції класиків і сучасних дослідників особливостей діяльності комерційних банків. Дослідження сучасного стану банківської системи України здійснено з допомогою статистичних, математичних, коефіцієнтних методів, техніко-економічного і фінансового аналізу, спостереження. Розробка рекомендацій щодо вдосконалення діяльності вітчизняних комерційних банків здійснювалась з використанням методів систематизації та узагальнення, багатофакторного аналізу пасивних операцій комерційних банків.

Інформаційна база роботи. Статистичну та факторологічну основу дослідження складають монографічна і аналітична література, закони України, статистичні дані Національного Банку України, наукові праці зарубіжних і вітчизняних дослідників у сфері діяльності комерційних банків.

Наукова новизна роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних із удосконаленням пасивних операцій вітчизняних комерційних банків в умовах посткризового відновлення економіки України. Безпосередньо в процесі дослідження отримано наступні наукові результати:

- викремлено функцію трансформації, які притаманні банкам. Дана функція включає декілька напрямків, а саме: - трансформація ризиків (диверсифікація активних операцій, створення резервів, диверсифікація процентних ставок в залежності від ризикованості кредитів, страхування депозитів); - трансформація строків полягає в тому, що, збираючи великі обсяги короткострокових засобів і постійно поповнюючи їх, банки отримують можливість деяку їхню частину вкладати в довгострокові активи; - трансформація

капіталів полягає в тому, що, збираючи велику кількість дрібних вкладів, банки мають можливість акумулювати крупні капітали для реалізації крупномасштабних проектів; - середовищна трансформація полягає в тому, що банки можуть акумулювати ресурси з багатьох регіонів і навіть з інших країн.

- сформульовано переваги та недоліки термінових депозитних рахунків, а саме: перевагою термінових депозитних рахунків для клієнтів є отримання високого відсотка, а для банку - можливість підтримки ліквідності з меншим оперативним резервом, оскільки основною ціллю банку є примноження доходів. Недолік термінових депозитів для клієнтів полягає в низькій ліквідності і неможливості використовувати кошти для розрахунків та поточних платежів, а також для отримання готівкових грошей;

- встановлено, що основними принципами організації депозитних операцій є: депозитні операції повинні сприяти в отриманні прибутку чи створювати умови для отримання прибутку в майбутньому; депозитні операції повинні бути диверсифікуватися за суб'єктами; особливу увагу в процесі організації депозитних операцій слід приділяти строковим вкладам, оскільки як ризик за ними завжди найбільший; відсоткова ставка повинна забезпечувати взаємозв'язок і погодженість між депозитними операціями і кредитними операціями за термінами і сумами депозитів і кредитних вкладень фізичних чи юридичних осіб;

Практичне значення роботи даної роботи полягає у тому, що її матеріали та висновки можуть бути використані для вирішення основних проблем комерційних банків з метою забезпечення стабільності і надійності функціонування банківської системи України та економіки загалом.

Структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, 3 розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків.

Повний обсяг роботи – 128 сторінок, список використаних джерел з 34 найменування, 7 додатків.

РОЗДІЛ 1

СИСТЕМА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ: ЇХ РОЛЬ І МІСЦЕ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

1.1 Роль комерційних банків у формуванні кредитної системи України

Згідно ст.1 Закону ("Про банки і банківську діяльність" банк - кредитна організація, яка має виключне право здійснювати в сукупності наступні банківські операції: залучення у внески грошових коштів фізичних і юридичних осіб, розміщення зазначених коштів від свого імені і за свій рахунок на умовах повернення, платності, терміновості, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

Комерційні банки, як і інші господарюючі суб'єкти з метою забезпечення їх бізнес повинен мати у своєму розпорядженні певну суму грошей, то є ресурси. У економічною проблемою сьогодення розвитку ресурсів має першорядне значення. Це тому, що перехід до ринкової економіки, ліквідація державної монополії на банківську справу, будівництво дворівневої банківської системи характер банківських ресурсів зазнає значних змін. Це тому, що, по-перше, значно збузився Національний фонд банківських ресурсів, а сфера його діяльності зосереджена в першій ланці банківської - банку України. По-друге, освіта підприємств і організацій з різними формами власності означає виникнення нових власників тимчасово вільних грошових коштів, що полегшує створення кредитного ринку, органічна частина системи грошових відносин. Крім того, масштаби діяльності банків, що визначаються об'єктом його активних операцій, залежать від сукупності обсягу ресурсів, якими вона володіє, і особливо від суми залучених коштів. Такий стан загострює конкурентну боротьбу між банками за залучення ресурсів. Ресурси комерційних банків представляють собою сукупність власних і залучених коштів, наявних у його розпорядженні і використовуються для здійснення активних операцій.

Пасивні операції комерційного банку - це операції, за допомогою яких формуються банківські ресурси. Вони діляться на власні та залучені. Велике

значення мають пасивні операції, в результаті яких утворюється власний капітал банку. Наявність цього капіталу служить підставою для залучення чужих коштів.

В умовах глобальної фінансової кризи і нестабільної економічної ситуації, внаслідок чого банківська система уражена першим, комерційних банків, їх банкрутства або, навпаки, можливість залишитися на плаву завдяки майстерності маніпулювання фінансовими потоками відіграють вирішальну роль у виборі банків юридичних і фізичних осіб для найбільш ефективного та безпечного зберігання і збільшення заощаджень.

Для з'ясування природи пасивних банківських, на наш погляд, необхідно зосередитись на теоретичні аспекти кредитної системи і місцевих комерційних банків в ній. Загалом, суть кредитної системи може бути виражена двома способами: 1) як сукупність кредитних відносин, форм кредиту, практики кредитування, і кредиторами, 2) як сукупність кредитних організацій в країні займаються мобілізацією фінансових ресурсів і надавати їм кредити [24, С.14].

Формування і розвиток кредитної системи визначається двома об'єктивними економічними умовами: 1) на певному етапі розвитку суспільства існує необхідність для конкретною формою ведення бізнесу, пов'язаного з накопиченням і розподілом тимчасово вільних грошових коштів на ринку; 2) розвиток товарного виробництва і розширення торгівлі призвело до зростання грошових потоків в результаті необхідності для організації і обслуговування.

Перша умова пов'язана з виникненням реальних відносин з кредитними нерегулярності і асинхронності окремих процесів розмноження. Невідповідність у часі між отриманням і поточних витрат, необхідних для доходів від об'єктивних економічних причин, характерна для більшості ринку. У результаті, з одного боку, накопичується значна кількість тимчасово вільних грошових коштів з обороту, а з іншого - існує необхідність у додаткових фінансових ресурсах. Вирішено це протиріччя кредитними організаціями, які накопичуються тимчасово вільні грошові кошти підприємств, населення держава, використовуючи їх (як повернення) для задоволення економічних і соціальних потреб. Друга передумова формування кредитної системи залежить від особливостей взаємодії суб'єктів

ринку між собою через кругообірот матеріальних цінностей і коштів в економіці. Потоки товарів і послуг в господарстві мають бути врівноважені відповідними грошовими потоками, які, крім того, обслуговують фінансову систему, маючи односторонній характер, а також забезпечують рух капіталів на грошовому і фондовому ринках. Безпосереднє спрямування грошових потоків від одних суб'єктів ринку до інших є економічно недоцільним, а масштаби товарного виробництва й обороту роблять таку практику неможливою через значні витрати. Саме це зумовило об'єктивну потребу в упорядкуванні та технічній організації руху грошових потоків в економіці, що і здійснюють інститути кредитної системи, виконуючи роль основних посередників у забезпеченні руху коштів між різними суб'єктами ринку.

Формування кредитної системи як сукупність кредитних організацій визначається характером існуючих кредитних відносин країни і відповідні їм форми кредиту. Склад кредиторів змінюється при еволюції кредитних відносин. Етапів цього розвитку можуть бути визначені наступним чином:

1. Найпростіша форма кредитних відносин, які реалізуються між кредитором і позичальником без посередників. У цих умовах немає кредитної системи та кредитних відносин домінуючим елементом випадковості на кожен окремий кредитний договір, немає суперечності між обсяги і терміни виділення коштів для кредитора і відповідних потреб позичальника, що суттєво гальмує розвиток кредитних відносин, а також економіки.

2. Поява посередників, які виконують банківські функції, акумулюючи вільні грошові кошти та надання їм кредиту та здійснення платежів між різними суб'єктами ринкової економіки. Робота посередників дозволяє поєднувати інтереси кредиторів і позичальників у масштабах всієї економіки в цілому, для створення оптимальних умов для руху капіталу та процесу соціальної. Домінуючою формою кредитних відносин поступово стає банківський кредит.

3. Виникнення і розвиток спеціалізованих фінансових посередників займаються обслуговуванням ті сегменти ринку, які не є співробітниками банку.

Спеціалізація певних посередників певних операцій або підтримки певних гравців ринку доповнює кредитної системи, розширення спектру фінансових послуг.

4. Створення єдиного контролюючого органу кредиту - Центральний банк виступає в якості процесів управління кредитною - розрахункові та сектору фінансових послуг. Цей етап займає кредитних відносин у регульованою швидкістю, що дозволяє активно використовувати різні підходи та інструменти державного впливу функціонування кредитної лінії з метою усунення диспропорцій в економіці.

Ці етапи розвитку кредитної системи визначається особливостями його структури в її нинішньому вигляді. Усі кредитні організації системи діляться на три основні групи: 1) центральний банк (Національний банк України), 2) комерційні банки і 3) спеціалізовані кредитно - фінансові інститути (parabanku). Перші дві групи є окремою ланкою кредитних відносин - банківська система країни, третю групу утворюють відносно ізольованої системи небанківських установ, які спеціалізуються на певних операціях [24, С.20]. Функціональне розмежування різних ланок кредитної системи об'єктивно зумовлене різними методами діяльності на фінансовому ринку, різними способами участі у процесі перерозподілу капіталів та забезпечення руху коштів між різними суб'єктами ринкових відносин [14, с.63].

Основною ланкою кредитної системи є банки, яким належить ключова роль у кредитно – фінансовому обслуговуванні економіки. Банк – це особлива установа, що акумулює тимчасово вільні грошові кошти, надає їх у кредит, здійснює розрахунки та інші фінансові операції. Організаційна сукупність різних видів банків, що функціонують у країні в цілком визначений історичний період утворюють банківську систему.

Необхідність формування банківської системи, як особливої структури, визначається двома групами причин:

1) пов'язана з необхідністю здійснення громадського нагляду і регулювання банківської діяльності, узгодження комерційних інтересів окремих банків з

досягненням економічних інтересів – забезпечення стійкості грошей і стійкої роботи всіх банків;

2) пов'язаних із функціонуванням грошового ринку, забезпеченням збалансованості попиту і пропозиції грошей на ринку і в кожному його окремому секторі. Для цього об'єм банківських інститутів і пропонованих ними продуктів повинен бути достатньо широким і мобільним, щоб можна було заповнити будь-який сектор ринку, яким би вузьким чи не вигідним він не був.

Ефективна діяльність кредитної системи, в тому числі банківської, передбачає необхідність ієрархічної побудови її інститутів на двох рівнях: перший - центральний банк країни, другий – комерційні банки і спеціалізовані кредитно-фінансові інститути. Організація кредитної системи на двох рівнях дає змогу ефективно розподілити операційні функції між центральним банком і всіма іншими кредитними інститутами, що забезпечує належний рівень обслуговування всіх суб'єктів ринкових відносин.

Центральний банк – це орган державного грошово-кредитного регулювання економіки, наділений монопольним правом емісії грошей та правом керувати грошово-кредитною системою країни. На нього покладена відповідальність за вирішення завдань в грошово-кредитній сфері, перш за все. підтримання стійкості національної валюти і забезпечення стійкого функціонування банківської системи. Хоча ці завдання вирішуються за участю всіх банків, проте успіх може бути досягнутий при відповідній координації зусиль кожного із них. У більшості країн, в тому числі і в Україні, центральний банк є державним, але це не означає, що уряд безпосередньо втручається в політику центрального банку. Він визначає пріоритети, ставить завдання у сфері економічної політики, а саме в грошово-кредитній політиці, а центральний банк самостійно розробляє конкретні кроки щодо виконання цих завдань.

Основні функції центрального банку, що визначають його місце і роль в економіці: організація грошових коштів та видача валюти; функції "банку банків", функція державного банку, реалізація грошово-кредитної політики [24, С.27].

Одним з ключових елементів кредитної системи є комерційні банки. Комерційний банк - кредитна організація диверсифікованої яка займається в різних секторах ринку капіталу, обслуговуючи компанії у різних секторах економіки і населення [15, С.40]. Сутність банку як специфічного товарного виробництва установі, можна показати за допомогою виклику його функцій. Основними функціями банків є: - кредитного посередництва - накопичення вільних коштів і перетворення їх в капітал - посередництво в платежах - створення непогашеного кредиту - функція перетворення [25, С.7].

Посередницької функції в кредит перерозподілу коштів банків, тимчасово знімається під *kruihooborotu* капіталу і доходу. Банки виступають у якості посередників між тими учасниками ринку, які накопичують тимчасово вільні грошові кошти, і тими членами економічного обміну, які не потребують додаткового капіталі. Таким чином, банки сприяють "переливання" капіталу, направляючи їх у найбільш ефективних додатків. Банки-посередники у відносинах кредитування дозволяє зменшити ризик в економічній системі, оскільки банки мають більше можливостей для визначення платоспроможності позичальника, а також диверсифікувати активи, знижує ймовірність втрат.

Накопичення вільних грошових коштів та перетворення їх в капітал визначає роль банків як основних фінансових інститутів, які стимулюють накопичення в економіці. Стимули для заощаджень і зекономлені фінансові ресурси банків політику. Власники пропонують зручну форму коштів, внесених грошей в різні відкладення, які забезпечують дохід у вигляді відсотків. Концентрований таким чином ресурси перетворюються на позичковий капітал, що використовується банками для надання кредитів підприємствам.

Функція посередництва полягає в наданні клірингових платежів банками між учасниками ринку переказу коштів з одного рахунку на інший або заліку взаємних вимог. Суб'єкти ринку, зберігаючи свої гроші на рахунках у банках та активно використовувати їх в якості засобу сіткою, що значно знижує загальну вартість лікування в економіці. Банки беруть на себе для своєчасного і повного виконання замовлень своїх клієнтів для здійснення платежів. Створення

непогашеного кредиту є те, що банки мають свої кредитні-клірингових операцій задовольнити потреби економічного обміну відповідну кількість платіжних засобів у вигляді кредитних грошей. Ці операції, пов'язані з депонувати чек-викиди, суть якої полягає в тому, що банк надає кредити клієнтам, сума кредиту зараховується на його рахунок. У рамках цієї суми, клієнт може отримати готівку або виписати чек на оплату. Таким чином, банк, по суті, створює додаткові кошти платежу, як доставка передую збільшення залишку кредиту за поточним рахунком і не залежить від попереднього заробляти реальні гроші в банку. Ця функція допомагає підтримувати належну сприяє еластичності грошової системи країни [5, с.130].

Функція трансформації включає в себе кілька напрямків:

- Трансформація ризику є те, що банки, які беруть участь у високого ризику через особливих заходів щодо зниження цих ризиків відокремити своїх інвесторів та акціонерів до мінімуму. Ці заходи включають: диверсифікація активних операцій, виділення ресурсів, диверсифікації процентні ставки залежно від ризикованості кредитів, страхування вкладів, та інші. В результаті, частина левова ризик дефолту за кредитами, банки беруть на себе;

- Перетворення умов є те, що, збираючи велику кількість короткострокових і постійно поповнюючи їх, банки можуть інвестувати деяку частину необоротних активів, які необхідні для багатьох суб'єктів економіки. Це вигідно не тільки в банк (він отримує більш високу віддачу від довгострокових депозитів), але і своїх клієнтів. Його позичальники в змозі фінансувати свої довгострокові проекти, і його кредитори отримують більше доходів за їх внесок;

- Трансформація капіталу є те, що, збираючи велику кількість дрібних родовищ, банки здатні накопичувати велику капіталу для реалізації масштабних проектів. Без банків, ці інструменти були розкидані, використовуються з низькою віддачею або не використовуються;

Екологічних перетворень є те, що банки можуть накопичувати ресурси в багатьох регіонах і навіть з інших країн і спрямувати їх на фінансування проектів одного регіону, однієї країни, одного об'єкта [25, С.13].

Всі функції тісно пов'язані і комерційні банки надають статус організму, який випускає платіжних засобів для підтримки всіх капітальних у сфері виробництва та обігу товарів.

Важливою особливістю комерційних банків є те, що на додаток до своїх традиційних функцій, вони звичайно можуть виконувати практично всі функції кредитних установ кредитної системи (крім центрального банку) і назад. по суті фінансово-кредитні установи універсального типу, тому їх називають «фінансовими універмагами».

Види господарської діяльності є важливим критерієм для класифікації комерційних банків. Залежно від типу операції діляться на універсальні банки і спеціалізовані. Універсальний комерційний банк здійснює всі або майже всі банківські операції (більш стандартний набір кредитних і платіжних послуг). Банк може організувати так званий "пакет" послуг для своїх клієнтів: надання як короткострокових, так і довгострокових кредитів, операції з цінними паперами, прийом вкладів, обмін валюти, консультування та інші послуги.

Спеціалізовані комерційні банки, не відмовляючись від принципу надання універсального набору послуг, сконцентруватися на створенні декількох основних банківських послуг або обмеженого числа клієнтів. Районах, постраждалих від природи все Банку, визначення особливостей його активів і пасивів, баланс будівництва, а також специфіку роботи з клієнтурою [15, С.45].

В Україні на роботу більшу частину операцій комерційних банків можна класифікувати як універсальний, він може бути пояснено утворенням банківської системи України є наявність великих інфляції. Для того, щоб диверсифікувати свої ризики з точки зору інфляції став приголомшливий характер, навіть ті банки, які були створені в якості спеціального призначення, довелося розширити спектр їхніх операцій і послуг. Статус спеціалізованої зберігається тільки ощадний банк України. Проте, в довгостроковій перспективі, число спеціалізованих комерційних банків у порівнянні з універсальною буде зростати. На територіальній основі, комерційні банки поділяються на: - міжнародній, що обслуговують клієнтів у різних країнах; - національні, які діють в межах однієї

держави; - міжрегіональні, що обслуговують декілька регіонів; - регіональні, щоб задовольнити потреби банківського продукту, визначеного регіону. Одним з найбільш важливих критеріїв для класифікації комерційних банків-форма власності, за якої банки поділяються на: - державні, капітал повністю належить державі; - приватним банкам може бути створена як акціонерне товариство відкритого або закритого типу, у суспільстві з обмеженою відповідальністю чи повні товариства, який утворюється за рахунок пайових внесків юридичних та фізичних осіб; - змішані, які передбачають можливість поєднання державної і приватної форм власності на капітал.

Основною формою організації банківського бізнесу є акціонерна, оскільки вона дає змогу якнайліпше організувати управління банком та має широкі можливості для залучення додаткового капіталу.

Специфіка функціонування комерційних банків полягає в тому, що продукт їхньої роботи, з одного боку, надання різних послуг, завдяки їх пасивні, активні і комісійні, брокерські послуги, а з іншого - створення не-платіжних засобів, які значною мірою є результатом більшості операцій. Залежно від конкретного складу і розподілу ресурсів комерційного банку його сервіси можуть бути реалізовані проведенні трьох основних груп операцій: пасивні, активні і комісійні посередника.

Формування банківських ресурсів потребує його надлишок капіталу для нормальної роботи і плановані доходи. В результаті пасивних операцій банку беруть участь формування інструментів, які роблять левову частку всіх ресурсів. У пасивних операцій включають: поточні (до запитання), час, збереження та інші (депозитні установи); збору коштів: отримання позик на міжбанківському ринку, отримання кредитів від центрального банку, емісію облігацій банків та інші зобов'язання. Завдяки залученим коштам депозит формується основна частина банківських активів, так і за допомогою банківської ліквідності *nedepozytnyh* підтримки. Операція обмежено активними банками, які беруть участь і розташування власних ресурсів з метою отримання доходу і забезпечення ліквідності. Вони тісно пов'язані з пасивними операціями. Шляхом розміщення

коштів в активах, банки завжди стежити за тим, що вони були вільними ресурсами (зобов'язання) до Строки депозитів в активах укластися в терміни питань у складі зобов'язань. Крім кредитних операцій в активах неминуче призводить до утворення додаткових коштів в пасивах. Це вимагає банкам контролювати активних і пасивних операцій в їх взаємодії. До того ж активні операції включають в себе: кредитні операції, вкладення в цінні папери формування касових залишків та резервів, а також інші активи (будівлі, споруди тощо).[53с,410]

Комісійні, брокерські в банках від імені та в інтересах клієнта. У цьому випадку не буде формування і розподіл ресурсів і передачі існуючих коштів у банк, щоб його доручення клієнтів або операцій, не пов'язаних з рухом грошей.

Банківські продукти різних послуг, що надаються комерційним банком. Вони можуть бути розділені на традиційні: грошові кошти та їх, кредитних, валютних, депозитних операцій банків, нетрадиційних послуг: гарантія, посередника (брокера), довіра (довіру), консалтинг і т.д. [18, С.24].

Всі описані вище елементи, притаманні банківській кредитної системи системи України. [11, с.54].

1.2 Банківські пасиви, їх значення і загальна характеристика

Угоди, в результаті чого банки формують свої ресурси, називаються пасивними. Суть полягає в пасивних операцій за участю різних видів вкладів в ощадних і депозитних операцій, отриманні кредитів від банків, видачу різних видів цінних паперів, а також проведення інших операцій, що призвело до збільшення грошових коштів в балансі пасивів комерційних банків. [13, с.309]. Історично пасивні операції грали первинну роль по відношенню до активів, як для активних операцій необхідною умовою є достатньо ресурсів. В результаті пасивних операцій, банки більш ліквідних активів для створення ресурсів. Дорогоцінні ресурси - це сукупність ресурсів, які доступні для банків і використовували їх для активних та інших заходів. Накопичення грошових

доходів і збереження фізичних і юридичних осіб, банки перетворюють їх в позичковий капітал, тобто капітал, наданий кредитним власникові право на повернення за плату у вигляді відсотка. Класифікація комерційних банків та їх велику кількість, на основі відповідних критеріїв, але всі вони мають певні угоди. Найбільш поширеною класифікацією ресурсів комерційних банків є класифікація залежно від джерел. Згідно з цим критерієм означає, комерційні банки поділяються на власних, позикових і залучених і пасивні операції - операція з формування власного капіталу банку, депозитні операції, за рахунок залучення коштів комерційних банків [13, с.310].

Власні кошти комерційних банків, з чіткої правової основи і функціональне визначення, є основою для залучення фінансових коштів та інших учасників ринку фінансової бази банку. Це дозволяє для компенсацій вкладникам і кредиторам у випадку втрат і банкрутства банків, підтримувати обсяг і види операцій відповідно до завдань банку.

Структура власних ресурсів комерційних банків включені - статутного капіталу, резервного фонду, економічні стимули та інші спеціальні фонди та нерозподілений прибуток протягом року [25, С.15]. Основним елементом є власний капітал частка яких пов'язана з власниками акцій банку (якщо це приватне підприємство), або за рахунок мобілізації коштів від випуску і розміщення акцій (якщо з обмеженою відповідальністю). Статутного фонду, порядок його формування та зміни визначаються Статутом Банку. Разом статутного капіталу законодавчо не обмежений, але для забезпечення стійкості банків Національний банк України встановлює мінімальний розмір.

Замовити статутного фонду залежить від форми банку. Якщо банк створюється як акціонерне товариство, статутний капітал формується за рахунок коштів акціонерів, отримані від продажу акцій. Його значення є сумою випущених звичайних і привілейованих акцій. Статутний капітал банку можливе шляхом додаткових емісій акцій або прибутку банку для відновлення власних коштів банку. Якщо банк буде створений як товариство з обмеженою відповідальністю, його статутний капітал, створений акції беруть участь. Однак,

незалежно від організаційно-правової форми банку його статутний капітал повністю сформований за рахунок внесків учасників (юридичних і фізичних осіб), а також вносить свій внесок у забезпечення їх зобов'язань. Роль статутного капіталу визначається його значення в якості основного джерела коштів для покриття витрат на початкових стадіях банку в процесі його створення, а також банківські гарантії виплати за своїми зобов'язаннями.[56]

Резервний капітал формується в процесі виробництва банку складається з двох елементів: статутний (страхування) надання та резерву на можливі втрати за кредитними операціями комерційних банків. Статут (страхування) банківські резерви - це частина його капіталу, який формується з прибутку, що залишається в банківській установі, і суми таких виплат встановлюється вищим органом управління банку, але вона не повинна бути менше, ніж встановлений законом. В Україні статутної мінімальне значення цього резерву - 25% від фонду з річним відрахування - у розмірі 5% від чистого прибутку. Мета Резервний капітал для покриття загальних ризиків, що впливають з основної діяльності банку і не сформували спеціальні резерви. Вона також може бути використаний для виплати дивідендів і відсотків по поточних відсутністю прибутку банку. Як правило, резервний фонд використовується тільки для покриття непередбачених витрат. Наявність резервного фонду забезпечує стійкість комерційних банків, знижує ймовірність банкрутства [13, с.313]. Спеціальні фонди банку і кошти, отримані від переоцінки основних коштів, отриманих урядом, означає, що продаж банківських акцій їх першим власникам більше номінальної вартості.

Одним з елементів додаткового капіталу банку невикористані резерви ризиків страхування банківських (кредитних, валютних, інвестиційних). Мета цих запасів - зниження негативних наслідків у зв'язку із зворотним кредити збитків від операцій з іноземною валютою, а також зменшити фактичну ринкову вартість цінних паперів, придбаних банком.

Нерозподілений прибуток - це частина прибутку утримується після сплати податків банку виплати дивідендів акціонерам і відрахування в резервний фонд. З коштів нерозподіленого прибутку сформувався ряд спеціальних фондів банку -

розширення своєї логістики, фінансові стимули для співробітників, в яких викладаються соціальні питання та багато іншого.

Сучасна структура ресурсної бази комерційних банків, як правило, характеризується невеликої частки власного капіталу. Капітал, як правило, не більше 10% від ресурсів комерційних банків, в силу специфіки своєї роботи і роль посередника на фінансових ринках. Вартість власного капіталу визначається кожним комерційним банком самостійно і залежить від кількох факторів: рівень мінімальних вимог Національного банку України в статутний фонд. Підвищені вимоги збільшують потребу в справедливості, конкретних клієнтів. З великою кількістю тонких капіталу клієнта менше, ніж у присутності великих інвесторів, характер активних операцій. Більш ризиковані операції вимагають більшого капіталу.[44,с232-241]

Велика частина ресурсної бази комерційних банків не прийде за рахунок власних і позикових коштів, що становлять основну частину вкладу.

Коли заставу готівкою реалізувати активи в готівку або безготівкові, в національній або іноземній валюті, перерахованої в банк власником або третьою особою за дорученням і за рахунок власника для зберігання на певних умовах [25, С.23]. Операції, пов'язані із залученням коштів у внески, називаються депозитними. Усі вклади поділяються на такі типи: попит, термінові і ощадні.

Депозити в банках у різних рахунків, відкритих клієнтами. Вони призначені для здійснення поточних платежів і може бути вилучений на прохання власників. Гроші можуть бути зняті як готівкові та безготівкові - перенесення на інший рахунок. Руху грошових коштів на цих рахунках можуть виконуватися перевірка документів, наказу або іншого поселення. У розвинених країнах *vytrachennya* приплив коштів з депозитів чек, виписаний основному тому, що ці рахунки називаються контрольними. Можливість власника рахунку виводити кошти в будь-який час зажадати наявності значної частки обороту банку ліквідних активів, які не забезпечують доходи (грошові кошти в касі, кошти на кореспондентських рахунках в Національному банку, та ін.) Що стосується депозитів до запитання зазвичай не платити відсотки. Однак банки, як правило, не стягують клієнтів та

плати за такі рахунки до запитання є нестабільними, що неможливо використовувати їх для кредитних та інвестиційних операцій. В умовах зростаючої конкуренції із залучення вкладів комерційні банки прагнуть залучити клієнтів, стимулювати зростання депозитів до запитання шляхом надання додаткових послуг власникам рахунків та підвищення якості їх обслуговування.

Строкові депозити - це означає, що гроші зараховуються на депозитні рахунки за суворої термін виплати відсотків. Цінності родовища встановлена в основному в круглих цифрах і залишається незмінним протягом терміну зберігання коштів. Термін придатності таких родовищ повинна бути не менше одного місяця. Зняття строкових депозитів проводиться готівкою або шляхом перерахування грошових коштів на банківський (поточний рахунок).

Банк зацікавлений в залученні строкових вкладів, оскільки вони стабільні і дозволяють банку використовувати кошти вкладників паротуазі довгий час. За це заплатили високу ставку за депозитами, які диференційовані залежно від тривалості, виду вкладу, терміну повідомлення про вихід, загальної динаміки ставок грошового ринку та інших умов.

Строкові депозити є джерелом доходів їх власників. Вони видаються за угодою між вкладником і банком. Банки розробляють свої власні форми депозитного договору. Контракт вказує суму внесків період, за який виплачується внесок у банк, сума вкладу відсотків, обов'язки і права вкладника і банку відповідальних сторін за невиконання умов депозитного договору, порядок вирішення спорів .

Є насправді строкові депозити і депозити з попереднім повідомленням про вихід. Насправді депозит передбачає передачу коштів у розпорядження банку на певний термін, після якого ці внески можуть бути видалені в будь-який час. Процентні ставки за цими депозитами, як правило, прямо пропорційно терміну витрати на зберігання. Вклади з попереднім повідомленням про вихід допускають можливість отримання коштів тільки після того, як клієнт (контрактом) днів після надання відповідної заяви. Залежно від терміну і процентної ставки за депозитами варіюється.

Однією з форм строкових вкладів є депозитний сертифікат - письмове свідоцтво про банківський вклад грошей і вкладникові право на одержання депозиту і належних відсотків. Депозитні сертифікати і заощадження. Депозитні сертифікати, випущені суб'єктами заощадження - фізичним особам.

Сертифікати можуть бути класифіковані і за наступними критеріями: 1) метод виробництва, 2), як проектувати і 3) до погашення, 4) з точки зору платежів. Згідно з першим критерієм відмінності сертифікати, видані в одному порядку та серії, другий критерій - назви, під якими вони не можуть бути передані іншій особі, і носієм, який може вільно обертатися на фінансовому ринку (вторинний ринок цінних паперів), для третій критерій - час на запитання, за четвертий критерій - ті, для яких Процентна ставка на регулярній основі, щоб закінчення розрахункового періоду і відсотки виплачуються в день погашення сертифіката. Важливою перевагою строкових депозитів для банку є використання позикових коштів інвестування в різні високоліквідні активи, прибутковість яких дозволяє інвесторам платити відносно високі відсотки.

Заощадження призначення депозити протягом тривалого накопичення виведення коштів пов'язане з певними обмеженнями (наприклад, завчасне повідомлення). Коштів, розміщених в ощадні вклади не можуть бути використані для поточних платежів, але тільки засобом заощадження і дохід у вигляді фіксованого відсотка.

Характерною особливістю є видача ощадна книжка вкладникові депозит, який підтверджує його особу і зобов'язує банки цих платежів. Книжка може замінити періодичні виписки по рахунках, які відправляються клієнту поштою. Зняття коштів з ощадних вкладів, зроблених повідомлення власника депозиту. Термін попереднього повідомлення може бути встановлений законом (як заходи державного регулювання) або встановлюється за згодою між банком і власником родовища. Тому, ощадні рахунки дозволяють подальше існування стабільних залишків на рахунках коштів, що використовуються в активних операцій [13, с.317].

Інший тип заощаджень рахунки грошові ринку депозитів. Процентні ставки за цими рахунками коректувався тижні відповідно до змін у відсотках регулювання ринку. Ця економія книга доступна і обмеження на зняття вкладниками не існує.

У цілому, в розвинених країнах, як правило, зникають чіткі межі між різними типами відкладень. Є рахунки, які поєднують у собі властивості як термінові депозити і депозити до запитання. Прикладом цього є Нау-рахунки, які оплачуються ринкової процентної ставки, а власник має право встановлювати в межах залишку коштів рахунку на пред'явника, приймаються в якості оплати при виїзді.

Депозити є важливим джерелом ресурсів комерційних банків. Структура банку переміщення і поставлені в залежність від кон'юнктури ринку грошей. Однак це джерело формування ресурсів банку має деякі недоліки. Це стосується, перш за все значні фінансові та грошові витрати на залучення коштів у банк на депозит, обмеженості наявних коштів у рамках конкретного регіону. Крім того, мобілізація коштів на депозити в чому залежить від клієнта (депонента), а не самого банку. Не менш конкуренції між банками на ринку кредитних змушує їх вживати заходів по розвитку послуг, які допомагають залучати депозити.

Також він бере участь в депозит грошових коштів, комерційні банки можуть отримати ресурси, отримуючи послуги на грошовому ринку - на ринку міжбанківських кредитів від центрального банку, ринку євровалют, випускаючи свої власні борги і укладення угоди про продаж цінних паперів з поступовий викуп (операція "репо").

Найбільш поширений метод серед цих угод - отримання кредитів на міжбанківському ринку, пропозиція яких утворюються стабільні фінансові, комерційні банки, які завжди надлишок ресурсів. Ці банки намагаються отримувати дохід для розміщення вільних ресурсів у банків. Умови міжбанківських кредитів може бути різною - від 1 дня до 3 до 6 місяців. Процентна ставка за міжбанківськими кредитами, як правило, нижче, ніж по кредитах, наданим даній особі, і пов'язана з обліковою ставкою НБУ. МБК, як

правило, в кореспондента. Механізм міжбанківських Кореспондент надає деякі банки відкривають кореспондентські рахунки в інших платіжних та розрахункових операцій. Міжбанківський кредит, наданий банком самостійно або шляхом прямих переговорів або через фінансових посередників. Міжбанківські кредити є дорогим джерелом кредитів.

Позик Національним банком України спрямована на надання допомоги комерційним банкам, коли вони тимчасово не вистачає ресурсів. Це може бути зроблено шляхом отримання кредитів через закриті кредитні аукціони, аукціони цільовий кредит у формі переобліку комерційних векселів і ломбардних кредитів у вигляді [25, С.30].

В останні роки розроблені кредити як фінансовий інструмент управління пасивними операціями. Джерелом кредитування ринок депозитів в іноземній валюті в комерційному банку в країні і використовується для операцій на міжнародному ринку капіталу.

Комерційні банки можуть залучати ресурси шляхом випуску власних боргових зобов'язань. Вони, як правило, короткі і може бути у формі емісії банкнот, облігацій, акцепти, комерційні папери, вміщеній на фондовому ринку. Тим самим забезпечуючи відповідний рівень платоспроможності банків і підтримки його фінансової стійкості. Джерела запозичень на короткостроковий капітал ринок є ринком для федеральних фондів, депозитні сертифікати великі, депозити та інші.

У розгляд показує, що комерційні банки в Україні для формування кредитних використовується в тій чи іншій мірі різні джерела залучення коштів. Найбільш поширеним джерелом залучення коштів є короткостроковими депозитами, яка вимагає участі комерційних банків в постійному пошуку нових форм роботи. Тим не менше, кожен джерело має свої специфічні особливості, які мають різний вплив на діяльність комерційних банків і вимагають додаткового освітлення в даній роботі.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Комерційні банки України повинні проводити банківську політику, щоб конкурувати на внутрішньому ринку як кредитного портфеля, так і депозитного.

Головна роль пасивних операцій комерційного банку - це операції, за допомогою яких формуються банківські ресурси.

Тому банк – це особлива установа, що акумулює тимчасово вільні грошові кошти, надає їх у кредит, здійснює розрахунки касові та інші фінансові операції, які і дають банківській системі прибуток. Головна мета комерційного банку максимальний прибуток з мінімальними витратами, тому на міжбанківському ринку і створена конкуренція для того, щоб було конкурентне середовище, а не монополія.

Основні функції ЦБ, що визначають його місце і роль в економіці: організація грошових коштів та видача валюти; функції "банку банків.

Важливим джерелом ресурсів комерційних банків є депозити які залучені від фізичних чи юридичних осіб.

Дослідивши функції банківських установ, визначено, що основними їх функціями є: організація кредитних відносин, яка передбачає залучення банками тимчасово вільних коштів у одних економічних агентів та надання їх у позику іншим; посередництво у платежах, що передбачає здійснення розрахунків між економічними суб'єктами шляхом перерахування коштів за їхніми рахунками; емісія кредитних грошей, яка полягає у забезпеченні потреб господарського обороту необхідною кількістю платіжних засобів шляхом проведення кредитно розрахункових операцій. Виконання цих 3-х функцій у сукупності розкриває сутність та необхідність існування банків.

РОЗДІЛ 2
ПРАКТИКА ЗДІЙСНЕННЯ
ПАСИВНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ
(НА ПРИКЛАДІ ПАТ КБ «ПриватБанк»)

2.1 Формування власного капіталу комерційними банками

Капітал банку – це залишковий інтерес банку в активах за вирахуванням зобов'язань. Він визначається як різниця між загальними сумами активів та зобов'язань банку. Власний капітал комерційних банків має багатофункціональне значення. Він виконує наступні основні функції: 1) захисна функція, власний капітал служить перш за все для страхування інтересів вкладників; 2) регулююча функція через фіксування розміру власного капіталу, регулюючі органи впливають на діяльність комерційних банків в цілому; 3) оперативна функція за рахунок власного капіталу фінансування придбання необхідних для банку приміщень, оснащення меблями, обчислювальною технікою, забезпеченням іншими матеріальними ресурсами.

Капітал банку складається зі: статутного капіталу та інших фондів банку; результатів переоцінки основних засобів; результатів поточного року. У консолідованому балансі банку відображається бруто-капітал. Проте для аналізу реального капіталу та для розрахунку економічних нормативів слід визначити чистий капітал, або нетто-капітал.

Згідно з Базельською угодою капітал банку поділяється на такі складові. Основний (капітал 1-го рівня) (ОК) включає в себе сплачений зареєстрований статутний капітал, емісійні різниці, резервні фонди, прибутки та збитки минулих років, прибутки та збитки минулих років, що очікують затвердження. Основний капітал (ОК) коригується на (мінус) власні цінні папери в портфелі банку на продаж; суму нематеріальних активів; капіталовкладення в нематеріальні активи. Додатковий капітал (ДК) включає в себе загальні резерви, результати переоцінки основних засобів, результати поточного року.

При обчисленні загальної суми капіталу розмір додаткового капіталу не повинен перевищувати розміру основного капіталу. Відвернення від загальної суми капіталу (В) відображається в акціях та боргових цінних паперах у портфелі банку на продаж та інвестиції (крім державних боргових зобов'язань), вкладеннях банку в асоційовані та дочірні компанії.

Сума не відкоригованого капіталу обчислюється за формулою:

$$K1 = OK + DK - B \quad (2.1.)$$

Основні засоби (ОЗ) складаються з операційних основних засобів, капітальних вкладень в операційні основні засоби, не операційних основних засобів, капітальних вкладень в не операційні основні засоби.

Капітал банку обчислюється за формулою:

$$K = K1 - (O3 - K1) \quad (2.2.)$$

де (ОЗ – К1) – розмір перевищення ОЗ над К1 (якщо ОЗ перевищує К1, до розрахунку беруть різницю ОЗ – К1, інакше до розрахунку беруть 0).

Найважливішої складовою капіталу банку є статутний капітал. Він враховується на рахунку “Сплачений зареєстрований капітал банку», по якому: проводяться суми оплаченого зареєстрованого статутного капіталу акціонерами банку в грошовому вираженні і суми, спрямовані на поповнення статутного фонду за рішенням загальних зборів акціонерів після затвердження річного бухгалтерського звіту при нормативному розподілі прибутку; проводяться суми зменшення статутного капіталу на суму викуплених і потім анульованих у встановленому порядку акцій або погашення зобов'язань банку в результаті його ліквідації.

Статутний фонд комерційного банку формується за рахунок власних коштів акціонерів або пайових внесків учасників банку в грошовій формі. Забороняється використання для формування статутного фонду бюджетних засобів, засобів, отриманих у кредит під заставу, а також збільшувати статутний фонд для покриття збитків.

Розмір статутного фонду визначається засновниками, але не може бути менше розміру, встановленого Національним банком. Вимоги НБУ України до мінімальної величини статутного фонду розглядаються нижче в оцінці достатності капіталу. Зовсім очевидно, що при умовах жорсткості вимог до величини статутного фонду банків, у 1996 і 1997 роках у більшості банків має місце збільшення власних засобів за рахунок цього джерела.

Комерційні банки створюють також резервний, страховий і інші фонди. Порядок і розміри формування резервного і страхового фонду визначає Національний банк. Забороняється використання засобів резервного і страхового фонду крім як на покриття збитків комерційних банків. Порядок і розміри формування інших фондів визначаються загальними зборами акціонерів (учасників) банку.

Резервний фонд створений для погашення збитків або усунення ризиків. У зв'язку з резервного фонду непередбачених погашень, незаплановані, що не враховуються в плані витрат банківських витрат. Резервний фонд створюється прибуток банку. З метою підвищення надійності та стабільності банківської системи, комерційні банки захистити кредиторів у банках сформував резерв на покриття можливих витрат за позиками. [1] Порядок формування та використання резервів на витрати за позиками комерційних банків регулюються спеціальними положеннями НБУ.

Комерційний Банк створює резерв на покриття можливих витрат по основній (без урахування відсотків і зборів) на всіх кредитів, виданих у валюті України та іноземній валюті. в тому числі за міжбанківськими кредитами та врахованими векселями, а також угод, у фінансовому лізингу. Не шляхом розрахунку бюджетних асигнувань на кредити. Резерв використовується тільки для покриття безнадійних боргів кредит. Передбачається розділити на загальні та спеціальні. Загальний резерв розрахований на стандартні кредити, спеціальні - інноваційний кредиту. Кошти від загального резерви комерційних банків, що входять у

розрахунок власних коштів та економічних нормативів, встановлених Національним банком України.

У столиці деякі банки має значну частку активів фонду. Це стосується тих банків з солідна база у вигляді будівель, устаткування, транспортних засобів та обладнання. За рахунок коштів Фонду проводяться суми основних коштів на їх придбання, введення в експлуатацію, а також суму амортизації, обсяг вибуття основних засобів у зв'язку з ліквідацією або передачі. Безпосередньо залежить від фінансових результатів діяльності Банку є залежний компонент банківського капіталу, як фонди економічного стимулу і поточного доходу. Фондів економічного стимулювання, комерційні банки вигляді прибутку після сплати податків. Створення фондів, встановлених установчими документами. Через фонд економічного стимулювання має субрахунка, номер та ім'я, яке ідентифікує банк. Кредитний баланс відображає невикористаний залишок коштів фонду за призначенням, дебетового обороту - використання коштів, оборот по кредиту - фонд. При аналізі цього елементу власного зростання Банку або зниження в звітному періоді, фактори зміни вартості коштів. Ці фактори є збільшення (зменшення) чистого прибутку, збільшення (зменшення) частки доходів, яка йде на формування фондів економічного стимулювання. Більшість банків створені два фонди: фонд розвитку і фонд фінансових стимулів. Таким чином, аналіз повинен визначити майна, що становить відношення нормативів відрахувань цих коштів і динаміки правил.[38,с177-183]

Поточна прибуток Банку відрізняється від інших джерел власних коштів значні коливання протягом місяця, року, а визначаються відповідно з доходами і скасування витрати. Зазвичай банки дотримуються скасування значний дохід інвестицій від клієнтів.

Банк повинен мати достатній капітал, щоб забезпечити обсяг і характер їх угод. Згідно Базель основні показники достатності капіталу Мінімальний коефіцієнт ризику активів і мінімальний коефіцієнт капітальних благ [14, с.62].

Дотримання банківським правилам достатності капіталу дозволяє: знизити кредитний ризик, відмовляються кредитні надання послуг, якщо розмір капіталу банку коефіцієнт достатності, скасувати кредитні ліміти, змінити плату за кредит.

Достатність капіталу - здатності банку захистити кредиторів і інвесторів від несподіваних втрат, які може понести банк у процесі своєї діяльності, залежно від розміру різних ризиків. Характеристика капіталу включені в систему обов'язкового економічних нормативів регулювання та оцінки ефективності діяльності комерційних банків. Обов'язкові економічні стандарти мінімального розміру статутного капіталу (Н1) [2].

Мінімальний розмір статутного капіталу комерційних банків за участю іноземного капіталу, встановленого в сумі збільшилася не менш ніж у три рази суми, зазначеної у частині першій статті 51 Закону України «Про банки і банківську діяльність» та комерційних банків з 100% капіталу - щонайменше ніж у 5 разів. Розрахунок стандартного мінімального статутного капіталу є поточним НБУ [2].

Співвідношення капіталу (К) до загальних активів банку, зменшених на створені відповідні резерви (ЗА), визначає достатність капіталу, виходячи з загального обсягу діяльності, незалежно від розміру різноманітних ризиків. Цей показник розраховується по формулі:

$$H4 = \frac{K}{ЗА} \times 100\% \quad (2.3.)$$

де К - капітал банку; ЗА - загальні активи банку.

Елементи формування власного капіталу, джерела та механізм відновлення подано у табл.2.1.

Таблиця 2.1.

Загальна характеристика власного капіталу банку

Елементи власного капіталу	Джерела формування	Механізм відновлення
Статутний (акціонерний) капітал	<p>Емісія власних акцій</p> <p>Мінімальний розмір статутного капіталу на момент реєстрації банку не може бути менше:</p> <p>1).для місцевих кооперативних банків - 1 мільйона євро;</p> <p>2).для комерційних банків, які здійснюють свою діяльність на території однієї області, - 3 мільйонів євро;</p> <p>3).для банків, які здійснюють свою діяльність на території всієї України, - 5 мільйонів євро</p>	Повторний випуск акцій з метою збільшення статутного фонду
Резервний капітал	Відрахування від прибутку для утворення резервного фонду й інших фондів.	<p>Розмір відрахувань до резервного фонду має бути не менше 5 відсотків від прибутку банку до досягнення ними 25 відсотків розміру регулятивного капіталу банку. У разі коли діяльність банку може створювати загрозу інтересам вкладників та інших кредиторів банку, Національний банк України має право вимагати від банку збільшення розміру резервів щорічних відрахувань до них.</p> <p>Банки формують резерви за такими активними операціями: кредитними операціями; операціями з цінними паперами; дебіторською заборгованістю; простроченими понад 30 днів та сумнівними до отримання нарахованими доходами за активними операціями; коштами, розміщеними на кореспондентських рахунках у банках (резидентах і нерезидентах), які визнані банкрутами або ліквідовуються за рішенням уповноважених органів, або які зареєстровані в офшорних зонах.</p>

Продовження табл.2.1.

Нерозподілений прибуток	Джерело власного капіталу внутрішнього походження. Утвориться в результаті розподілу прибутку як нерозподілена частина.	Обновляється новими залишками нерозподіленого прибутку наприкінці року.
-------------------------	---	---

Внески учасників (акціонерів) у статутний фонд комерційного банку здійснюються тільки у вигляді коштів у національній валюті України. Перерахування сум в іноземній вільноконвертованій валюті, внесених іноземними засновниками, акціонерами, учасниками у національну валюту України здійснюється за офіційним курсом НБУ на дату підписання установчого договору про створення банку. Засоби можуть перераховуватися тільки з розрахункових рахунків юридичними особами, з особових рахунків готівкою - фізичними особами [18, с.53].

Акціонерний комерційний банк для формування та розширення свого статутного капіталу вдаються до випуску власних цінних паперів - акцій. Шляхом випуску акцій, комерційні банки виступають в якості емітентів цінних паперів. Вони знаходяться на своїх власних зобов'язань імені по випущених цінних паперів, тримачі цих цінних паперів

Акція - цінний папір без установленого терміну обігу, що свідчить про пайову участь у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві і дає право на участь в управлінні ним, надає право його власникові на одержання частини прибутку у вигляді дивідендів, а також на участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства. Акціонерний банк здійснює емісію акцій при своєму заснуванні та при збільшенні розмірів початкового статутного капіталу банку шляхом випуску акцій.

Рішення про випуск акцій приймається засновниками акціонерного товариства або загальними зборами акціонерів акціонерного товариства. Рішення про випуск акцій оформляється протоколом. Протокол рішення про випуск акцій повинно містити: найменування емітента та його місце знаходження, розмір статутного фонду або вартість основних капітальних активів емітента; мета та предмет його діяльності; зазначення службових осіб емітента; найменування контролюючого органу (аудиторської фірми; мету випуску акцій; категорія акцій; кількість іменні акції та акції на пред'явника; кількість привілейованих акцій;

загальна вартість випуску та кількість акцій; номінальну вартість акцій; - порядок виплати дивідендів; строк і порядок дострокового погашення акцій та їх оплати; строк повернення коштів у разі відмови від випуску акцій; черговість випуску акцій; порядок повідомлення про випуск і порядок розміщення акцій; термін дії ордера акцій; переважне право на придбання акцій нової емісії

Випуску акцій акціонерного товариства здійснюється в розмірі його статутного фонду або на всю вартість майна державного підприємства (у разі перетворення його в акціонерне товариство). Емітент має право на випуск цінних паперів з моменту реєстрації випуску цінних паперів та присвоєння номера реєстрації у Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку. [45,51-55]Емітент має право на публікацію інформації про випуск цінних паперів з моменту його реєстрації в Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку. Для реєстрації випуску цінних паперів Емітент зобов'язаний подати такі документи: заяву про реєстрацію випуску цінних паперів; копія протоколу рішення про випуск цінних паперів; нотаріально завірєну копію Статуту емітента або в ньому зміни, пов'язані із збільшення (зменшення) статутного фонду, зразок сертифіката акцій; баланс, звіт про фінансові результати та їх використання, довідку про фінансовий стан, підтверджену аудитором (аудиторською фірмою)за останній фінансовий рік; копія свідоцтва про державну реєстрацію компанії.

Якщо цінні папери призначені для відкритого продажу, Емітент зобов'язаний подати Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку при реєстрації інформації про випуск цінних паперів. В інформації про випуск цінних паперів повинна бути включена наступна інформація: (а) характеристика емітента; б) опис ділової діяльності емітента, підтверджена аудитором, в першу чергу, інформація про обсяги виробництва, продажу, досліджень та інвестицій; С) дані про емісію цінних паперів; г) перелік і результати попередніх випусків цінних паперів, а також розподіл цінних паперів по видах; д) кількість зареєстрованих та випущених акцій емітента, які належать від менеджерів; (е) Дата погашення (для облігацій).

Дані, що містяться в інформації про випуск цінних паперів і, можливо, не мають терміну давності понад 6 місяців, і повинні відповідати дійсності, бути придатними для оцінки фінансового стану емітента. Інформація про випуск цінних паперів повинен бути підписаний емітентом та дилером цінних паперів (якщо Емітент користується послугами іншого). Акцій, доступних для відкритого продажу, допускаються для розміщення не раніше, ніж через 30 днів після публікації інформації про їх випуск. Не пізніше ніж через 7 днів після закінчення строку відкритого продажу цінних паперів Емітент представляє в реєструючий орган звіт про підсумки випуску цінних паперів. Звіту про підсумки випуску цінних паперів повинен містити таку інформацію: (а) Дата початку і Дата закінчення строку відкритого продажу цінних паперів; б) фактична ціна реалізації цінних паперів; [37, с.165-168] С) кількість обертаються цінних паперів; d) загальна вартість проданих цінних паперів (у порівнянні з плановою на організації величини), в т.ч. на акції у цьому контексті: засоби, виготовлені в оплату акцій; загальна оцінка майна, внесеного в оплату акцій; оцінка іноземної валюти, що вноситься в оплату акцій; е) для акцій - розподіл статутного фонду (в розмірі номінальної вартості акцій) та додаткові власні кошти (у сумі перевищення фактичної ціни продажу акцій (часток) над їх номінальною вартістю); (е) комісія та інші види витрат, що виплачуються торговців цінними паперами (якщо Емітент користується його послугами) [6, с.150]. Покажемо приклад формування оптимальної структури депозитного портфеля на основі ПАТ КБ «ПриватБанк» у вигляді таблиці 2.2. і 2.3., оскільки він є найбільшим банком в Україні по вкладах. Його частка становить 42 % від усіх банків України. [36]

Таблиця 2.2.

Оптимальна структура депозитного портфеля в гривні

Група внесків	Вид внеску	Тип внеску	% частка в депозитному
---------------	------------	------------	------------------------

			портфелі
<u>Строкові вклади</u>			52 %
	Депозитні внески	(1, 2, 3, 6, 9, 12, 18 місяців)	20 %
		“Депозитний внесок з періодичною виплатою %”	
	Строкові депозитні вклади	(3, 6 місяців)	25 %
		Строковий депозитний вклад з періодичною виплатою %	
Строкові цільові вклади	“10 років довіри”	7 %	
	Maestro Prepaid		
<u>Вклади до запитання</u>		“Приват-внесок”	8 %
		“Поточний рахунок пенсіонера”**	
		“Студентський внесок”**	

Продовження табл.2.2.

<u>Ощадні вклади</u>			40 %
		“Накопичувальний депозитний внесок”	28 %
		“Автовклад” (6, 10, 12, 18 місяців)	
	Ощадні цільові вклади	“Пенсія плюс”**	12 %
		“До 18-річчю”	

* внесок тільки у валюті;

** внесок тільки в гривні.

Таблиця 2.3.

Оптимальна структура депозитного портфеля в доларах США

Група внесків	Вид внеску	Тип внеску	% частка в депозитному портфелі
<u>Строкові вклади</u>			75 %
	Депозитні внески	(1, 2, 3, 6, 9, 12, 18 місяців)	30 %

		“Депозитний внесок з періодичною виплатою %”	
		“Капітал плюс”*	
	Строкові депозитні вклади	(3, 6 місяців)	30 %
		Строковий депозитний вклад з періодичною виплатою %	
	Строкові цільові вклади	“10 років довіри”	15 %
		Maestro Prepaid	
<u>Вклади до запитання</u>		“Приват-внесок”	5 %
<u>Ощадні вклади</u>			20 %
		“Накопичувальний депозитний внесок”	18 %
		“Автовклад” (6, 10, 12, 18 місяців)	
	Ощадні цільові вклади	“До 18-річчю”	2 %

Нарахування відсотків за договором у фонд резервування здійснюється не рідше одного разу на місяць. Зарахування відсотків на внесок здійснюється відповідно до умов договору. Відсотки нараховуються за календарне число днів з урахуванням фактичної кількості днів цього року.

Схема нарахування відсоток по вкладах приватних осіб:

1). Внески, з нарахуванням відсотків по "складній" процентній ставці (накопичувальний внесок, вклад до запитання):

$$P = S_i * (\% \text{imp} / 100) \quad (2.4.)$$

де: P - сума нарахованих відсотків, (гривня/долари США);

S_i - сума залишку на особовому рахунку на інтервалі T_i ;

$\% \text{imp}$ - складна процентна ставка за кількість днів в інтервалі T_i ,

визначається із щоденної процентної ставки по формулі:

$$T_i \text{ imp} = ((1 + \% \text{ime} / 100)^{T_i} - 1) * 100 \quad (2.5.)$$

де: T_i - фактичний інтервал часу в днях, у плинні якого процентна

ставка й сума залишку на особовому рахунку незмінна;

$\%ime$ - щоденна складна процентна ставка, визначається з річної процентної ставки $\%i$ на інтервалі Ti по формулі:

$$1/N\%ime = ((1 + \%i/100)^{Ti} - 1) * 100 \quad (2.6)$$

де: N - число днів у році;

$\%i$ - річна процентна ставка на інтервалі Ti .

Формули (1)-(3) можна перетворити в одну формулу:

$$Ti/NP = Si * ((1 + \%i/100)^{Ti} - 1) \quad (2.7)$$

2). Внески з "простими" відсотками (строкові депозитні вклади, депозити на 1,2,3,6,9,12,18 місяців).

$$\%i \quad Ti \quad P = Si * \frac{Ti}{100} * \frac{100}{N} \quad (2.8.)$$

де: P - сума нарахованих відсотків, (гривня/долари США);

Si - залежно від умов договору: можливість довложення "ні" - сума первісного внеску на депозитний внесок, можливість довложення "так" - сума залишку на особовому рахунку на на інтервалі Ti ;

Ti - фактичний інтервал часу в днях, протягом якого процентна ставка незмінна;

$\%i$ - річна процентна ставка на інтервалі Ti ;

N - число днів у році.

Приклад нарахування відсоткових платежів за вкладом приведений у табл.2.3.

Таблиця 2.3.

Нарахування відсоткових платежів за вкладом у ПАТ КБ «ПриватБанк»

Приклад 1	Сума внеску -	100	грн.
	% ставка -	15	% річних (не індексується протягом року)

1 варіант - складні відсотки		
$((1+15/100)^{(1/365)}-1)*100=$	0,038298	щоденний %
$((1+0,038298/100)^{31}-1)*100=$	1,194092	% за 31 день
$((1+0,038298/100)^{30}-1)*100=$	1,155352	% за 30 днів
$((1+0,038298/100)^{28}-1)*100=$	1,077914	% за 28 днів

Січень	31 день	$100 * 1,194092 / 100 =$	1,19
Лютий	28 днів	$(100 + 1,19) * 1,077914 / 100 =$	1,09
Березень	31 день	$(100 + 1,19 + 1,09) * 1,194092 / 100 =$	1,22
Квітень	30 днів	$(100 + 1,19 + 1,09 + 1,22) * 1,155352 / 100 =$ $(100 + 1,19 + 1,09 + 1,22 + 1,2)$	1,20
Травень	31 день	$* 1,194092 / 100 =$	1,25
Червень	30 днів	$(100 + 1,19 + 1,09 + 1,22 + 1,2 + 1,25) * 1,155352 / 100 =$	1,22
Липень	31 день	$(100 + 1,19 + 1,09 + 1,22 + 1,2 + 1,25 + 1,22) * 1,194092 / 100 =$	1,28
Серпень	31 день	$(100 + 1,19 + 1,09 + 1,22 + 1,2 + 1,25 + 1,22 + 1,28) * 1,194092 / 100 =$	1,30
Вересень	30 днів	$(100 + 1,19 + 1,09 + 1,22 + 1,2 + 1,25 + 1,22 + 1,28 + 1,3) * 1,155352 / 100 =$	1,27
Жовтень	31 день	$(100 + 1,19 + 1,09 + 1,22 + 1,2 + 1,25 + 1,22 + 1,28 + 1,3 + 1,27) * 1,194092 / 100 =$ $(100 + 1,19 + 1,09 + 1,22 + 1,2 + 1,25 + 1,22 + 1,28 + 1,3 + 1,27 + 1,33)$	1,33
Листопад	30 днів	$* 1,155352 / 100 =$	1,30
Грудень	31 день	$(100 + 1,19 + 1,09 + 1,22 + 1,2 + 1,25 + 1,22 + 1,28 + 1,3 + 1,27 + 1,33 + 1,3) * 1,194092 / 100 =$	1,36
Разом за 12 місяців:			15,00

2 варіант - прості відсотки

$$100 * 15 / 100 = 15 \text{ грн.}$$

Висновки: За рік в обох варіантах виходить 15 гривень, різниця буде тільки в періодах менше року. Наприклад, по внеску зі складними % за 6 місяців % складуть 7,17 грн.

по внеску із простими відсотками за 6 місяців складуть 7,44 грн.

Періодичність видачі відсотків по вкладах залежить від умов конкретного договору. При видачі відсоток по вкладах співробітник БАНКУ роздруковує в одному екземплярі видатковий касовий ордер на суму відсотків, що підлягає виплаті. Видатковий ордер підписується ВКЛАДНИКОМ, бухгалтером (консультант), контролером (адміністратор комплексу, начальник відділу), касиром. На вимогу ВКЛАДНИКА, йому видається екземпляр видаткового документа, при цьому на видатковому ордері ставиться оцінка "копія".

2.2. Депозитні операції комерційних банків

Грошових коштів фізичних і юридичних осіб, або цінних паперів, депонованих у банку, за відповідну плату. – операції банків із залучення грошових коштів фізичних і юридичних осіб у рахунок, на певний термін або на вимогу. Депозити є об'єктами депозитних операцій [13, с.209]. Депозит – Депозитні операції

У відповідності з новим планом рахунків усі гроші, зібрані за депозитними операціями засоби поділяються на чотири групи в залежності від приналежності фінансування: кошти державного бюджету та державних позабюджетних фондів; кошти до запитання та строкових депозитів клієнтів банку; кошти інших банків; кошти Національного банку України. Бюджетних коштів, включають в себе: кошти державного бюджету України для розповсюдження; кошти державного бюджету України, бюджету кошти клієнтів, що фінансуються з Державного бюджету України; інші суми, належні клієнтам, які фінансуються з Державного бюджету, кошти місцевих бюджетів, інші кошти клієнтів, які утримуються за рахунок коштів місцевих бюджетів; кошти позабюджетних фондів. Частки цих коштів, близько 9 % всіх залучених коштів банку. Кошти до запитання і строкові вклади кошти клієнтів можна розділити на чотири групи в залежності від категорії вкладників, і терміновість депозитів: за рахунок попиту суб'єктів господарської діяльності; строкові кошти суб'єктів господарської діяльності; кошти, депозити фізичних осіб строкові депозити від фізичних осіб. У фондах вклади до запитання суб'єктів господарювання включають поточні рахунки і депозити до запитання, кошти на рахунках, кошти до запитання, кошти для операцій з платіжними картками міжнародних платіжних систем, засобів для розрахунків за допомогою платіжних карток “Електронний чек”, “Електронний гаманець”, нараховані процентні витрати за коштами до запитання. У надзвичайних фондів для суб'єктів господарської діяльності, належать: короткострокові депозити, кошти, отримані від суб'єктів господарської діяльності за операціями РЕПО розрахунки за довірчим операціям, довгострокові депозити нараховані відсотки за строковими депозитами. Ці кошти не займають значне місце у формуванні ресурсної бази комерційних банків (від 2 до 4%), що в значній мірі пояснюється інфляційних процесів та економічної нестабільності в країні. До коштів до запитання фізичних осіб відносяться поточні рахунки фізичних осіб, депозити до запитання, кошти в розрахунках, депозити по операціях із платіжними картками міжнародних платіжних систем, кошти для розрахунків платіжними картками “Електронний чек” і “Електронний гаманець”, нараховані

відсотки по коштах до запитання. До термінових коштів фізичних осіб відносяться короткострокові депозити, розрахунки по довірчих операціях, довгострокові депозити, нараховані відсотки по короткострокових коштах.

Кошти, депозити до запитання інших банків включають в себе Кореспондентські рахунки інших банків, овердрафти за кореспондентськими рахунками, відкритими в інших банках, депозити до запитання інших банків нараховані проценти на кредити і депозити інших банків. На строкові депозити інших банків включають депозити " овернайт " інших банків короткострокові депозити довгострокові депозити Нарощені процентні витрати за строковими депозитами інших банків. Залишки в Національному банку представлено наступним чином кореспондентських рахунках в НБУ в комерційному банку. Таким чином, виходячи з категорії вкладників відрізнити вклади: юр. особи фіз. особи.

Всі рахунки фізичних і юридичних осіб - пасивний; залишок кредитних коштів, сума заборгованості банку перед клієнтами; оборот по дебету - погашення заборгованості в розмірі від раніше прийнятого депозиту та нарахованих відсотків; оборот по кредиту-знову внесли свій вклад і нараховані відсотки за раніше виплачену суму, що були прийнятим депозитами [22,с.234].

У вигляді зняття готівкових грошових коштів депозити поділяються на: попит; термінове. Депозити до запитання являють собою кошти, які можуть бути зняті в будь-який час без попереднього повідомлення банку з боку клієнта. Їх відмітною особливістю є те, що вона є найдешевшим джерелом утворення банківських ресурсів і крайня мінливість її вартості. У випадках, коли клієнт за вимогою суму, більшу, ніж необхідно для підтримки поточної платоспроможності, Банк зацікавлений у залученні депозитів, то останній може запропонувати клієнту передавати частину коштів з рахунків вкладу на депозит. Розрахунок проводиться по наступній формулі:

$$D_{\text{пост зб-я}} = \frac{Z_c}{K_{об}} \times 100\% \quad (2.9.)$$

де $D_{\text{пост.зб-я}}$ - частка коштів, що зберігаються протягом року на розрахункових і поточних рахунках, що можуть бути переведені на депозитні рахунки; Zc - середній залишок коштів на розрахунковому або поточному рахунку за рік; $Kоб$ - кредитовий оборот по розрахунковому або поточному рахунку за рік.

Проведемо розрахунок даного показника на прикладі клієнта Вінницької дирекції банку “Україна” фірми “Victoria”, для якої за даними минулого року:

$$D_{\text{пост.зб-я}} = \frac{10413,67}{123019,76} \times 100\% = 8,47\%.$$

(2.10.)

Цей показник свідчить, що банк може запропонувати клієнту 8,5% залишку на розрахунковому рахунку перевести на терміновий вклад і отримувати за це більші відсотки [3].

Якщо комерційний банк має постійну клієнтуру, то на його депозитних і розрахункових рахунках, де зберігаються короткострокові ресурси, утвориться стабільний протягом року залишок коштів, що можливо використовувати для довгострокового кредитування. Щоб установити величину цього залишку, рекомендується використовувати наступну формулу коефіцієнта трансформації короткострокових ресурсів у довгострокові:

$$K_m = \left(1 - \frac{D_o}{K_o}\right) \times 100\% \quad (2.11.)$$

де K_m – коефіцієнт трансформації; K_o – кредитовий оборот по надходженнях коштів на депозитні і рахунки до запитання (терміном до 1 року); D_o – дебетовий оборот по видачах короткострокових позичок із позичкових рахунків установи банку й інших короткострокових вкладень терміном до 1 року.

На прикладі даних Вінницької дирекції банку “Україна” проведемо розрахунок даного показника:

$$K_m = \left(1 - \frac{19442350}{430458765}\right) \times 100\% = 95,5\%$$

(2.12.)

Це свідчить про те, що банк може використати із всієї суми короткострокових ресурсів лише 4,5% для розміщення в довгострокові активи в майбутньому періоді.

Строкові вклади – це депозити, залучені банками на певний строк. Строкові вклади оформляються договором між клієнтом (вкладником) і банком в особі його керівника. Банки самостійно розробляють форму депозитного договору, що носить по окремому виду внеску типовий характер. У договорі передбачається сума внеску, термін його дії, відсотки, обов'язки і права банку, відповідальність сторін за дотримання умов договору, порядок вирішення спорів. Багато банків установлюють мінімальний розмір термінового вкладу, величина якого залежить від орієнтації банку на дрібного, середнього або великого клієнта.

Під внесками фізичних осіб розуміються грошові внески і депозити, ощадні сертифікати, рахунки до запитання, строкові вклади й інші внески в національній і іноземній валюті. Ощадні вклади населення в Україні класифікуються в залежності від терміну й умов вкладної операції і включають: термінові; до запитання; депозитні сертифікати. Депозитні сертифікати є різновидом строкових вкладів, але на відміну від останніх вони оформляються спеціальним документом, що і є депозитним сертифікатом - письмовим свідоцтвом кредитної установи про депонування коштів, що засвідчують право вкладника на одержання депозиту. На депозитних сертифікатах указується термін вилучення внеску і розмір належного відсотка. [46,314]Для оцінки стабільності грошових внесків населення як ресурси короткострокового кредитування використовуються такі показники, як середній термін збереження коштів і рівень осідання коштів, що надходять у внески. Середній термін збереження коштів визначається по формулі:

$$C_m = \frac{C_z}{O} \times D \quad (2.13)$$

де C_m - середній термін збереження в днях; C_z - середній залишок внесків; O - оборот по видачі внесків; D - кількість днів у періоді.

Чим вище термін зберігання внесків, тим на більш тривалий термін їх можна використовувати як ресурси кредитування.

Рівень осідання коштів, що надійшли у внески, розраховується по формулі:

$$Z_0 = \frac{ЗВк - ЗВп}{H} \times 100\% \quad (2.14.)$$

де Z_0 - осідання засобів у внесках, у відсотках; $ЗВк$ - залишок внесків на кінець року; $ЗВп$ - залишок вкладу на початок року; H - надходження у внески.[3].

Рівень осідання коштів у внесках характеризує їхню стабільність, що дозволяє банкові використовувати їх як довгостроковий ресурс кредитування і підвищує ліквідність банку.

У зв'язку з тим, що суми внесків населення і їхня питома вага в залучених засобах банку систематично збільшуються, в останні роки значно підсилилася регулююча і контролююча функція держави за даним видом депозитних операцій банків. Показник максимального розміру залучених грошових внесків (депозитів) фізичних осіб розраховується як співвідношення сукупного розміру грошових внесків (депозитів) фізичних осіб до розміру власних коштів банку:

$$M_{БК} = \frac{Ср}{ВК} \times 100\% \quad (2.15.)$$

де $Ср$ – сукупний розмір грошових внесків фізичних осіб; $ВК$ – власні кошти банку. Максимальне значення показника не повинне перевищувати 100%.

Згідно Положення про порядок формування банківською системою обов'язкових резервів, комерційні банки повинні розмістити суму обов'язкових мінімальних резервів у розмірі 17% від залучених коштів фізичних осіб у цінні папери і передати їх на збереження в Нацбанк. Блокування, заміна і погашення державних цінних паперів, переданих на збереження в Національний банк, здійснюється відповідно до затвердженого порядку.

Мета депозитних операцій зменшуються на дотримання комерційних інтересів банку і підвищити ліквідність балансу банку. Основні правила проведення депозитних операцій: депозитні операції були організовані таким

чином, щоб полегшити одержання банківського прибутку або створення умов для отримання прибутку в майбутньому; в процесі організації повинні забезпечувати різноманітні предмети депозитних операцій та поєднання різних форм депозитів; на здійснення банківських операцій, необхідних для забезпечення взаємозв'язку і узгодженості між депозит операції та операції з видачі кредитів на терміни і суми депозитів і кредитних вкладень; особливу увагу в процесі організації депозитних операцій приділяється строковим депозитам, які в основному забезпечують підтримку ліквідності балансу банку; організація депозитних операцій банку, повинні прагнути забезпечити, щоб надання безоплатної (не включені в активні операції) засобів на депозитних рахунках були мінімальними; повинні бути прийняті заходи до розвитку банківських послуг і підвищення якості й культури обслуговування клієнтів, що сприяє залученню депозитів. При формуванні залучених коштів банку, повинні бути дуже обережні в різних джерел, оскільки всі позикових коштів і виплачуються в Банк, відсотки за їх використання включаються до рахунка "Процентні витрати". Обсяг коштів, залучених банком в той же час його кредитних ресурсів, тому доцільно залучити таку суму грошей, які можуть бути розміщені в активи кредитних вкладень, значне перевищення кредитних ресурсів (позикові кошти) і на кредитні інвестиції можуть призвести до втрати кредитних операцій комерційних банків. Залучення коштів з точки зору їх ціни, можна поділити на «дешеві» і «дорогі». Останні включають депозити, залучені кошти. Якщо в структурі залучених коштів на частину позикових коштів припадає 50%, така структура є неефективною і ризикованою. Велика залежність банку на грошовому ринку, зокрема, про стан ринку міжбанківських кредитів, це пов'язано з тим, що Банк має невелике коло клієнтів у формі юридичних осіб, тому власна ресурсна база недостатня для забезпечення зростання обсягів активних операцій. Для успішного функціонування і забезпечення стабільної роботи дуже важливо, щоб розширити коло клієнтів - юридичних осіб, яка дозволить зменшити системні ризики на депозитних операцій банку. Найважливішим інструментом депозит-процентна ставка, яку Банк сплачує вкладникам за залучені ресурси. Виплати відсотків по

депозитних рахунках - основна стаття витрат банку. Це особливо важливо для банків з високою часткою залучених коштів у загальному обсязі ресурсів. Таким чином, Банк не зацікавлений у занадто високу процентну ставку. У той же час він змушений підтримувати такий рівень, який буде привабливим для клієнтів. В зарубіжних комерційних банків, на частку впливу терміну та суми депозиту. Чим більший строк та сума депозиту, тим вище відсоток банківських гарантій.

Процентні ставки по депозитах в українських банках розрізняються за категоріями вкладників: юридичним особам фізичним особам, і на ринку МБК. Ставки по депозитах у всіх трьох групах диференційовані залежно від валюти та строку, і за перші два та суми вкладу. У той же час залучення депозитів від фізичних осіб строкові депозити юридичних осіб. На додаток до відмінності в термінах для цих двох груп процентних ставок характерний і різні процедури для суми вкладу. Природно, що для юридичних осіб він розраховує тисяч грошових одиниць, а для фізичних осіб - десятки грошових одиниць. На відміну від процентні ставки по депозитах юридичних і фізичних осіб, де умови депозиту в основному до 3 місяців, ставки за міжбанківськими кредитами встановлюються на депозити з терміном від 1 дня до 30 днів, і вони не залежать від суми залучених коштів. Вартість ресурсів, залучених банками, залежить від попиту і пропозиції на ринку. З усіх трьох сегментах ринку кредитних ресурсів (депозити юридичних осіб депозити фізичних осіб, на ринку міжбанківських кредитів) найбільш динамічним є на ринку міжбанківського кредитування. Вартість ресурсів на міжбанківському ринку змінюється кожен день і навіть в той день, тому що попит та пропозиція ресурсів на міжбанківському ринку схильні до значних коливань у [22,с.287].

На попит і пропозицію, ціна ресурсів чинять вплив на календар виплати заробітної плати, оплати відпусток; терміни податкових платежів; нормативно-фактор (звітний час для формування обов'язкової резервів, зміна ставки обов'язкових резервів); облікова ставка НБУ; облігацій фактор (календар аукціонів державних облігацій); обсяги поточних платежів з внутрішнім і зовнішнім боргом Міністерства фінансів; валютні тенденції долара; політика

уряду щодо кредитування; рішення міжнародних кредиторів України на умовах надання кредитів; бюджет фактор (прийняття бюджету-2000 з пакетом податкового законодавства.) Це найменш схильні (трьох) зміна цін на ресурси. Це обумовлено об'єктивними причинами: строкові вклади фізичних осіб найдовший, отже, не може умовою дії короткострокових факторів (наприклад, рентабельність операцій в іноземній валюті). Крім того, на ринку приватних вкладів є більш відкритою для широкого кола клієнтів у порівнянні з ринком міжбанківських кредитів і ринок депозитів для юридичних осіб, і, отже, Банк, який має істотну нішу на цьому ринку, буде займати стабільну процентну політику, і в цьому має взяти до уваги політика банків-конкурентів. Цей ринок знаходиться під впливом факторів загальноекономічного розвитку економіки, наприклад, рівень інфляції, обмінний курс національної валюти, облікова ставка НБУ. Ставки за вкладами фізичних осіб мають свої особливості порівняно зі ставками за депозитами юридичних осіб і МКБ. У зв'язку з істотними умовами ставка по депозиту буде залежати від періодичності виплати відсотків за вкладом. З метою залучення клієнтів банки можуть виплачувати відсотки за проханням клієнта (наприклад, щоденно). Найчастіше виплати відсотків ще на щомісячній основі. Для довгострокових депозитів можуть передбачати щоквартальні виплати процентів або після закінчення терміну депозиту. На ринку депозитів юридичних осіб менш чутливі до коливань через відсутність можливості швидко залучити або продавати ресурси, а також орієнтації юридичних осіб у розміщенні вільних грошових коштів в обслуговуючому банку. Як строкові депозити юридичних осіб, як правило, від 1 місяця до трьох, а терміновість міжбанківських кредитів-до 1 місяця, то перше, будуть менш схильні до впливу чинників, короткостроковий характер і розмір радше тяжіють до ставок за депозитами фізичних осіб, ніж ставки міжбанківських кредитів. Депозитні ставки для фізичних осіб У період становлення ринку приватних вкладів багато хто банки пропонують за вкладами населення складних відсотків. У цей період процентна ставка варіюється в залежності від типу відсотків (простих або складних). Рецепт є привабливим для клієнтів, з метою накопичення коштів, і підвищує конкурентоспроможність

таких внесків, Деякі банки отримали можливість робити докладення діючих строкових вкладів, які також зручно для клієнтів (немає необхідності, щоб відкрити новий рахунок, ви можете розмістити кошти на короткий строк, у той же %).

Покупець принаймні, може вплинути на ціну ресурсів на ринку депозитів юридичних осіб. Але на міжбанківському ринку Банк – на міжбанківському ринку (особливо для філій колишнього спеціальних, з розгалуженої філіальної мережі). Можливість купити ресурси, неможливо відразу ж на ринку приватних вкладів, і навряд чи це. Ми розглянули ставки за депозитами на три сегменти ринку кредитних ресурсів, а якщо би незалежно один від одного, проте було б глибокою помилкою вважати, що це справді так. Вартість ресурсів на всіх трьох сегментах взаємопов'язані. При купівлі будь-яких ресурсів банку повинні вибрати кращі ринку в плані цін, стабільності і присутності на ринку. Найкраща можливість придбати ресурси швидко Вона не залежить від нього. Вплив на ціну депозиту юридичної особи, звичайно, набагато вище, тут у вас є можливість домовитися, особливо, якщо це клієнт Вашого банку. На ринку приватних вкладів Ви не попросите свого клієнта про прийнятності ціни. Однак, зверніть увагу, ставка конкурентів, розташованих у прилеглих до ваш депозит кас районах. З точки зору надійності джерела ресурсів, також різні. Можливість купити на міжбанківському ринку кредитних ресурсів для конкретного банку відрізняється (це особливо очевидно, коли поширюється інформація про складність фінансового стану банку). Насамперед, це для філій великих банків, перш за все, для новостворюваних банків. Надійність вкладів юридичних осіб залежить від того, які клієнти є вкладниками. Найкращі за розсудом банку, якщо вкладник є клієнтом банку з істотною і систематичним надлишку грошових коштів на розрахунковий рахунок. Якщо грошові кошти на Депозитний рахунок, розміщеної клієнтом іншого банку або клієнта у зв'язку з одиничні випадки перевищення грошових коштів на поточний рахунок, джерело не можуть бути надійними. Виняткова надійність вважаються вклади приватних осіб. конкурентів залучення нових клієнтів на обслуговування; у разі зниження

процентної ставки навряд чи втрати споживачів, як дохід на залишок рахунку не є визначальним чинником у виборі банку, відсоткові ставки можуть бути диференційовані залежно від залишку на рахунку клієнта, але часто однакові для всіх клієнтів; розмір процентної ставки на цей вид ресурсів у кілька разів нижче, ніж в інших джерелах за ініціативою клієнта (тільки у випадках, коли клієнтові пропонується велика ставка в іншому банку); перегляд ставок не тільки періодично, з встановленням процентної ставки банків дійсно, враховують тільки швидкість обмежена кількість банків. Враховуючи ціну залучених ресурсів, ми досі ще не мали справи з таких ресурсів, як Банк залишки на поточних рахунках клієнтів. Це пов'язано з тим, що ціни цих ресурсів відбувається інакше, ніж на депозит грошових коштів фізичних і юридичних осіб, а також міжбанківські кредити. Відмітні особливості ціноутворення для такого роду ресурсів наступні: процентна ставка по залишках на рахунках встановлюється в момент укладення договору на розрахунково-касове обслуговування, та зміни в Банк найбільш часто, на свій розсуд, рідко

Щоб оцінити процентну політику банку по пасивних операціях аналізується вартість усіх залучених ресурсів. Основні напрямки такого аналізу: вивчення динаміки, у тому числі номінальної середньої ціни ресурсів комерційного банку; середньої номінальної процентної ставки по залучених ресурсах у цілому і по окремих їхніх видах; розрахунок реальної вартості ресурсів, включаючи окремі їхні види; аналіз зміни частки процентних витрат по залучених ресурсах у загальному розмірі витрат комерційного банку; виявлення основного чинника подорожчання ресурсів банку.

Середня номінальна річна ціна (річна процентна ставка) ресурсів розраховується по формулах:

по ресурсах у цілому:

$$\frac{\text{Відсотки, сплачені за рік}}{\text{Середній залишок власних і залучених ресурсів}} \times 100 \% \quad (2.16.)$$

по залучених ресурсах:

$$\frac{\text{Відсотки, сплачені за рік}}{\text{Середній залишок залучених ресурсів}} \times 100 \% \quad (2.17.)$$

Середній залишок ресурсів, залучених у різних формах
по вкладах до запитання:

$$\frac{\text{Відсотки, сплачені за рік по вкладах до запитання}}{\text{Середній залишок вкладів до запитання}} \times 100\%; \quad (2.18.)$$

по термінових депозитах:

$$\frac{\text{Відсотки, сплачені за рік по термінових депозитах}}{\text{Середній залишок термінових депозитів}} \times 100\%; \quad (2.18.)$$

по депозитних сертифікатах:

$$\frac{\text{Відсотки, сплачені за рік по депозитних сертифікатах}}{\text{Середній залишок ресурсів, залучених у формі депозитних сертифікатів}} \times 100\%; \quad (2.19.)$$

Розрахунок середньої номінальної ціни ресурсів і окремих їхніх видів дозволяє виявити динаміку ціни-подорожчення або здешевлення ресурсів - у звітному періоді в порівнянні з попереднім, а також визначити відхилення ціни по окремих видах ресурсів від середньої. Крім того, представляється можливим встановити самий дорогий для банку вид ресурсів.[54,с97-103]

Розрізняються номінальна (ринкова) і реальна ціна ресурсів. Номінальна, або ринкова ціна, - це процентні ставки, відбиті в договорах і складаються на ринку. По них відбувається нарахування платежів на користь власника ресурсів. Однак реально ресурси для банку обходяться дорожче, чим відбито в договорі по їхньому залученню. Це зв'язано з депонуванням частини залучених засобів на рахунок НБУ відповідно до норми обов'язкових резервів. Реальна ціна ресурсів, по яких установлена норма обов'язкових резервів, розраховується по формулі:

$$\frac{\text{Номінальна (ринкова ціна) ціна}}{\text{1-норма обов'язкових резервів}} \times 100\%; \quad (2.20.)$$

Регулювання порядку і розмірів створення резервів у банківській системі є функцією НБУ. Він визначає порядок формування резервів(перелік коштів, що підлягають резервуванню; норму резервування; спосіб обчислення величини

коштів; активи, що враховуються для покриття сум обов'язкових резервів) і контролюють дотримання вимог обов'язкових резервів [22,с.325].

Підсумовуючи можна сказати, що депозитні операції займають вагоме місце в процесі формування банками своїх ресурсів. В значній мірі завдяки депозитам банк може формувати довгострокові та короткострокові ресурси, на основі яких він може проводити активні операції та отримувати прибуток. Вдале проведення депозитної політики банком являється запорукою успіху. Проте не можна відводити даному виду операцій визначальне місце. Всі види пасивних операцій перебувають в тісному взаємозв'язку. Висвітлюючи порядок встановлення депозитних ставок в даному питанні, можна було спостерігати тісний взаємозв'язок між депозитами та міжбанківським кредитом. Проте такий виді пасивних операцій, як міжбанківський кредит має свої особливості.

2.3. Запозичені кошти комерційних банків

Залучені кошти комерційних банків, крита за різними оцінками, від 70% до 90% потреб у фінансових ресурсах для здійснення активних операцій, в першу чергу, кредит. Їх роль дуже велика. Мобілізацію тимчасово вільних коштів юридичних і фізичних осіб на ринку кредитних ресурсів, комерційні банки з їхньою допомогою задовольняють потреба народного господарства в додаткових оборотних коштах, сприяють перетворенню грошей у капітал, забезпечити потреби населення в споживчому кредиті. Структура залучених коштів залежить як від специфіки банку, а також від змін, пов'язаних з появою нових способів акумуляції тимчасово вільних грошових коштів. Основна частина залучених коштів комерційного банку, загальний обсяг депозитів, залучених коштів, що клієнти приносять в Банк в ході здійснення банківських операцій певний час на рахунках в банку. Депозитні послуги, пов'язані з зберігання вільних грошових коштів на банківські рахунки, з умовою розрахунку певного інтересу до них, деякі з найбільш старих, традиційних

банківських послуг. Депозит - це форма вираження кредитних відносин банку з вкладниками про надання останню банку свої кошти в тимчасове користування. "Депозит" у перекладі з латині - річ, призначена для зберігання, і, таким чином, депозит може бути будь, відкритих на ім'я клієнта в банку рахунок. Існують різні, часто протилежні точки зору на питання про вклади, та використання депозитних рахунків у банківській практиці. За вкладом у світовій банківській практиці означає грошових коштів або цінних паперів, зазначеного на зберігання у фінансово-банківських установ. Найбільш ємним буде концепції депозити становлять певну суму грошових коштів, які суб'єктів депозитні операції - фізичні та юридичні особи вносять у Банк на Депозитний рахунок або за конкретний період. Таким чином, депозитні операції - це операції банків із залучення грошових коштів юридичних і фізичних осіб у вклади або на певний період часу або за запитом. В якості суб'єктів депозитних операцій є підприємства всіх організаційно-правових форм і фізичних осіб. Депозитні рахунки, дуже різноманітні, і в основу їх класифікації можуть бути засновані на таких критеріях, як джерела внесків, їх мети, прибутковості, і т.д. Однак, найбільш часто в якості критерію є категорії вкладника й форми вилучення внеску. У свою чергу, депозити як юридичних, так і фізичних осіб у формі вилучення по діляються: депозити до запитання (зобов'язання, які не мають визначеного періоду часу); строкові вклади (зобов'язання, які мають певний період часу); умовних депозитів (коштів вилучений) заздалегідь обумовлених умов). Депозити до запитання представлені агентів в різних банківських рахунків, які їх власників (юридичних і фізичних осіб) можуть отримати на попит на звіти про рух грошових і розрахункових документів (рахунків-фактур "oncall" у світовій практиці).

Серед депозитів юридичних осіб до найбільшим джерелом ресурсів банку в його обороту є кошти клієнтів на розрахункових (поточних) рахунках та на рахунках банків-кореспондентів. Економічна сутність цих рахунків, депозити до запитання. Як правило, депозити до запитання є найбільш дешевим джерелом утворення банківських ресурсів. Можливість власнику рахунку в будь-який момент

вилучити кошти вимагає оборот банку збільшилася частка високоліквідних активів. Тому, на залишок депозитів банки не платять мінімальні процентні ставки.

Відкриття і ведення всіх видів рахунків за вимогою забезпечує складання та оформлення банком та клієнтом відповідного договору. Якщо рахунок відкритий для індивідуальних користувачів, цей договір називається договором банківського вкладу до запитання. На розрахункових і поточних рахунках юридичних осіб передбачає укладення договору банківського рахунку. Обидва контракти є публічними і стандарт для всіх клієнтів банку. З укладенням договору банківського вкладу здійснюється співробітниками оперативних підрозділів банку, і договори банківського рахунку співробітниками управління пасивних операцій, і клієнт відділу банку, дотримуватися і підтримувати статистики.

Попит депозити, розміщені в банках, в різних рахунків, відкритих клієнтам. Вони призначені для здійснення поточних розрахунків і в будь-який час може бути повністю або частково на вимогу. Вилучення депозитів може бути як в грошовій, так і у формі безготівкових розрахунків. Вклади до запитання у нестабільні, що обмежує сферу їх використання комерційних банків. З цієї причини, власники Кредиторська заборгованість низькі відсотки або не заплатили. В умовах зростаючої конкуренції, комерційні банки намагаються залучити клієнтів і стимулювати зростання депозитів до запитання за рахунок надання додаткових послуг власникам рахунків та підвищення якості їх обслуговування.

Строкові депозити-кошти на рахунках і депозити в банку на певний строк. Банки вимагають від Депонента спеціальне повідомлення, на виведення коштів, та ввести обмеження на дострокове зняття коштів у вигляді штрафу або зменшення виплачується відсотків. Сума винагороди, сплачена клієнтом строкового депозиту залежить від терміну, суми вкладу та здійснення вкладником умов договору. Твердо заданої дати закінчення обслуговування є дуже важливим для підтримання ліквідності балансу комерційного банку. Звичайно, це дозволяє банкам стягувати за строковими депозитами підвищення процентних ставок ,але

ризик завжди залишається і призводить до не передбачених ситуацій. На строкові депозити у банківській практиці, включають депозити " овернайт-депозити, залучені банком на строк не більше одного операційного дня (за винятком неробочих днів банку). Строковими депозитами є також кошти, отримані від інших банків вклад (депозит) протягом певного періоду часу, а саме до 3 місяців від 3 до 6 місяців до 9 місяців, і до 12 місців, і більш ніж через 12 місяців вклади в депозитних. Той факт, що власник депозиту може розпоряджатися ним тільки після закінчення зазначеного періоду часу, не виключає можливості дострокового отримання в банку коштів. Однак, в цьому випадку клієнт скоротила розмір процентів за вкладом. Банк зацікавлений у залученні депозитів, так як вони є стабільними і дозволяють банку в його розпорядженні кошти вкладників протягом тривалого часу. Вклади класифікуються також за ступенем рости в ціні: безкоштовно - (кошти на розрахункових і поточних рахунках); платні (кошти на депозитних рахунках). Строкові депозитні рахунки мають чітко визначений термін, вона виплачується власникам фіксований відсоток і, як правило, є обмеження на дострокове зняття депозитів. На грошові кошти, що зберігаються на рахунках термінових депозитів, низький рівень обов'язкових резервів, за депозитами до запитання. Переваги депозитного рахунку для клієнта є отримання високого відсотка, а для банку - на підтримку ліквідності з менш оперативний резерв, оскільки основна мета діяльності банку, підвищення його доходів. Відсутність строкових депозитів для клієнтів полягає в низькій ліквідності і неможливості використання коштів на строкові депозитні рахунки для розрахунків та поточних платежів, а також для отримання грошей. Ощадні вклади прибуткових банків у тому, що вони, як правило, носять довгостроковий характер і, отже, може служити джерелом довгострокових інвестицій. Недоліки ощадні депозити банків представлені наступним чином: необхідність платити більш високі відсотки по депозитах, і, таким чином, щоб зменшити маржу (різниця між відсотком активні і пасивні кредитні операції); тенденція впливу різних факторів (політичних, економічних, психологічних), що збільшує загрозу швидкого відтоку коштів з цих рахунків і

втрати ліквідності банку; нездатність банку для відновлення на постійній основі ресурсів.

Депозити є важливим джерелом ресурсів комерційних банків. У структурі банку є динамічним і залежить від стану грошового ринку. Це джерело формування банківських ресурсів має деякі недоліки. Мова йде про значних матеріальних і фінансових витрат банку на залучення коштів у депозити, обмеженість наявних коштів у рамках окремого регіону. Крім того, мобілізація коштів у вклади (депозити) залежить значною мірою від клієнтів (депонентів), а не від банку. І, тим не менш, конкуренція між банками, змушуючи їх вжити заходів по розвитку послуг, що сприяють залученню депозитів та покращення депозитного портфеля. Комерційні банки в умовах конкурентної боротьби на ринку кредитних ресурсів необхідно постійно дбати про якість, кількісне і якісне поліпшення їх депозитів. Вони використовують різні методи (процентна ставка, послуг і переваг, вкладники). У цьому випадку усі банки дотримують кілька основних принципів організації депозитних операцій: депозитні операції, повинні надавати допомогу в отримання прибутку чи створювати умови для отримання прибутку в майбутньому; депозитні операції повинні бути різноманітними і проводитися з різними зацікавленими сторонами; особливу увагу в процесі організації депозитних операцій варто приділяти строковим депозитам, так як ризик завжди, найбільший; процентна ставка повинна забезпечуватися взаємозв'язок і погодженість між депозитних операцій та кредитних операцій на терміни і суми депозитів і кредитних вкладень фізичних осіб або юридичних осіб.[47,330]

Кінцева мета розробки та реалізації ефективних депозит будь-якого комерційного банку є збільшення обсягу ресурсної бази, мінімізуючи витрати банку та підтримання необхідного рівня ліквідності, беручи до уваги всі види ризиків, що впливають на політику банку. Основні елементи депозитної політики комерційного банку є: 1) стратегія банку з розвитку основних напрямів родовище процесу; 2) тактика банку щодо організації формування ресурсної бази; 3) моніторинг реалізації депозит. Банки, як правило, рекомендується розробити спеціальний документ на депозит, який буде визначати стратегію і тактику банку

в організації депозит процес. Документ "депозитна політика банку" розроблена на основі аналізу структури, стану та динаміки ресурсної бази банку, а також у тісному зв'язку з такими документами, які визначають основні тенденції та умови розміщення залучених коштів. Зокрема, в депозитній політиці банку передбачає перспективи зростання власних коштів, а, отже, і співвідношення власних і позикових коштів; у структурі залучених коштів; кращі види вкладів і депозитів, терміни їх участі; співвідношення між строковими депозитами та депозитами на строк і до запитання; основний контингент за депозитами і депозитів, і т.д. значним джерелом підтримання стабільності кредитного потенціалу. В зарубіжній практиці міжбанківське кредитування здійснюється, як правило, з метою підтримки поточної ліквідності банку або забезпечення економічно ефективних інвестицій; проводиться в рамках банків-кореспондентів; - дорогою порівняно з іншими джерелами, кредитний потенціал банку. Розвиток міжбанківського кредитування, надає хорошу інформаційну базу, характеризуючи фінансове становище банків, їх платоспроможність і ліквідність. Їх кредитні ресурси комерційних банків можете поповнити рахунок ресурсів інших банків, тобто за рахунок Міжбанківських Кредитів (МБК). Міжбанківський кредит Кредитні відносини між комерційними банками визначаються на договірних принципах, шляхом укладання кредитних договорів, що повинні передбачати права та обов'язки сторін із належним оформленням справ по міжбанківських кредитах. Комерційні банки як економічно самостійні і незалежні від виконавчих і розпорядчих органів державної влади у своїх рішеннях, зв'язаних з оперативною діяльністю, мають право самостійно встановлювати рівень процентної ставки по міжбанківських кредитах. Загальний розмір одержання комерційними банками міжбанківських кредитів обмежується дворазовим розміром власних коштів банку [3].

В оціночних показниках діяльності банку, передбачений норматив максимального розміру наданих міжбанківських кредитів Н12:

$$H12 = \frac{МБк}{К} \times 100\% \quad (2.21.)$$

де МБк – загальна сума наданих комерційним банком міжбанківських кредитів; К – капітал банку. Максимальне значення показника не повинно перевищувати 200% [3].

Забороняється видача й одержання МБК банківськими установами (філіями, управліннями, відділеннями та ін.), які не є юридичними особами, крім випадків, коли це здійснюється за дорученням юридичної особи. З огляду на фінансове положення комерційного банку НБУ має право встановлювати інші обмеження загальної суми залучення і надання комерційними банками міжбанківських кредитів.

В постійній формі. Вічну форму міжбанківське угода передбачає надання міжбанківського кредитування протягом мінімального періоду, встановленого в договорі строку, після чого кредиту йде в клас невизначений термін, тобто, можуть бути виведені з банку-кредитора, у будь-який час і в попередньому повідомленні. У строковий або безстроковий форма договору процентна ставка встановлюється на рівні, який виходить на ринок в день його укладення. Для вічну форму ставка залишається незмінною, як правило, протягом всього періоду його дії, тобто після закінчення мінімального строку. В продовження строкового контракту міжбанківська ставка переглядається на основі його рівня, що складаються в даний час на ринку. Процентні ставки на міжбанківському ринку кредитних ресурсів достатньо, зміна індикатора. Під впливом багатьох причин, вона може різко змінитися протягом певного періоду часу. Динаміка рівня процентних ставок можна побачити на діаграмі.–Залучення міжбанківських кредитів здійснюється двома способами: самостійно, шляхом прямих переговорів; через фінансових посередників. У першому випадку, їх відносини оформляються додатковою угодою. Основний обсяг міжбанківських угод гостро потребує формі. Крім того, термін, процентна ставка, рівень і обсяг кредитних ресурсів, угоду про міжбанківську передбачає відповідальність, права сторін, відповідальність, процедури для врегулювання спорів. Банк-позичальник повинен надати банку-кредитору списку, передбачені договором документи (баланс, розрахунок

економічних нормативів); несе відповідальність перед банком усім своїм майном, а в разі реорганізації або ліквідації банку негайно погасити заборгованість за кредитом незалежно від тривалості і з повної виплати відсотків. Банк-кредитор залишає за собою право переглядати відсоткові ставки за міжбанківськими кредитами в зв'язку з зміною облікової ставки НБУ або офіційним зміною індексу інфляції та інших причин. У разі порушення позичальником умов договору, Банк-кредитор вправі стягнути борги на ринку міжбанківського кредитування, у безспірному порядку. Для банку, позичальник має право розірвання договору в разі незгоди з змінами, що робить Банк-кредитор за умовами договору. З взаємної згоди сторін на зміну умов договору оформляються додатковою угодою. Залучення ресурсів може і не статися право (продавець і покупець), так і з участю посередника. В його якості може бути: банки, брокерські контори, фондові біржі, фінансові будинки, кредитних магазинів. На фондовому ринку розподілу ресурсів здійснюється з допомогою аукціону, з кожною з посередників встановлює свої власні правила проведення тендерних торгів. Як кожен сегмент фінансового ринку, ринку МБК характеризується наявністю учасників ринку-продавцями і покупцями кредити (комерційних банків); набір фінансових інструментів; місця, в яких в результаті попиту і пропозиції кредитних формується ринкова ціна кредиту (процентна ставка за кредитами); регулюючі органи, що впливають на ринок з метою забезпечення умов для вільної конкуренції для його учасників, організації, створення розгалуженої ринкової інфраструктури (комунікації, системи, яка забезпечує своєчасне встановлення відносин між учасниками ринку; системи оплати обороту; системи країн ринкових індикаторів; інформаційна система, яка забезпечує оперативне інформування учасників ринку про те, процентні ставки, контракти і значення індикативних характеристика грошового ринку). Індикаторами світового ринку міжбанківського кредитування вважаються LIBOR і FIBOR. LIBOR - London Interbank Offered rate - оголошена ставка по наданню кредитів; FIBOR- Frankfurt Interdank Offered Rate - оголошена ставка по наданню кредитів.

З червня 1997 року, в газеті «Бізнес» почав публікувати середня ставка міжбанківського кредитування на Українському ринку: KIBOR - Київ Міжбанківському пройшло розміщення Rate - процентна ставка за кредитами в Українському міжбанківському ринку; KIBID - Київ Міжбанківська Ставка - ставка по залученню кредитів на Українському міжбанківському ринку. Ставка показники розраховуються фахівцями Бізнес на основі оголошених ставок міжбанківського кредитування спеціальна група комерційних банків за станом на 11 : 00 ранку. Київським часом у четвер і опубліковані в наступному номері Бізнесу. У список банків, котирування, які використовуються для розрахунків, належать комерційні банки, включені в перші 15-20 банків, що активно працюють на ринку міжбанківського кредитування і висловили свою згоду на участь у цьому проекті[15,с.112].

це означає питання і основним інструментом регулювання грошової пропозиції та ліквідності банківської системи; по-друге, кредити центрального банку видаються комерційним банкам у порядку рефінансування. Система рефінансування передбачає, що перші комерційні банки кредитують своїх клієнтів через свій потенціал кредитування, як правило, для певної мети, що має важливе значення для економіки в цілому і зміцнення грошового обігу. Видача кредиту в комерційному банку є для компенсації (рефінансування) частину джерел кредитний потенціал комерційного банку, який займається вищевказані позики клієнтам банку. Можливість використання комерційних банків визначаються грошово-кредитної політики в країні. Якщо центральний Банк хоче, щоб зменшити пропозицію грошей, він здійснює політику обмеження кредитних, в тому числі за рахунок скорочення кредитів, наданих комерційними банками. І, навпаки, якщо очікуване зростання грошової пропозиції, перевага віддається розвитку бізнесу, розширення кредиту, в тому числі за рахунок зростання кредитів, наданих центральним банком [26, с.38]. Особливе місце серед джерел фінансування, кредитний потенціал комерційного банку займають кредити центрального банку. Специфіка цього джерела полягає в тому, що, по-перше, кредити центрального банку з метою створення рівних умов доступу до кредитів

НБУ кредитування комерційних банків здійснюється через закритий кредитний аукціон. Порядок проведення аукціону регулюється Правилами, приватних кредитних аукціонів. Рішення про дату, періодичність проведення Кредитного аукціону, сума кредитів, умов і цілей, для яких вони продаються, а також початкову процентну ставку приймається НБУ. Єдиний продавець кредитів у Кредитному аукціоні, є Національний Банк. Валюту Кредиту аукціонів є українська Національна валюта, яка функціонує в період кредитного аукціону. Для участі в кредитному аукціоні допускаються комерційних банків, які отримали ліцензії на здійснення банківської діяльності на території України. Комерційних банків, які беруть участь у кредитних аукціонах, зобов'язані виконувати встановлені пруденційні правила, дотримуватися встановленого порядку формування обов'язкових резервів, в тому, щоб представити НБУ бухгалтерської звітності, а також на час, щоб повернути кредити від НБУ. Комерційних банків, які не відповідають умовам повернення раніше виданих кредитів, здійснювати збиткову діяльність, мають ризик кредитного портфеля кредити можуть бути продані тільки на умовах укладення відповідних договорів про забезпечення їх повернення. Філії комерційних банків на участь в кредитних аукціонах, не Допускається. Не Допускається участь у кредитних аукціонах, комерційних банків, діяльність яких тривала менше 1 року з дати їх реєстрації. Банк не може запропонувати більше, ніж 50% запропонованих на даному кредитному аукціоні кредиту[26,с.35].

Відмінність між способами організації аукціонів по-американськи, голландці так і з фіксованою процентною ставкою. Коли американський спосіб застосування банками-учасниками РАН жуються на рівень пропонованих процентних ставок в порядку убунання, а потім зайняв у тому ж порядку, починаючи з максимальної процентної ставки до повного вичерпання встановленого на цьому аукціоні обсяг позики. В результаті сума останньої із задоволених заявок можна буде скоротити. Коли голландці чином, всі заявки задовольняються за ціною, що перевищує мінімальні ставки, які пропонують банки, які потрапили в коло покупців. У разі аукціону з фіксованою процентною ставкою задовольнити всі заявки, однак

перевищує загальний обсяг цих заявок над обсягом кредитів, пропонуваних на аукціоні, всі заявки задовольняються частково. Ступінь задоволення заявок (відсоток скорочення) відповідає відношенню загального обсягу аукціоні з розміщення позики на загальну суму [29, с.340]. Кожен з цих методів має свої переваги і дозволяє центральному банку реалізувати свої регулюючі функції. Перший спосіб, ви можете краще визначити співвідношення попиту і пропозиції на ринку ресурсів, голландський метод не виключає можливість грати банків для зменшення кінцевої ставкою у наявності між ними попереднього змови.

Регіонального управління НБУ. Придбані на аукціоні кредити не повинні призвести до порушення встановлених для діяльності комерційних банків пруденційних нормативів і продовженню не підлягає. Банки-покупці не включати їх маржу у розмірі процентної ставки, зазначеної в заяві. Передача придбаних кредитному аукціоні в розпорядженні комерційний Банк-клієнт оформляє кредитний договір між ним і регіонального управління НБУ. Кредитна угода передбачає сума кредиту, процентна ставка, строк погашення, право банку-кредитора писати-в безспірному порядку з кореспондентського рахунку банку-позичальника кредиту і його оплати в разі невдачі, щоб забезпечити своєчасне погашення кредиту на умовах, передбачених договором та термінових зобов'язань. Термін використання кредиту, куплених в кредит аукціоні НБУ, виплата відсотків за його використання розпочинається з дня перерахування коштів на кореспондентський рахунок комерційного банку. Відповідальність за погашення позик і виплата процентів за ним у встановлений термін накладаються на банки покупців, що це обумовлено в кредитному угоді, і контроль за своєчасне повернення.[48,831]

Для підтримки необхідної ліквідності комерційних банків національним банком України може надавати комерційним банкам кредитів під заставу державних цінних паперів. Порядок рефінансування Національним банком України комерційних банків під заставу державних цінних паперів. Ставки, за якими Національний Банк буде стягувати відсотки за користування ломбардним кредитом [26, с.42]. Гранична сума заставного забезпечення кредиту,

виданого Національним банком для комерційних. Ломбардний кредит надається під заставу державних цінних паперів, випущених Міністерством фінансів України, перелік яких затверджується Радою директорів національного банку України і доводиться до відома комерційних банків. Національний Банк України встановлює ломбардний проценту ставку, то максимальний строк кредиту, на щоквартальній основі визначає максимальний обсяг ломбардного кредиту, а також встановлює ліміти для регіональних. Регіонального управління, у яких відкриті Кореспондентські рахунки комерційних банків (юридичних осіб) у разі їх потреб в кредит, можуть від імені Національного банку України, щоб дати їм ломбардні кредити. Право на отримання ломбардного кредиту є комерційні банки, що отримали ліцензію на здійснення банківської діяльності, включені в Національну книгу реєстрації банків, валютних бірж та інших фінансово-кредитних установах, які працюють не менше 1 року; дотримуватися встановлений Національним банком України економічних нормативів; загальна сума заборгованості для отриманих ломбардними кредитами також має бути в межах відповідних норм; дотримуватися встановлених для комерційних банків нормативів обов'язкових резервів; своєчасно та в повному обсязі подавати доповіді обласне управління Національного банку України, не мати простроченої заборгованості за кредитами Національного банку України та відсотки за ними на момент надання кредиту.– це кредит від Національного банку України, який, здається, комерційних банків під заставу державних цінних паперів. Надання ломбардного кредиту приймаються державні цінні папери, що обліковуються на балансі комерційного банку і які тимчасово передаються в Національний Банк. Портфеля цінних паперів комерційного банку – загальна кількість цінних паперів комерційного банку переведені на рахунки " ДЕПО " Національного банку. Рахунок "Депозит" - рахунок, відкритий на позабалансових рахунках зберігаються у Національному банку України і комерційних банків. Ринкова вартість цінних паперів, переданих в наданні ломбардного кредиту – офіційною ціною, оголошеної Національним банком України. Ринкова вартість портфеля цінних паперів - вартість портфеля розраховується на основі ринкової ціни, закладені як

забезпечення цінних паперів. Ломбардний список Національного банку України, затвердженим Правлінням НБУ і держава список цінних паперів, прийнятих у забезпечення за ломбардними кредитами.

Обмеження застави по кредиту Ломбардна процентна ставка. Обласне управління Національного банку України прийняло в якості застави позики цінні папери, що відповідають таким вимогам: державні цінні папери, включення в ломбардний список Національний Банк України; державні цінні папери, що обліковуються на балансі комерційного банку і до якої немає претензій, строк погашення державних цінних паперів не збігатися зі строком використання ломбардних кредитів (зі строком погашення не раніше, ніж через 35 днів з моменту їх передачі відповідної суми на рахунок ДЕПО, відкритий у НБУ).

Рефінансування комерційних банків у формі ломбардних кредитів здійснюється на основі кредитного договору, який укладається між комерційним банком і регіональних бюро від імені Національного банку України. Кредитна угода передбачає розмір забезпечення кредиту, термін, відсоткова ставка, а право НБУ на період використання заставного забезпечення кредиту блокувати обіг цінних паперів на суму кредиту, процентна ставка по простроченій заборгованості за ломбардними кредитами. В той же час з моменту укладення кредитного договору, Банк надає нотаріально завірєну картку із зразками підписів осіб, уповноважених підписувати документи для проектування ломбардного кредиту.[55,с 478]

Для отримання ломбардного кредиту комерційного банку подає до регіонального управління Національного банку такі документи: кредитний договір, заява на надання ломбардного кредиту; довіреність на право реалізації цінних паперів, прийнятих як забезпечення застави кредиту. Після розгляду заяви комерційного банку, обласного управління НБУ інформувати по про це емісійно-кредитного департаменту центрального банку і комерційного банку. Після отримання підтвердження від регіонального управління НБУ про надання ломбардного кредиту : комерційний Банк передав портфель цінних паперів, переданих у забезпечення за ломбардними кредитами, зі свого рахунку ДЕПО на рахунок ДЕПО в Національному банку; емісійно-кредитного департаменту НБУ

блокує список державних цінних паперів на рахунку ДЕПО в НБУ, в кількості і обсязі, як це передбачено в повідомленні обласної адміністрації. Право на блокування та розблокування рахунку ДЕПО, наданих НБУ. Переказ грошових коштів на рахунки випущені ломбардного кредиту здійснюється безпосередньо в НБУ. - Контроль за виконанням боргу за кредитом є регіональне бюро Національного банку. У день зарахування комерційного банку ломбардний кредит вважається надходження валюти кредиту на кореспондентський рахунок комерційного банку. Заборгованість комерційних банків в ломбардний кредит не повинен перевищувати 75% від вартості портфеля цінних паперів комерційного банку, передані на надання ломбардного кредиту. Комерційний Банк і регіональне управління Національного банку України на підставі виписки з рахунку Депо проводять щоденні позасистемний облік сум ломбардні кредити за ринковою вартістю портфеля цінних паперів. У разі падіння ринкової вартості портфеля цінних паперів на рівні, недостатні для забезпечення ломбардного кредиту, Банк зобов'язаний не пізніше наступного робочого дня переказу на рахунок ДЕПО " Національного банку України додаткової кількості цінних паперів у безпеці. У разі зростання ринкової вартості портфеля відповідну частину цінних паперів, можуть бути повернуті комерційний Банк у своїй письмовій заяві. Після погашення ломбардного кредиту, обласного управління Національного банку України здійснює списання суми з кореспондентського рахунка в порядку, встановленому кредитним договором і чинним законодавством. Після погашення ломбардного кредиту та відсотків за користування регіональне управління НБУ наступного Робочого дня повідомляє емісійно-кредитного департаменту НБУ для здійснення розблокування рахунку ДЕПО, комерційних банків і повернути право вільного обігу цінних паперів. Комерційний Банк має право на повернення в ломбардний кредит повністю або частково своїх платіжних доручень. Регіональне управління НБУ може вимагати від комерційний Банк дострокового повернення ломбардний кредит у разі, якщо вони порушуються умови тимчасового положення та кредитного договору. Нарахування відсотків на ломбардний кредит та їх оплата здійснюється одночасно

з поверненням суми позики. У разі відсутності або недостатності коштів на кореспондентському рахунку залишок заборгованості за ломбардний кредит погашається за рахунок надходжень від продажу НБУ цінних паперів, переданих йому в забезпечення згідно з чинним законодавством [26, с.44].

операції з цінними паперами, що складається з двох частин, і який є одним Генерального договору між учасниками ринку купівлі-продажу державних цінних паперів на певний строк із зобов'язанням зворотного продажу/купівлі у строки або на вимогу однієї із сторін за заздалегідь встановленою ціною. Короткострокові кредити національного банку включає в себе кошти, отримані від операцій РЕПО.

Порядок виконання угод РЕПО регулюється Положенням про порядок підтримки Національним банком України ліквідності банківської системи через операції РЕПО купівлі/продажу державних цінних паперів. Операції РЕПО є сума, що сплачується покупцем на дату придбання в обмін на поставки продавцем державних цінних паперів, які є предметом операції РЕПО;– щодо конкретної операції РЕПО – документ, який являє собою угоду сторін, у відповідності з умовами, сума і строк здійснення операції РЕПО; - Дата придбання; ціна придбання. Посаду це такі документи: повідомлення-підтвердження сума сплачується продавцем у день викупу в обмін на повернення відповідних цінних паперів на ім'я покупця; дату припинення дії договору [20, с.153]. Відповідно до конкретної операції РЕПО – Дата закінчення терміну операцій РЕПО, на яких цінні папери, що є предметом цієї операції, підлягають зворотного продажу за ціною викупу, встановленої на початку операції РЕПО; Використання Національним банком державних цінних паперів, які знаходяться у його портфелі для операцій РЕПО, які здійснюються через “пряме РЕПО” - купівлю одного з комерційних банків державних цінних паперів, і договори зворотного РЕПО - обов'язкового продажу державних цінних паперів. У ситуації, коли протягом зазначеного ключа монетарних показників банківської системи потребує збільшення ліквідності комерційних банків, Національний Банк здійснює операції прямого РЕПО і на основі Генеральної угоди купує у комерційних банків державні цінні папери на відповідній дати, з обов'язковою

умовою їх зворотного викупу комерційний Банк протягом зазначеного строку. У разі накопичення надлишкової ліквідності банківської системи, грошова маса росте набагато більш високими темпами, ніж очікувалося, Банк може продати комерційним банкам через механізм “ угоди зворотного РЕПО державних цінних паперів, які знаходяться у його портфелі, на відповідний період, за умови, щоб купити.

Учасники операції РЕПО може бути Національний Банк та комерційні банки, які мають ліцензію на здійснення операцій з державними цінними паперами. Інші обмеження на участь в операціях РЕПО не встановлено. Національний Банк може здійснювати операції РЕПО купівлі/продажу державних цінних паперів шляхом прямої домовленості з комерційними банками, а також за результатами тендера заявок на участь в операціях РЕПО. У разі прийняття рішення про проведення тендера для участі в операції національного банку РЕПО через свої регіональні адміністрації не пізніше, ніж за один тиждень надсилає повідомлення про проведення конкурсу на визначення терміну операцій РЕПО. продажу та викупу купівлі-продажу державних цінних паперів. Заявки задовольняються на основі необхідності підтримання ліквідності конкретних комерційних банків, а також проценти Національного банку України, які перебувають у певний портфель державних цінних паперів з метою підтримки необхідної пропорції в гроші. Після закінчення аукціону РЕПО операцій національного банку України на наступний Робочий день передає в комерційний Банк, який виграв тендер, повідомлення-підтвердження про намір закінчити контракту на виконання операцій РЕПО. Потенційних учасників торгів, подати заявку на участь у конкурсі, операцій РЕПО, які пропонують свої умови щодо купівлі комерційні банки.

У разі, якщо Рада для ефективного регулювання грошово-кредитного ринку пропонує емісійно-кредитного департаменту для проведення РЕПО-операцій з прямої домовленості з комерційними банками, відділу рефінансування комерційних банків пов'язані з потенційними підрядниками (комерційні банки) і виберіть із списку учасників ринку, які процитувати найвищі ціни в свій портфель

відповідних цінних паперів і погодилися брати участь в операції РЕПО на відповідну дату яку убумовлено було заздалегідь. Залежно від терміну операцій РЕПО на позабіржовому ринку, такі види операцій: ніч РЕПО (на термін від одного дня, процентна ставка є фіксованою на весь термін угоди); строк операції РЕПО (в період операції чітко визначений, процентна ставка є постійною протягом усієї операції РЕПО). У разі досягнення угоди про проведення операцій РЕПО між її учасниками укладеного договору, основні умови, які можуть бути: термін дії договору; фіксація ціни державних цінних паперів “прямого” РЕПО та зворотного РЕПО; зобов'язання щодо продажу державних цінних паперів, викуп повинен бути послідовним, із зобов'язанням викупити ці державні цінні папери із зворотнім продажем, порядок встановлення маржі і процентні доходи. У разі укладення договору на продаж необхідно встановити зворотний викуп тільки ті державних цінних паперів, які беруть участь у першій частині операції або ідентичні за своїми характеристиками, якістю і кількістю. Контракт повинен надати список таких ознак. Обов'язковою умовою укладення угоди РЕПО з метою мінімізації кредитного ризику є те, що державні цінні папери, придбані з допомогою операції РЕПО, передаються через депозитарію за рахунок покупця [29,с.503]. При визначенні ціни продажу державних цінних паперів та ціною їх викупу, учасників операції РЕПО керуємося наступними: ціна у першій частині операції РЕПО можуть бути визначені на основі середньоарифметичної ціни аукціону, на якому були придбані державною цінних паперів, які є предметом договору; ціна в другій частині операції РЕПО є предметом аукціоні, і встановлюється в результаті взаємної згоди сторін, то, що фіксується в договорі, операції РЕПО. Різниця між ціною продажу/купівлі і ціною зворотної купівлі/продажу є процентним доходом, що одержує сторона, що виступає покупцем у першій частині операції РЕПО. Процентний доход, що може бути отриманий від інвестування засобів за договором, визначається по такій формулі:

$$\text{Процентний дохід} = \frac{\text{Сума цінних паперів інвестованих}}{\text{Ставка РЕПО}} \times \frac{\text{К-сть днів до погашення}}{\text{Ставка РЕПО}}$$

Облік, переміщення і збереження коштовних державних паперів, що є предметом операцій РЕПО, здійснюються згідно Положення про порядку бухгалтерського і депозитарного обліку, розміщення, обліку оплати відсотків і погашення облігацій внутрішньої державної позики в банківських установах.

Підводячи підсумок можна сказати, що отримання міжбанківських кредитів в політиці банку по залученню ресурсів займає важливе місце. Правильна політика по залученню МБК дозволяє банку підтримувати власну ліквідність та платоспроможність на належному рівні. Проте даний вид залучення ресурсів є досить дорогим. Тому для отримання стабільного прибутку банк повинен оптимізувати структуру своїх ресурсів, що являється можливим лише при ефективному управлінні пасивами.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Дослідження сучасного стану та діяльності комерційних банків України дозволило зробити ряд висновків.

1. Дослідження основних показників діяльності банків показало їх тенденцію до зростання за винятком 2008-2009 рр., які охоплюють період фінансово-економічної кризи. Зокрема, в цей період відбулось зменшення вкладників, і згорання діяльності банків. Аналіз показників фінансового стану банків показав їх постійне коливання, що говорить про нестабільне функціонування банківської системи України, яка знаходиться на стадії розвитку .

2. Для аналізу та порівняння банківських операцій комерційних банків було вибрано ПАТ КБ «ПриватБанк», Аналіз показав, що за пасивними операціями банк віддають перевагу роздрібному бізнесу, так як в структурі їх пасивів переважають строкові кошти фізичних осіб. За активними ж операціями більша частка перепадає на кредитування корпоративних клієнтів

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПАСИВНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ В УМОВАХ ПОСТКРИЗОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

3.1 Управління банківськими пасивами

Під пасивними розуміються такі операції банків, в результаті яких відбувається збільшення грошових коштів, що знаходяться на пасивних рахунках або активно-пасивні рахунки на перевищення зобов'язань над активами. Пасивні операції відіграють важливу роль для комерційних банків. Саме з їх допомогою банки набувають кредитні ресурси у грошовому ринках. Існує чотири форми пасивних операцій комерційних банків: а) внески в статутний фонд (продаж акцій і облігацій першим власникам); б) відрахування від прибутку банку на формування або збільшення фондів; в) депозитні операції (кошти, отримані від клієнтів); г) недепозитні операції які поводять банки. Пасивні операції дозволяють залучити в банках грошові кошти, вже у зверненні. Нові ресурси створюються банківською системою в результаті активних кредитних операцій. З допомогою перших двох форм пасивних операцій (а, б) формується перша велика група кредитних ресурсів - власні ресурси. Наступні дві форми (в, г) пасивних операцій формі другою найбільшою групою ресурсів, позикових або залучені, кредитні ресурси банків. Відповідальність управління на макро-рівні, здійснює Національний Банк України. Центральний Банк в умовах ринкової економіки є ключовим елементом кредитної системи. Він є головним органом державного регулювання макроекономічних процесів за допомогою грошово-кредитних методів. В сучасних умовах діяльність центрального банку має вирішальний вплив на стабільність грошової одиниці, надійність банківських установ, ефективності платіжно-розрахункового механізму, яке, власне, і визначає ефективність функціонування всієї економіки країни. Виконуючи функції центрального банку держави Національний Банк України, повинні спрямовувати свої дії на регулювання грошової маси в обігу, стабільність національної валюти, регулювання кредитування та процентна ставка. Саме ці моменти становлять суть

грошово-кредитного регулювання макроекономічного стану держави. Вплив центрального банку на формування ресурсів комерційних банків здійснюється в рамках грошово-кредитної політики центрального банку - це комплекс взаємопов'язаних заходів, що проводяться центральним банком, і які спрямовані на регулювання економіки, впливають на стан грошового обігу і кредиту. Грошово-кредитна політика є невід'ємною частиною системи державного регулювання економіки, поряд з такими методами, як податково-бюджетної та валютної політики, політики в області доходів, структурна політика, амортизаційна політика, та інші політики економіки. Центральний Банк управляє зобов'язань комерційних банків, використовуючи два набори інструментів. Перша група інструментів - це операції центрального банку на грошовому ринку. Центральний Банк виконує такі операції в трьох районах на грошовому ринку: на ринку кредитних ресурсів; ринок цінних паперів; валютний ринок.

Центральний Банк може проводити політику збільшення або зменшення зобов'язань - політика кредитної експансії, або політика кредитних обмежень. На ринку кредитних ресурсів національного банку викорисовує два приладу: встановлення ліміту кредитів, наданих комерційними банками та урядом, зміна рівня дисконту), тобто відсотків, що збирає центрального банку для надання кредитів.

Першим інструментом є ефективним, оскільки він швидко впливає на формування пасивів комерційних банків. Але цей інструмент має дуже суттєвий недолік - не враховувати об'єктивні потреби економіки для фондів, оскільки те, що може відбутися або рефінансування економіки, що призводить до зростання інфляції, або <УНК>, що призводить до появи неплатежів. Другий інструмент - знижка має економічний характер, оскільки враховує закон попиту і пропозиції, що діють на ринку кредитних ресурсів. Збільшення знижки, центральний Банк зменшує попит на кредитні ресурси і, таким чином, знижує потенціал для створення нових зобов'язань. Скорочення дисконту, центральний Банк збільшує попит і, відповідно, а кількість вільних резервів комерційних банків, що призводить до

зростання коштів на пасивних рахунках комерційних банків. Найбільш використовуваний інструмент в управлінні зобов'язання в країнах з розвинутими ринковими відносинами, є операції на ринку цінних паперів. Це пов'язано з тим, що центральні банки, виступаючи кредиторами держави, виконавцями державного бюджету, мають великі портфелі цінних паперів, у першу чергу - найбільш ліквідних держави. І тому центральний Банк може виступати в якості фондового ринку і продавець, і покупець. При продажу цінних паперів комерційних банків та їх клієнтів, центральний Банк зменшує наявних у них ресурсів. Купівля цінних паперів, центральний Банк збільшує резерви комерційних банків [19, с.176]. Така ж картина спостерігається і на валютному ринку. Центральний Банк, який є найбільшим власником валюти, продають її в комерційних банках, що проводить політику кредитної обмеження або купує валюту, тобто проводить політику кредитної експансії.

Друга група інструментів грошово-кредитного регулювання пов'язана з використанням норм та нормативів, встановлених центральним банком, та обов'язкових нормативів для використання комерційними банками.

Забезпечення фінансової стабільності банків - необхідна умова ефективного функціонування економіки. Банк, як комерційне підприємство, зацікавлений в найбільш прибутковому вкладенню кредитних ресурсів. Прагнення до максимального прибутку зумовлює вкладання коштів в операції, які мають підвищену ступінь ризику. Вирішенню дилеми "надійність – прибутковість" підпорядковане, в певному розумінні, створення Інструкції № 10 "Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків".

Ключовим фактором надійності та конкурентноздатності банківської системи в ринковій економіці є достатність власного капіталу. Саме банки, статутні фонди яких повністю формуються в грошовій формі, несуть найбільші втрати від знецінювання національної валюти. На період інфляції припадає значна втрата банківського капіталу і поступове його оновлення та значний приріст в процесі стабілізації національної грошової одиниці.

В зв'язку з цим, з метою захисту інтересів клієнтів та забезпечення фінансової надійності банків НБУ встановлює для всіх комерційних банків обов'язкові економічні нормативи: мінімальний розмір капіталу банку (Н1); мінімальний розмір статутного капіталу (Н2); платоспроможність (Н3); достатність капіталу банку (Н4); миттєва ліквідність (Н5); загальна ліквідність (Н6); максимальний розмір наданих міжбанківських позик (Н12); максимальний розмір отриманих міжбанківських позик (Н13); та інші [2].

Враховуючи вище зазначене, можна стверджувати, що діяльність НБУ стосовно регулювання комерційних банків – основний фактор зовнішнього впливу на формування пасивів банками.

Зупинимся на деяких моментах регулювання банківської системи зі сторони законодавчих органів і органів виконавчої влади. Верховна Рада і Уряд України через законодавчі та нормативні акти прямо чи побічно задають “умови гри” для Національного банку України і комерційних банків. Так згідно Закону України “Про внесення змін в Закон України «Про банки і банківську діяльність», прийнятий 01.02.1996 року:

- відмінено встановлення граничних сум внесків комерційних банків в уставні фонди інших підприємств та організацій, що значно розширило інвестиційні можливості банківської системи;

- встановлено мінімальний розмір уставного фонду комерційного банку в сумі, еквівалентній 1 млн. ЕКЮ, що набагато спрощує умови для створення нових банків (раніше для створення банку необхідно було внести 3 млн. ЕКЮ);

- передбачено посилення контролю діяльності комерційних банків шляхом надання Національним банком України ліцензії на виконання банківських операцій.

Національний банк України, в свою чергу, створює обмеження, які направлені на оздоровлення комерційних банків в цілому і по окремих показниках роботи зокрема. Огляд нормативних документів, прийнятих НБУ, дає деяке уявлення про те, що головний банк країни послідовно та наполегливо працює в

напрямку наближення “кровоносної системи” країни до міжнародних стандартів [16, с.370].

Отже, як ми бачимо, Національний Банк постійно здійснює управління банком зобов'язань за макроекономічному рівні. Однак, для ефективної діяльності банку необхідно провести управління пасивами на рівні окремого банку, тобто на мікрорівні. Основна мета процесу управління активами і пасивами банку є максимізація або стабілізації розмір маржі з-під контролю: прийнятний рівень ризику. Для досягнення цієї мети, у банках існує три основних підходи до управління: через управління активами банку; через управління пасивами банку; збалансований підхід до одночасного управління активами і пасивами банку.

Підхід до управління банком через відповідальності керівництво отримало розвиток в міжнародному банківському секторі в період 60 - х-70-х років нашого століття. У цей період банки зіткнулися зі швидким ростом відсоткових ставок та жорсткої конкуренції у сфері залучення коштів. Банкіри почали приділяти велику увагу пошуку нових джерел фінансування, а також контролю структури та вартістю депозитних і недепозитних зобов'язань, що призвело до формування стратегії управління банком через управління пасивами. Мета цього підходу було встановлення контролю над джерелами коштів банку, схожим контроль над активами. Для досягнення цієї мети, банки почали процес реструктуризації зобов'язань банку в напрямку мінімізації витрат за позиками, які збільшенню прибутку та власного капіталу. Вибір оптимального співвідношення між значеннями різних типів депозитних джерел капіталу, які забезпечують необхідний рівень стабільності коштів, дозволили банкам надавати довгострокові кредити, які є високодохідними, але і більш ризикованим і вимагає довгострокових інвестицій. Щоб забезпечити потрібний обсяг, структура та рівень витрат за зобов'язаннями, банки можуть застосувати ряд методів, які, як правило, обмежується двома основними групами - ціна методи управління позикових коштів та нецінові методи. Суть ціна методів є використання процентних ставок на депозити й залучені кошти грошового ринку як головного важеля в конкурентній боротьбі. Збільшення пропонованих банком курс дозволяє

одержати додаткові кошти. І навпаки: Банк, насичених ресурсів, але не обмежується багато прибуткові напрямки їх використання, зберігає або навіть зменшує.

Нецінові методи управління пасивами зводяться до застосування різних методів заохочення клієнтів, які прямо не пов'язані зі зміною рівня процентних ставок, а саме: високий рівень обслуговування, додаткові види послуг, за які справляється плата, реклама, розширення мережі філій та відділень, які розташовані в місці, якомога ближче до клієнтам комплексне обслуговування та ін. Застосування методів управління пасивами банку не виключає паралельного використання методів управління активами, але проблема в тому, щоб розділяти і автономного використання кожного з цих підходів. В такому випадку, структурного підрозділу банку, відповідального за залучення коштів, організаційно відокремлений від кредитного та інвестиційного департаменту, не мають інформації про можливі напрямки використання ресурсів. Головним недоліком підходу до управління банком через зобов'язань є те, що він використовується, головним чином, за принципом “чим більше, тим краще”, і процес залучення грошових коштів, не пов'язаних з наявністю ефективних напрямків їх використання. В період економічного буму, із зростанням попиту на кредитні ресурси, цей підхід може бути доцільним і корисним. Але під час економічного спаду, коли попит на кредити обмежений, використання незбалансований підхід до управління активами і пасивами банку, можуть призвести до значного скорочення прибутків і навіть призвести до пошкодження. Перевагою цього підходу є можливість збільшити доходи за рахунок контролю над операційними витратами і точного прогнозування потреби банку в ліквідних засобах.

В Україні досить широко використовується стратегія управління банками через зобов'язань, в основному за рахунок цінового методи. У сучасній банківській практиці, не існує обмежень на рівень депозитних ставок, і ця сфера не регулюється централізовано. Як показав досвід США, регулювання депозитних ставок не є ефективним методом захисту від банкрутства банків, які були

враховані в період становлення банківської системи України. Це дозволяє вітчизняним банкам управляти залучених коштів з допомогою цінних методів створення таких депозитні процентні ставки, який відбиває потреби банку в ресурсах.

Нецінові методи управління пасивами, ще не досить широко використовуються в банківській діяльності в Україні. Досить зауважити, що перелік послуг, які надаються іноземними банками, містить понад 300 видів, і внутрішні - ледь досягає 40 [31, с.152].

Практика роботи деяких українських банків, що повністю відображає недоліки автономного підходу до управління активами і пасивами, де все частіше виникають проблеми з розміщенням великої кількості кредитних ресурсів. В рецесії попит на кредитні ресурси зменшується, і банки, залучивши кошти, стикаються з проблемою їх ефективного розміщення. У цілому стратегія управління пасивами в міжнародній банківській практиці переважали короткоживучі (на 10-15 років), шляхом розвитку технологій, методів та підходів до ефективного управління позикових коштів і стати перехідним етапом до застосування ефективніших методів сталого управління активами і пасивами банку. Суть цього підходу полягає в тому, що банки розглядають свої портфелі активів і пасивів у цілому, визначити роль сукупного портфеля в одержанні високого прибутку і забезпечення прийнятого рівня ризику. Спільне управління активами і зобов'язаннями банку, що надає інструменти для формування оптимальної структури активів та зобов'язань і захисту від ризиків, спричинених значним коливань параметрів фінансових ринків. Виходячи з цього, головне завдання керівника-координувати рішення щодо активів і зобов'язань протягом кожного окремого банку, в цілях досягнення найкращих результатів за максимальний контроль над обсяг, структуру, доходи та витрати як за активними операціями, так і за пасивними операціями банку. Управління контролю банку над активами, повинні бути погоджені з управлінням зобов'язань в цілях досягнення єдності, яке, в свою чергу, сприяє максимізації різниці між доходами і витратами як зазвичай коливається [31,с.103]

Основна ідея збалансованого підходу є розуміння того, що і доходи і витрати відносяться до обох сторін балансу і Банк продає пакет фінансових послуг : кредити, депозити, факторинг і ін. Вартість кожного з них повинна покривати витрати банку за надання. [49,с694]Дохід, який Банк отримує в результаті управління пасивами, допомагає йому досягти цільовий рівень прибутку в тій же мірі, як і доходів від активних операцій банку які проводяться. Так, у традиційної точки зору, яка заснована на тому, що всі доходи банку генеруючих активів - кредити та інвестиції, поступилася ідея одночасного скоординованого управління активами і пасивами. Основною перевагою даного підходу є максимізація прибутку за умови прийняттого рівня ризику процентної ставки, а також можливість більш зваженого підходу до проблем управління ліквідністю за рахунок точного визначення потреби в ліквідних коштах. Така стратегія потребує застосування багатьох складних методів і прийомів, а також високий рівень кваліфікації банківських менеджерів, що часто перешкоджає скоординованого управління активів і зобов'язань у багатьох українських банках. Необхідною умовою ефективного застосування цієї стратегії з метою одержання максимального прибутку є можливість точно передбачати та прогнозувати зміни в напрямку, величина і швидкість руху процентних ставок. У країнах з високим рівнем інфляції, нестабільністю політичної та економічної ситуації прогноз процентних ставок стає неможливим. Беручи це до уваги і використовувати деякі з методів активів і зобов'язань, є проблематичним і в певній мірі призводять до ризиків. Таким чином, управління ресурсами-це складна і багатогранна проблема, яка не має однозначної відповіді і потребує щоденного аналізу стану не тільки активи та зобов'язання банку, а також перспективи розвитку економіки і країни в цілому.

3.2. Методи управління пасивами

На сьогоднішній день, світовій банківській практиці показники на мікроекономічному рівні, у трьох основних методів співвідношення пасивів і активів: загальний метод розподілу коштів або загальний фонд коштів, метод

розподілу активів або перетворення засобів і науковий метод. Кожен з перерахованих вище методів управління ресурсами на основі єдиних підходів, які повинні включати: - визначення загального обсягу коштів, який має комерційного банку; встановлення частин ресурсів, які можуть бути використані в якості джерел кредитних операцій; пряме вирішення питання оптимального розподілу ресурсів за термінами, видами активних операцій; балансування обсягів пасивних і активних операцій які проводяться. Найпростіший для використання першого методу є метод загального фонду. В його основі лежить ідея об'єднання всіх ресурсів банку з наступним їх розміщенням відповідно до визначених пріоритетів. Такими пріоритетами є: первинні резерви, які включають грошові кошти, чеки та інші платіжні засоби в процесі збору, залишки в НБУ, кошти на кореспондентських рахунках в інших комерційних банках; вторинні резерви, які складаються в основному з паперів, що входять в інвестиційний портфель банку, потім йдуть статті, кредити, цінні папери, фірм і підприємств, будівель, споруд та обладнання. Цей метод дає найбільш загальні пріоритети, мета якого-допомогти управлінням операційних підрозділів у вирішенні проблеми поєднання надійності, ліквідності і прибутковості банківських установ (рис. 3.1).

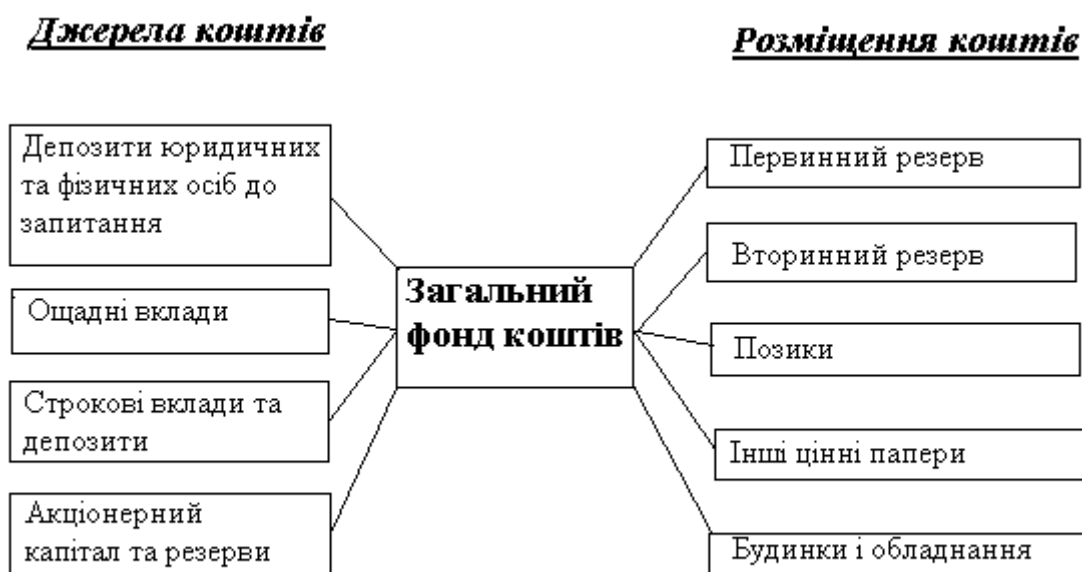

Рис. 3.1. Схема загального фонду коштів

Загальний метод розміщення коштів вважається досить ризикованим, оскільки може знизити ліквідність банку через неврахування вимог ліквідності щодо вкладів та депозитів до запитання, ощадних вкладів і строкових депозитів. У зв'язку з цим, застосовують його великі банки, які мають значні ресурси, тому можуть не дотримуватися термінів, на які залучаються депозити та вклади. Навпаки, середні і дрібні банки не можуть собі дозволити таке пропорційне розподілення коштів, тому що це приведе до значних ризиків, пов'язаних з їх ліквідністю.

Поява другого методу управління кредитними ресурсами пов'язана з намаганням розмежувати джерела коштів відповідно до норм обов'язкових резервів і швидкості їх обігу. Так, вклади та депозити до запитання мають найбільшу швидкість обігу, і тому кошти по них повинні розміщуватися в первинні і вторинні резерви, та в меншій мірі - в інвестиції, тобто в цінні папери фірм і корпорацій. Власні кошти не резервуються і мають низьку швидкість їх обігу. Подібним чином усі джерела фінансових ресурсів можуть бути віднесені до того чи іншого центру ліквідності. Таким чином, цей метод створює в середині самого банку декілька «центрів ліквідності - прибутковості», які використовуються для розміщення коштів, що залучаються банком з різних джерел. Такі центри в світовій банківській практиці визначаються як «банки всередині банку», оскільки розміщення коштів з кожного центру здійснюється незалежно від розміщення коштів з інших центрів, тобто існує ніби банк вкладів та депозитів до запитання, банк ощадних вкладів, банк термінових вкладів та депозитів, банк основного капіталу [14, с.65].

Основними перевагами даного методу є: по-перше, координація термінів між статтями пасиву і їх направлення в активи; по-друге, зменшуються ліквідні активи і збільшуються додаткові вкладення в позики і інвестиції, що приводить до збільшення норми прибутку. Цей метод базується на швидкості обігу різних вкладів, тобто здійснюється координація між терміном вкладів в активні операції (рис. 3.2).

Однак цей метод має наступні недоліки: відсутній тісний зв'язок між окремими групами пасивів і загальною їх сумою; існує незалежність джерел коштів від шляхів їх використання; не враховує сезонних коливань в окремих банках, згідно яких попит на кредит може зростати саме в той момент, коли обсяг вкладів зменшився; в основі цього методу лежить середній, а не граничний рівень ліквідності.

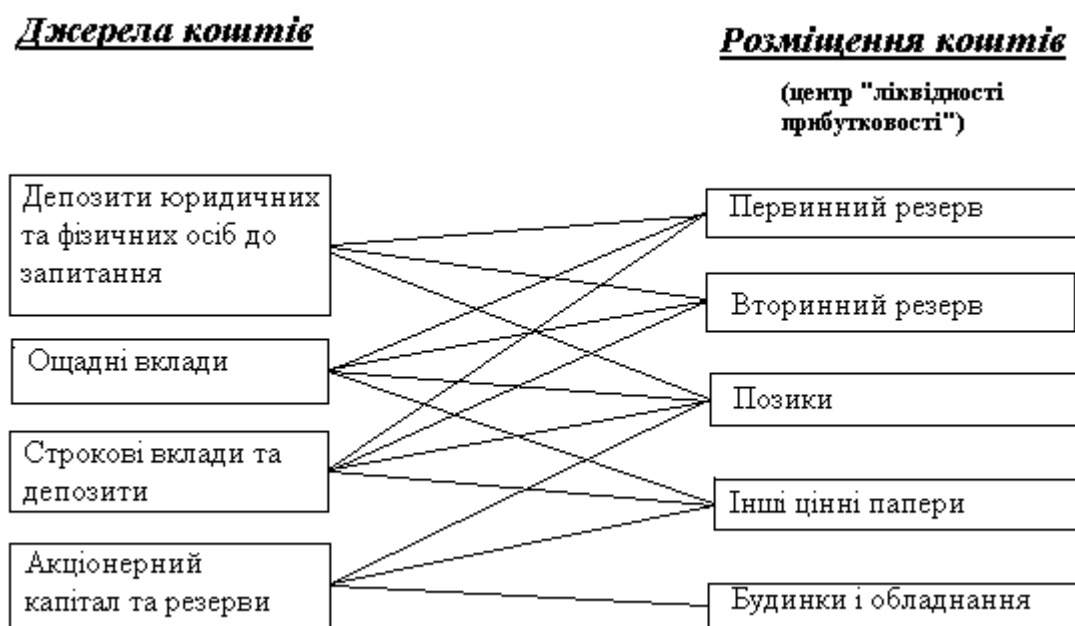

Рис. 3.2. Схема методу розподілу активів

Крім цього, в обох розглянутих методах робиться акцент на ліквідності обов'язкових резервів та можливе вилученню вкладів і менш приділяється уваги необхідності задоволення заявки клієнтів на кредит.

Таким чином, обидва розглянуті методи є дещо спрощеними і зводяться до застосування найпростіших прийомів наукового управління для аналізу зв'язків між різними статтями активу та пасиву. Вони вказують на шляхи розміщення всіх доступних для інвестування коштів таким чином, щоб забезпечити достатню норму прибутку, здійснюючи операції з урахуванням обмежень ліквідності і надійності, встановлених органами банківського контролю.

Складніша методика передбачає збалансований науковий підхід до розв'язання управлінських проблем регулювання ресурсів з використанням

прогресивних методів і комп'ютерної техніки для вивчення взаємодії елементів у складних моделях. Цей підхід базується на визначенні цілей, встановленні зв'язків між різними елементами моделі, оцінці можливої поведінки неконтрольованих змінних і виявленні внутрішніх і зовнішніх обмежень, які регламентують дії керівництва. Мета даного методу - максимізація прибутку при різного роду обмеженнях як зі сторони статей пасиву, так і направлення коштів.

Тому модель управління ресурсами, в даному випадку, включає в себе три етапи. Перший етап характеризується вибором рішень, які впливають із стану депозитного та кредитного ринку, тобто попиту і пропозиції за депозитами і депозитів, з одного боку, і попит на кредитні ресурси з іншого. Другий етап полягає у виборі оптимального розподілу ресурсів серед потенційних боржників, щоб забезпечити максимальну прибуток для банку. Третій етап включає в себе ряд питань, за погодженням прогнозованої моделі для фактичного стану валютно-фінансового становища комерційного банку шляхом коригування невідомих величин за їх дійсної цінності. Для обґрунтування рішення, прийняті менеджер банку по залученню і розміщенню ресурсів, створити умови, обмеження на пропозиції від замовника грошові ресурси і попит на кредити з боку потенційних боржників. Ця модель управління пасивами передбачає використання прийомів і методів лінійного програмування[14,.76].

Поряд із згаданими вище методами управління пасивами існує ряд інших методів, серед яких особливе місце займають збалансовані і незбалансовані з точки зору методів управління. Серед усіх видів ризиків, з якими стикаються банки, там не такі, аналізу і контролю, яка була внесена, як багато уваги в міжнародній банківській практиці останніх років, як ризик зміни процентних ставок. Ризик зміни відсоткових ставок визначається ймовірність того, що середня процентна ставка за позиковими коштами банку в період дії не може перевищувати середні процентні ставки за активами, які призведуть до збитків банку. Природно, виникає запитання: чи можна повністю уникнути відсоткового ризику? Теоретично так, якщо активи повністю збалансовані з зобов'язання як за

строками, і за розмірами. На практиці, однак, щоб досягти такої відповідності майже неможливо. Таким чином, банки постійно наражаються ризику зміни процентної ставки. Це визначає необхідність постійно стежити за рівнем прийняттого ризику та свідомо керувати цим процесом. Основні параметри управління процентним ризиком шляхом збалансованості структури активів і зобов'язань, строки та суми подані у відповідній звітності. Балансування портфеля активів і пасивів за термінами запитання і погашення - це один з методів, який дозволяє банку рішення поширення і нейтралізує ризик зміни процентних ставок. На припущення, що всі відсоткові ставки, як активні і пасивні операції змінюються однаково та в тому ж напрямку. Це припущення пов'язане з концепцією “паралельного зсуву” кривої дохідності. Сутність методу полягає у встановленні відносин між строками залучення та розміщення однакового розміру і обладнання. Це дозволяє виявити вплив строків на показники прибутковості та ризику процентної ставки банку з усуненням вплив таких параметрів, як сукупність активів і зобов'язань у грошовому вираженні. Збалансоване в плані стратегія передбачає створення повної відповідності між термінами залучення та розміщення коштів. Ця стратегія не збільшити і стабілізувати прибуток і мінімізувати ризик процентної ставки. Використовується при другій моделі управління банком. Альтернативним підходом є незбалансованим в плані стратегії, яка забезпечує потенційні можливості отримання високого прибутку через зміни процентних ставок. Використовуючи цю стратегію, на основі прогнозу зміни швидкості, напряму та величини відсоткових ставок на ринку. Згідно з незбалансованим стратегії управління строками залучення коштів, має бути коротший, ніж час, їх розміщення, якщо прогноз свідчить про майбутнє зниження відсоткових ставок, і навпаки: строків зобов'язань банку можуть перевищувати за обсягом активів, якщо прогнозовані темпи зростання. Цей підхід дозволяє домогтися максимального прибутку, але супроводжується збільшенням ризиків, пов'язаних із невизначеністю зміни відсоткових ставок. Якщо прогноз щодо відсоткових ставок не будуть виправдані, то не виключається можливість виникнення

збитку. На вибір стратегії впливає багато чинників, таких як тип моделі управління банком, надійність прогнозу зміни ставок, конкретна ситуація на ринку, можливості банку щодо залучення та розміщення коштів, схильність до ризику тощо. [43, с.432]

Наприклад, клієнт звернувся до банку із заявою про надання певної суми кредиту терміном на 3 місяці. Банк має дві альтернативні стратегії фінансування цього кредиту: залучити депозит на таку саму суму на 3 місяці; залучити депозит на таку саму суму на 2 місяці, а через 2 місяці відновити залучення коштів на 1 місяць під ставку, яка складається на ринку на той час.

Якщо банківські спеціалісти прогнозують підвищення відсоткових ставок протягом трьох місяців, то кращі результати принесе застосування першої – збалансованої за строками стратегії. Якщо прогноз зміни ставок свідчить про їх зниження, то можна скористатися незбалансованою стратегією.

Діючі та прогнозні рівні відсоткових ставок наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Рівні відсоткових ставок

Показник	Строк, дні	Ставки за кредитом, %	Ставки фінансування, %	Спред, %
Поточні ринкові ставки	90	30	25	5
	60	27	22	5
Прогноз ставки (через 60 днів)	30	25	20	5

Спред банку при застосуванні першої стратегії становитиме 5% (30 – 25). У цьому разі відсотковий ризик, а також ризик ліквідності зведені до мінімуму.

Використання другої стратегії дозволить банку збільшити спред до 8,7% за умови, що прогноз зміни ставок виявиться правильним: $30 - (22 \times 60 / 360 + 20 \times 30 / 360) \times 360 / 90 = 30 - 21,3 = 8,7$.

При цьому банк наражається на відсотковий ризик, пов'язаний з невизначеністю змін ставок, і водночас збільшується ризик ліквідності. Якщо прогноз не справдиться і ставки протягом двох місяців зростуть, банк не одержить навіть 5% спреду, а можливо, і зазнає збитків [31, с.250].

Якщо прогнозується зростання ставок, банк може скористатися цим для максимізації спреду, видавши кредит на 3 місяці, а депозит залучивши на триваліший час, наприклад 6 місяців. Через 3 місяці, коли ставки зростуть згідно з прогнозом і кредит буде повернуто, банк матиме змогу реінвестувати активи ще на 3 місяці під вищу ставку, що дозволить збільшити спред у розрахунку на 6 місяців.

У зарубіжній практиці для управління пасивами часто використовується метод управління розриву. Вона заснована на тайм-фреймі в якості одного з параметрів в управлінні активи і зобов'язання (пасиви) банку та їх розмір у грошовому вираженні, як, наприклад, інший параметр. У процесі управління активами і пасивами з метою встановлення контролю за рівнем відсоткового ризику всі активи та зобов'язання банку поділяються на дві групи - чутливі до змін процентних ставок та нечутливі до таких змін. Структура активів та зобов'язань фіксується на певний довільний інтервал часу. Це дозволяє вам управляти відношення суми різних видів активів і зобов'язань, елімінуючи вплив таких параметрів, як час. Управлінський підхід є статистичним. Активу або зобов'язання, чутливі до зміни процентних ставок, якщо має такі характеристики: Дата перегляду плаваючої відсоткової ставки міститься в проміжок часу; строк погашення настає в цей інтервал; термін тимчасової чи неповної виплати суми основного боргу міститься в цей діапазон, зміна базової ставки, на підставі ціноутворення активу чи зобов'язання, можливі або очікується протягом інтервалу часу, і не контролюються банком (наприклад, зміна ставки рефінансування НБУ). До нечутливих активів та пасивів відносять такі, доходи та видатки за якими протягом аналізованого періоду не залежать від зміни відсоткових ставок.

Геп (GEP – розрив, дисбаланс) визначається як різниця між величиною чутливих активів (ЧА) у грошовому вираженні та величиною чутливих пасивів (ЧП) у грошовому вираженні: $GEP = ЧА - ЧП$

Геп може бути додатний, якщо активи, чутливі до змін ставки, перевищують чутливі пасиви ($ЧА > ЧП$), або від'ємний, якщо чутливі пасиви

перевищують чутливі активи (ЧП>ЧА). Збалансована позиція, коли чутливі активи та пасиви рівні між собою, означає нульовий геп. При нульовому гепі маржа банку буде стабільною, незалежною від коливань відсоткових ставок, відсотковий ризик – мінімальний, проте одержати підвищений прибуток внаслідок сприятливої зміни відсоткових ставок неможливо. І додатний, і від’ємний геп дають потенційну можливість отримати більшу маржу, ніж у разі нульового гепу.

Основна ідея методу управління розриву полягає в тому, що розмір та тип (позитивне або негативне) зазору, повинні відповідати прогнозів зміни процентних ставок у зв'язку з цим правило: якщо розрив буде позитивним, то з ростом процентної маржі зростатиме, і, навпаки, у разі їх зменшення маржа зменшиться, якщо негативний розрив, підвищення процентних ставок маржа зменшуватиметься, і з їх зменшення - збільшення. Це означає, що не так важливо, у якому напрямку зміни ціни, головне, що Гео збігаються з напрямком руху ціни, яка буде приносити високий прибуток. Проте потенційна можливість одержання додаткового прибутку супроводжується підвищеним рівнем ризику відсоткової ставки. Якщо ставки прогноз виявиться неправильним або не може бути виправдане, воно може призвести до зниження маржі і навіть до збитків. У присутності розрив ймовірність фінансових втрат, так само, як ймовірність отримання додаткового прибутку. Розрив-це міра відсоткового ризику, з якими стикається Банк протягом фіксованого проміжку часу.[50,с 476] Незалежно від того, позитивний чи негативний розрив має Банк, тим більший розмір (абсолютна величина) розрив, тим вищий рівень відсоткового ризику бере на себе Банк, тим більше різних є рентабельність. Збільшення чи зменшення маржі залежить від знака пробілу (“плюс” або “мінус”), а також на підвищення або зниження відсоткових ставок. Нульовий розрив дозволяє звести до мінімуму ризик зміни процентної ставки та стабілізації поля.

Основна задача менеджера банку в процесі застосування методу управління, що розрив є досягнення відповідності між видами на розрив і прогноз зміни

напрямок, швидкість і рівень процентних ставок.[35,ст85] Отже, необхідною умовою для того, використання даного методу-це надійний прогноз, або можливість отримати такі передбачення і передбачуваність економічної ситуації.Якщо прогнозування зміни відсоткових ставок неможливе, наприклад через нестабільність економічної ситуації, є рація менеджеру банку застосувати стратегію нульового гепу, значно знизивши завдяки цьому відсотковий ризик. Наприклад, за даними балансу банку (табл.3.2.) оцінити зміну показників прибутковості при зниженні відсоткових ставок на 2%. Які рекомендації необхідно надати менеджеру банку?

Таблиця 3.2.

Баланс банку

№ п/п	Показники	Активи		Пасиви	
		Сума, млн.грн.	Середня ставка, %	Сума, млн.грн.	Середня ставка, %
1	Збалансовані за строками	125	27	125	22
2	Чутливі до зміни ставок	670	25	450	18
3	З фіксованою ставкою	370	28	520	20
4	Не приносять прибутку, не сплачуються відсотки	155	-	75	-
5	Власні кошти	-	-	150	-
	Усього	1320	-	1320	-

У даному випадку банк має позитивний геп $(670-450)=220$ млн.грн.

При $геп > 1$ зниження відсоткових ставок призведе до зниження показників прибутковості, таких як чиста відсоткова маржа (ЧВМ) й відсотковий прибуток (П). Показники прибутковості до зниження ставок становлять: $П = 0,27 \times 0,125 + 0,25 \times 670 + 0,28 \times 370 - 0,22 \times 0,125 - 0,18 \times 450 - 0,20 \times 520 = 304,85 - 212,50 = 92,35$ млн.грн.

$$ЧВМ^1 = \frac{92,35 \times 100}{1320} = 6,99\%$$

$$ЧВМ^2 = \frac{92,35 \times 100}{1165} = 7,93\%$$

ЧВМ¹ - розраховується щодо загальних, ЧВМ² - щодо працюючих активів.

Після зниження ставок на 2% відсотковий прибуток знизиться на 4,5 млн.грн.

$\Pi = 0,25 \times 125 + 0,23 \times 670 + 0,28 \times 370 - 0,20 \times 125 - 0,16 \times 450 - 0,20 \times 520 = 87,85$ млн.грн.

$$\text{ЧВМ}^1 = \frac{87,85 \times 100}{1320} = 6,65\%$$

$$\text{ЧВМ}^2 = \frac{87,85 \times 100}{1165} = 7,54\%$$

Отже, зниження ставок на 2% призвело до зменшення відсоткового прибутку на 4,5 млн.грн., що становить 4,87%. Якщо прогнозується зниження ставок, то менеджеру банку необхідно змінити структуру балансу і перейти від позитивного гепу до нульового, що дасть можливість звести до мінімуму відсотковий ризик [31, с.288]. Перехід від нульового до від'ємного гепу при зниженні ставок забезпечить підвищення рівня прибутковості, але супроводжується підвищенням ризиком.

Метод управління розрив на основі статичного аналізу розриву між активів і пасивів, чутливих. Цей підхід має наступні переваги: простота та доступність для розуміння і практичного застосування, продуктивність розрив легко розрахувати; Гео-дозволяє контролювати розмір ризику зміни процентної ставки протягом цього періоду часу і для оцінки можливої зміни маржі банку. Недоліки: тимчасової вартості грошей до уваги не приймаються; статичний розрив не дозволяє оцінити сукупний відсотковий ризик банку. Поряд з методом управління розрив використовується метод кумулятивного розриву. Метод кумулятивного розриву дозволяє не тільки проаналізувати співвідношення активів і пасивів, чутливих у певний момент часу (статичний аналіз), але в той же час враховувати тимчасової складової (динамічний аналіз). Всі досліджувані період поділено на окремі періоди (тривалість періодів обрана довільно, в кожному з яких порівнює активів і пасивів, чутливих і розраховується розмір розрив. Алгебраїчна сума прогалини є сукупний (накопичений) Гео. Кумулятивний Гео - інтегральний показник. Він-міра відсоткового ризику, на які наражається Банк протягом періоду часу. Банк може управляти цим ризиком шляхом встановлення лімітів розрив, як максимально допустимий розмір, і приведення структури активів і пасивів, чутливих відповідно до встановленого

ліміту. При оцінюванні ризику відсоткових ставок обчислюється коефіцієнт гепу K як відношення чутливих активів до чутливих пасивів:

$$K = \frac{ЧА}{ЧП} \quad (3.1.)$$

Якщо коефіцієнт гепу більший за одиницю ($K > 1$), то геп додатний, якщо менший ($K < 1$) – то геп від’ємний. Якщо коефіцієнт дорівнює одиниці ($K = 1$), то геп нульовий. Але ні абсолютна величина кумулятивного гепу, ні коефіцієнт гепу не дають уявлення про те, яка частина активів чи пасивів банку залежить від зміни відсоткової ставки. Тому наступним кроком у застосуванні методу є обчислення індексу відсоткового ризику. Індекс відсоткового ризику $ІВР$ дорівнює відношенню кумулятивного гепу в кожному з періодів до розміру працюючих активів $ПА$ і виражається у відсотках

$$ІВР = \frac{K}{ПА} \times 100\% \quad (3.2.)$$

$ІВР$ показує, яка частина активів (якщо геп > 1) чи пасивів (якщо геп < 1) наражається на ризик зміни відсоткової ставки і може змінити свою вартість, отже вплинути на загальний прибуток банку. Установлюючи ліміт індексу відсоткового ризику, банк обмежує рівень ризику відсоткової ставки, який він вважає за доцільне на себе взяти.

Інший напрямок використання методу кумулятивного гепу полягає в тому, щоб наближено обчислити, як очікувані коливання відсоткових ставок Δ_i вплинуть на рівень відсоткового прибутку банку. Абсолютна величина зміни прибутку визначається базовим співвідношенням:

$$\Delta П = \Delta_i \times K \quad (3.3.)$$

Здебільшого при розрахунках зміни в рівнях відсоткових ставок Δ_i подаються в базисних пунктах. Від’ємне значення $\Delta П$ ($\Delta П < 1$) означатиме зниження відсоткового прибутку банку, зумовлене підвищенням ставок при від’ємному гепі або зниженням ставок при позитивному гепі.

Наприклад, чутливі активи та зобов'язання банку, згруповані за періодами переоцінювання. Проаналізувати рівень відсоткового ризику, якщо ліміт ІВР (індекс відсоткового ризику) встановлено на рівні 10%.

Таблиця 3.3

**Групування чутливих активів та пачивів банку
за періодами переоцінювання**

№ п/п	Період	Чутливі активи	Чутливі пасиви	Геп (“+”, “-”, “-“)	Кумулятивний геп (“+”, “-“)	ІВР, %
		млн.грн.				
1	Наступні 24 год.	12	15	-3	-3	0,3
2	від 24 год. до 7 днів	125	110	15	12	1,2
3	від 7 днів до 1 міс.	248	130	118	130	13
4	від 1 міс. до 3 міс.	150	210	-60	70	7
5	від 3 міс. до 6 міс.	100	195	-95	-25	2,5
6	від 6 міс. до 9 міс.	80	50	30	5	0,5
7	від 9 міс. до 1 року	30	42	-12	-7	0,7
	Усього працюючих активів	1000				

Аналіз рівня відсоткового ризику протягом року показує, що в цілому банк додержує встановленого ліміту за винятком періоду до 1 місяця. У цьому періоді індекс відсоткового ризику перевищує встановлений ліміт на 3%, що означає наявність підвищеного рівня ризику. Якщо протягом 1 місяця відсоткові ставки знизяться, наприклад, на 2%, то відсотковий прибуток банку зменшиться на 2,6 млн.грн ($200 \times 130 / 10000$). Отже, якщо прогноз свідчить про зниження ставок протягом найближчого місяця, менеджеру банку необхідно зменшити додатний геп і по змозі перейти до від'ємного.

Методи контролю зазору мають наступні недоліки. По-перше, навіть нуль-розрив не гарантує повного захисту від ризику, оскільки ставки за активами та зобов'язаннями можуть змінюватися по-різному. У цілому ставки за активами, як правило, змінюються швидше, ніж ставки за зобов'язаннями. Між моментами

зміни відсоткових ставок існує розрив у часі.[39,466] По-друге, два основних характеристик процентної ставки мінливість і непередбачуваність-значно ускладнюють використання в процесі управління стратегії банку розрив. По-третє, ефективність управління сукупний розрив у великій мірі залежить від правильного вибору періодів Переоцінка. Вибір цих періодів-суб'єктивний, що може призвести до несприятливих наслідків з-за витoku деякі статті, в проміжках між періодами переоцінювання. По-четверте, перехід від позитивного до негативного вимагає певного часу, і банки не завжди мають у своєму розпорядженні фінансові інструменти та механізми, які дозволяють зробити це швидко. Для ефективності застосування Гео-управління зменшується. Ці недоліки значно ускладнюють процес управління розрив і підвищити ризик фінансових втрат, тому більшість банківських менеджерів у процесі управління активами та зобов'язаннями, заснована на стратегії хеджування ризиків [31, с.312].

Ідея вище методів управління активами і пасивами можуть бути застосовані у процесі управління валютним ризиком банку або компанії. У цьому випадку, аналізується співвідношення термінів і суми активів та зобов'язань, виражених в одній іноземній валюті. Цей підхід іноді називають метод гармонізації надходжень і платежів в іноземній валюті. У зарубіжній практиці для зниження можливих втрат на пасивних операцій використовуються методи процес хеджевання. Під хеджуванням (від англійського. Хедж - захищатися від можливих втрат, для запобігання, обмеження) розуміти діяльність, яка спрямована на створення захисту від можливих збитків у майбутньому. Найбільш значні фінансові ризики валютного і процентного ризику. Валютний ризик являє собою ймовірність витрати, пов'язані із зміною курсу національної валюти до іноземної валюти протягом певного часу. Процентний ризик являє собою можливість фінансових втрат, пов'язаних зі зміною процентних ставок на фінансових ринках. Для управління фінансовими ризиками застосовуються хеджування. Термін "хеджування" в економічній теорії та практиці має кілька

значень - стратегії, метод, експлуатації та інструментів хеджування. Методи хеджування-це способи впливу на структуру фінансових активів і зобов'язань, з тим щоб обмежити рівень ризику або створення систем захисту від ризику укладання додаткових фінансових операцій. У широкому сенсі методи хеджування є: збалансований підхід до управління активами і пасивами банку, управління, розрив між активів і пасивів, чутливих - Гео-менеджмент; проведення операцій хеджування; управління середньозважений строк; обмеження обсягу ризикових операцій; страхування на відкритих фінансових ринках. У вузькому сенсі хеджування вважається тільки відповідних операцій, які забезпечують для компенсації фінансових втрат у зв'язку зі зміною ринкової ціни активу в майбутньому. Хеджування полягає в ув'язненні на термін відшкодування угоди з третьою стороною з метою повної ліквідації, або частково компенсувати фінансові ризики. Ці операції виправити майбутньої вартості активів на певному рівні, що виключає можливість виникнення в майбутньому втрати, і як можливість отримати спекулятивний прибуток. Хеджування угод проводяться на ринку строкових угод, коли в період від дати укладення угоди до дати виконання реальної угоди складає більше 2 робочих днів. На практиці, тривалість такого періоду коливається від кількох тижнів до кількох років, в основному в 1-3 місяці. це договірне угоду між двома сторонами про обмін відсотковими платежами в розрахунку на визначену суму, що-встановити більш низьку вартість запозичень.— це угода, яка дає право власнику на отримання кредиту в розмірі, що не перевищує фіксованої верхньої межі, або право інвестиційних фондів в обсязі не менше, ніж межу. в якийсь момент в майбутньому або у визначений період часу;

4) процентний своп – це угода між продавцем (покупцем), з одного боку, та Кліринговий дім ф'ючерсною біржею, на інших, на поставки (отримання) стандартне число готівкових грошових коштів за визначену процентну ставку на певну дату в майбутньому; 3) опція процентні ставки – двосторонньої угоди, у яких фіксована процентна ставка за кредитом (депозитом), який буде наданий (випущені) на певну дату в майбутньому; 2) ф'ючерси на короткострокові процентні ставки. Хеджування процентних ставок здійснюється на основі

використання наступних нормативних актів: 1) форвардні контракти на процентні Коли використовується належним чином, цей метод дозволяє суттєво знизити втрати банку, пов'язані зі зміною процентних ставок. Однак, в Україні даний метод не набув поширення через слабкий розвиток фондового ринку [31,р. 302]. Використання будь-якого з цих методів дозволяє банку проводити ефективну політику управління пасивами. Керуючий банку повинен знати всі переваги і недоліки кожного методу, з урахуванням особливостей вашого банку і на ринку в цілому, і тільки потім застосовувати їх на практиці. Тим не менше, використання в повному обсязі будь-який з методів в умовах сучасної української економіки неможливо із-за нестабільності економічних показників і, як наслідок, до неможливості їх прогнозування (одна з умов, методів управління).

3.3. Основні напрями розвитку пасивних операцій

Складна економічна ситуація в державі, широкий бартеризація економічних відносин та використання системи взаємних розрахунків між суб'єктами господарювання призвели до того, що ресурсна база банків України знаходиться на недостатньому рівні. Значна кількість грошових виплат знаходиться поза банківською системою. Тому, на даному етапі, банкам буде необхідно проводити заходи по збору коштів для їх обороту. Для цього вам потрібно застосувати нову техніку і технології пасивних операцій, тобто використовувати перспективи, які відкриваються перед менеджерів банків, щоб досягнути результату. Одна частина коштів є власний капітал банку. Як ми вже знаємо, цей капітал, в основному, складається з статутного капіталу, який формується за допомогою випуску і розміщення акцій.[40,с 250] Через маленькі розвитку фондового (вторинному ринку цінних паперів формування акціонерного капіталу банків здійснюється за допомогою первинного розміщення. Тобто, в цій ситуації Банк, залежить від числа людей, які хочуть купувати її акції. Створення капіталу відбувається за рахунок акціонерів. Зараз багато банків, спостерігається зниження числа акціонерів. Для виправлення ситуації керівники банків доцільно ввести систему пільг для акціонерів, елементами якої є:

1. Кредитування під заставу акцій. При тимчасовій потребі в грошах акціонер банку, який бажає залишатися в складі її власникам не вигідно продати акції банку, тому що вони будуть погашені за нижчою собівартості. Ціна ж майбутніх придбань буде вищою, ніж ціна продажу, які мали місце, у випадку успішної діяльності банку, тому що без нього немає інтересу до тримати акції. Для більшої ліквідності застави ви можете оцінити заставу акцій за номінальною вартістю, з дисконтом у розмірі процентів за кредитом, але процентна ставка для цього повинна бути дорівнює обліковій ставці НБУ. Дивіденди, нараховані за підсумками роботи товариства за звітний рік, відсотки і акціонер банку-боржника, тому що він в цей час користування кредитом не перестане бути акціонером.
2. Встановлення системи пільгових тарифів (з урахуванням принципів рентабельності тарифів) на послуги банку для акціонерів.
3. Установка системи зменшується (але не штучно занижені обмінні курси для акціонерів).
4. Безкоштовна видача пластикової картки, акціонерам в якості дебетової для зарахування суми дивідендів, фондами заборгованість перед акціонерами, які зараховуються на рахунки акціонерів, а також кредит (особливо це корисно при використанні методу кредитування акціонера).
5. Комплексне обслуговування акціонера [17,с.130].

Так як власний капітал становить невелику частину ресурсної бази банку, поряд з розвитком операцій по залученню власного капіталу повинні бути значну увагу підвищення цього важливого тип угоди, як депозитні операції. Формування залучених ресурсів банку шляхом проведення депозитних операцій є одним з найбільш важливих економічних основи організації діяльності комерційного банку в цілому, так як залучений капітал належить основна частка у задоволенням потреб банку коштів для здійснення активних операцій і, в деякій мірі і для надання комісійно-посередницьких послуг. Однак, високий рівень інфляції, дефіцит бюджету, падіння рівня життя населення, нестачею ресурсів, неплатежі господарюючих суб'єктів, які безпосередньо пов'язана з деградацією виробництва, а також ряд інших чинників, які перешкоджають активному розвитку депозитних

операцій, як одного з найважливіших функцій комерційних банків. Тим не менш, зниження темпів інфляції в країні і, в той же час прибутковості альтернативних можливостей зберігання активів суб'єктів ринку створює оптимальні умови для активізації банківської діяльності по залученню додаткових обсягів депозитів від юридичних і фізичних осіб, як на депозити до запитання і так на різні види строкових депозитів. У практичній реалізації завдань щодо вдосконалення депозитні операції комерційних банків-це в першу чергу пов'язано з проблемою нарощування обсягів різних видів вкладів всіх категорій вкладників, тому що в умовах розвитку ринкових відносин значно розширюються рамки діяльності комерційних банків, необхідно залучити додаткові обсяги капіталу, з метою забезпечення потреб у ресурсах для зростання банківських активів. Заходи, які можуть внести суттєвий вклад у вирішення цієї проблеми можуть бути згруповані по наступним основним напрямкам:набагато більше уваги приділяється розвитку депозитних операцій з населенням на основі впровадження нової техніки і технологій банківських послуг для фізичних осіб; розширити обсяг строкових депозитів за рахунок використання коштів фондів спеціального призначення, що містяться на рахунках підприємств; розширити практику залучення коштів клієнтів на ощадні вклади, як найбільш стабільну частину мобілізованих ресурсів банків; активне використання процентної політики як метод стимулювання вкладення коштів у різні види депозитів; розширити спектр депозитних рахунків клієнтів з різноманітним режимом функціонування; активно застосовувати комплексне обслуговування клієнтів як засіб підвищення конкурентоспроможності банку у залученні додаткових обсягів грошових коштів на депозити.

Хоча в останні роки спостерігається стійка тенденція до зростання вартості вкладів фізичних осіб у банках необхідно значно більше уваги на розвиток депозитних операцій з населенням. Як показує практика, депозити населення - невелика за обсягом, але набагато більш численні і менш динамічна в порівнянні з відповідними рахунками юридичних осіб яка суттєво відрізняється. Зараз, враховуючи значну кількість готівки, що перебувають на руках у

населення, а саме ті банки, які зможуть запропонувати індивідуальних вкладників більш комплексне обслуговування високої якості, буде мати у своєму розпорядженні великі додаткові ресурси. Розвиток таких послуг вимагає від банків нових підходів до створення форм депозитних рахунків, впровадження нових технологій банківських операцій із застосуванням різних інструментів (чекові книжки, кредитні картки, кредити власники поточних рахунків у формі овердрафту та ін.). Це дозволить більш повно задовольняти потреби клієнтів комерційних банків для різних послуг, покращення загальної якості послуг, підвищення процентної осіб у розміщенні своїх коштів на поточних рахунках у банку і, в кінцевому підсумку, залучити нових вкладників, [16, р. 51]. Великий потенціал для збільшення обсягів залучених ресурсів містяться у збільшенні масштабів діяльності банків на накопичення коштів на строкові депозити. Незважаючи на те, що комерційні банки останнім часом активізували даного виду господарської діяльності, питома вага строкових депозитів у структурі ресурсів комерційних банків України залишається на значно нижчому рівні, ніж той же показник у банках розвинених країн . З метою розширення ресурсної бази комерційних банків в частині строкових депозитів банків нарівні з депозитів використання фондів спеціального призначення, що містяться на рахунках підприємств, розглядаючи їх як своєрідний тип строкових вкладів. І хоча економічний зміст цих ресурсів можна розглядати, скоріше, депозити до запитання, так як термін для них не встановлені, і, на практиці, ці засоби зберігаються в банках відносно тривалого періоду часу, який може бути розрахована приблизно, з урахуванням їх цільового призначення. Тому що джерел строкові депозити банки можуть використовувати такі рахунки: підприємства нерозподіленого прибутку минулих років; невикористаної амортизації, грошових коштів, призначених для фінансування капітальних вкладень, що зберігаються на рахунку до моменту початку фінансування; тимчасово вільних коштів спеціального призначення фонди, утворені на підприємствах за рахунок прибутку, а також ряд інших спеціальних фондів.

Важливим напрямком для поліпшення депозитні операції банків повинні також розглянути питання про розширення практики залучення коштів клієнтів на ощадні депозити, і, насамперед, депозити населення, як найбільш стабільна частина мобілізованих банківських ресурсів. Більша кількість клієнтів, що обслуговуються банком та дрібні залишки коштів на їх рахунках, більша частина ресурсів може бути використаний банком для своїх активних операцій. Це тим більш важливо, що ощадні депозити, як правило, тривалого зберігання у порівнянні з іншими типами депозитів які запропоновані. Особливо ефективним засобом додаткового залучення коштів індивідуальних вкладників, як заощадження, і на інших типах рахунків повинні бути розглянуті в ході здійснення банківської практиці різних типів платіжних і кредитних карток, які можуть бути використані для оплати різних товарів і послуг, отримувати готівкові гроші і надавати багато інші додаткові функції, які дозволяють їх власникам, щоб розмістити кошти в банку. Хоча цей вид послуг вимагає від банку значних матеріальних витрат, є досить перспективним, особливо в умовах зростаючої конкуренції між банками яка є важливою. Серед методів стимулювання залучення коштів на різні види депозитів, важливе місце належить до процентної політики банку. В основному процентні ставки за вкладами визначається банком з кожним конкретним клієнтом на договірній основі. [51,с400]Тим не менш, процентна ставка безпосередньо пов'язана з умовами вкладу. З точки зору банку, проценти, які виплачуються за вкладами, є важливим інструментом управління процесами формування і використання грошових коштів підприємств і населення і ефективним інструментом у конкурентній боротьбі банків для вкладників. Загалом, конкретний розмір відсотка для періодичних операцій перебувають під впливом попиту і пропозиції на ринку кредитних ресурсів. Тим не менш, інфляція в країні може значно знизити ефективність стимулів до розміщення коштів у банках, зниження депозитів юридичних і фізичних осіб. Таким чином, банки провести коштів клієнтів, змушені постійно підтримувати процентні ставки на позитивному рівні щодо рівня інфляції в країні. Ці обставини обумовлюють необхідність

комплексного регулювання процентних ставок комерційних банків не тільки пасивні, але й за активними операціями, беручи до уваги необхідність підтримки високого рівня рентабельності. Слід пам'ятати, що процес зростання процентних ставок за банківськими активами і зобов'язаннями, що має певні об'єктивні межі, які визначаються станом економіки в цілому і фінансів та грошового обігу, зокрема. Приймаючи це в увагу, вона може бути корисна для використання в рамках гнучкої політики процентних ставок за депозитними операціями досвід зарубіжних комерційних банків для відкриття депозитних рахунків грошового ринку, популярні, зокрема, у Сполучених Штатах. Процентна ставка за цими рахунками регулюється на щотижневій основі і з урахуванням інших ринкових процентних ставок. Справді, зміна процентної ставки на цей вид вкладу, визначається динаміка ситуації на грошовому ринку в країні, і, отже, є досить вигідною для клієнтів банку які вклали кошти в даний вид депозиту. В цілому, з урахуванням особливих обмежень, існуючих можливостей комерційних банків в Україні по залученню додаткових обсягів депозитів ціна методи, як перспективного напряму вдосконалення депозитні операції, ви можете запропонувати розширення спектра депозитних рахунках з різним режимом функціонування, які можуть забезпечити вкладників банку ряд додаткових можливостей для використання їх коштів, з одночасним отриманням прийнятних доходів.

У відносинах банку з різними групами клієнтів можна використовувати депозитні рахунки, що мають різні режим функціонування. Мова йде про дослідження можливостей застосування в російських умовах досвіду комерційних банків розвинених країн щодо створення різних видів МСА-САР", ТЕПЕР-рахунків та деякі інші види депозитів. З одного боку, кошти, що перебувають на таких рахунках, можуть бути використані для здійснення поточних платежів, а з іншого - вони є свого роду фінансові вкладення, які приносять своїм власникам певний дохід, і, таким чином, допомогти усунути один із основних недоліків звичайних депозити до запитання - низьку прибутковість (або її відсутність), в той час як підтримку належного рівня ліквідності [16, с.54].

Так, МСА-облікові записи (<УНК> керування обліковим записом) клієнтам надається можливість підтримувати певні контракт мінімум, а всі кошти понад це інвестуються в різні типи короткострокові Ликвідні активи, здатні приносити прибуток. Коли рахунок відбувається нестача ресурсів, активів конвертовані в грошові кошти і зараховуються на ваш рахунок. Аналогічним чином, операції проводяться і на АТС-рахунки (автоматична передача даних послуг), що означає більше, ніж встановлений мінімум переведені на ощадний рахунок, а в разі необхідності - в протилежному напрямку. Відкриття ТЕПЕР - рахунки (договірний порядок виводу) дозволяє їх власникам платити траттами, аналогічну перевірку, у той же час отримання доходу, а також на ощадні депозити. В Україні, банки повинні активно розвивати такі додаткові послуги для клієнтів депозити до запитання, оскільки це може зробити істотний позитивний вплив на капітал банку в цілому, вносячи внесок у досягнення стабільності ресурсної бази комерційних банків, що, відповідно, позитивно впливає на рентабельність активів та рівень ризику. Що стосується умов для збільшення надходження коштів на строкові та ощадні депозити, бажано, щоб спростити функціонування рахунків, тобто зарахування коштів на депозити, грошові кошти та передачі на депозитні рахунки. Слід більш широко застосовувати строкові з додатковими внесками, а також знизити обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що знаходяться на термінових і ощадних вкладів. В цілому В довгостроковій перспективі чітке розходження між різними типами депозити депозити до запитання, термінові, ощадні поступово зникають, що підтверджується досвідом комерційних банків розвинених країн, де все більше і більше розширити рамки змішаних типів рахунків. Як ще один ефективний спосіб додаткового залучення банками коштів на депозити доцільно розглянути можливості для комплексного обслуговування клієнтів, задоволенню потреб клієнтів в широкий спектр послуг та висока якість. Це означає, що на додаток до традиційних послуг банків надають своїм клієнтам цілу низку додаткових послуг. Наприклад, у відносинах з фізичних осіб банки можуть взяти на себе зобов'язання здійснювати регулярні платежі за комунальні

послуги, а також погашення інших зобов'язань з рахунків вкладників, розрахунку, наприклад, з комерційними організаціями. Крім того, від імені тієї чи іншої особистості, Банк може взяти на себе повне своє розпорядження кошти, інвестуючи в різні види дохідних активів. Підприємства, банки можуть надавати різні консультаційні послуги з управління активами, аналізу форм використання і джерело коштів господарюючих суб'єктів. Може бути корисний досвід зарубіжних банків, які є повністю, вчинені на розрахунковий рахунок обслуговування клієнтів: обліку Амортизація і пенсійних рахунків, бухгалтерський облік операцій, нарахування і сплата податків, розрахунок заробітної плати, моніторинг динаміки товарних запасів і продажів, аналіз витрат та інші послуги які надаються. Постійне розширення спектру банківських послуг, зниження їх собівартості, підвищення якості кредитно-розрахункове і касове обслуговування, надання різноманітних консультацій, пільгове обслуговування постійних вкладників та інших подібних заходів, як правило, можуть сприяти збільшенню обсягу кредитних ресурсів банку, що забезпечує відповідний рівень рентабельності при здійсненні активних операцій комерційному банку. У цілому розглянуті напрямки вдосконалення депозитні операції комерційних банків може значно підвищити їх потенціал у збільшенні обсягу коштів, залучених на різних видів депозитів, які можуть внести вклад у вирішення актуальних проблем макроекономічної стабілізації шляхом оптимального розподілу та використання кредитних ресурсів, залучених банківської системи [16, с.56]. Слід зазначити, що ці райони належать до першої мікро-рівень організації відносин між суб'єктами ринку в умовах прямого зв'язку "Банк - клієнт". Це означає, що кожен комерційний Банк самостійно вибирає для себе і для своїх клієнтів оптимальні способи організації депозитних операцій, спрямованих на підвищення і підтримання стабільності своєї ресурсної бази. Однак, не всі можливі аспекти вдосконалення ці операції залежать від ефективності функціонування комерційних банків. Важливе місце в сфері грошово-кредитних відносин належить до оптимального застосування окремих

інструментів і важелів регулювання макроекономічних процесів з боку держави як активного учасника процесу розширеного відтворення. Ми говоримо насамперед про окремих інструментів впливу НБУ на діяльності комерційних банків.

НБУ повинні вжити ряд заходів, спрямованих на перегляд існуючої бази резервної політики. Така політика є основним інструментом для регулювання весь набір важелів впливу, які сьогодні працюють з центральних банків у країнах з розвиненими ринковими відносинами, тому що правила резервування, по суті, визначає, що частка залучених коштів банків можуть посилатися на різні види інвестицій з метою отримання прибутку. Таким чином, в сучасних умовах у ряді розвинутих країн спостерігається тенденція до поступової ліквідації центральних банків активного застосування резервної політики і перехід до переважного використання більш "м'які" форми регулювання банківської діяльності, зокрема, через операції на відкритому ринку, тобто купівля-продаж державних цінних паперів.

Зрозуміло, що в Україні в зв'язку з обмеженим розвитком фондового ринку повна відмова від резервної політики сьогодні не представляється можливим. Однак, існуючі положення, встановленого національним банком для всіх видів залучених ресурсів на рівні 17%, що потребує перегляду в двох важливих галузях.

По-перше, надто висока сума резервування, які, в принципі, не викликає заперечень в умовах гіперінфляційною економікою, як необхідного інструменту для фінансової стабілізації-за обмежень механізму депозит анімації комерційних банків. Тим не менш, зниження темпів інфляції і вимагає відповідного коригування норми обов'язкових резервів, також скоротиться. У Великобританії, наприклад, вона становить 0,45%, у Швейцарії - 2,5%, в Японії - від 0,125 до 2,5%, що в цілому відображає незначну роль цього інструменту регулювання ресурсної бази комерційних банків [16,с.56].

По-друге, необхідно диференціювати рівень бронь в залежності від типу залучених коштів, оскільки діючих нормативних актів НБУ комерційним банком в Україні, незалежно від того, він залучав кошти на депозит до запитання, або на

депозит терміном, скажімо, 5 років, зобов'язаний дотримуватися ті ж норми резервування-17%. Зрозуміло, що за таких обставин, у певній мірі втратили стимули до залучення грошей на депозити і довгострокове зберігання грошових коштів, і саме ці родовища є основою ресурсного забезпечення довгострокового банківського кредитування економіки, що є необхідною умовою для відродження економічної ситуації в Україні. Отже, повинні бути вжиті заходи щодо диференціації норми резервування коштів, залучених комерційними банками: вища за вкладами до запитання, нижче за строковими депозитами (в даному випадку, чим більше термін вкладу, тим нижче норми) Необхідно також внести відповідні поправки в нормативні показники ліквідності балансу комерційних банків з метою забезпечення суворого дотримання умов депозитного зберігання грошових коштів і умови кредитування і інвестицій. Отже, необхідно складне поєднання економічних напрямків вдосконалення депозитних операцій комерційних банків з заходами громадського впливу з метою розширення ресурсної бази банку, депозитні операції, яка в цілому може стати одним з ключових елементів антикризової політики в Україні, спрямованих, зокрема, для забезпечення оптимального функціонування грошово-кредитної системи.[42]

Аналіз обов'язкового страхування в Україні, дозволяє зробити висновок про те, що його організація має низку недоліків, і, отже, вимагають доповнень і поліпшень. Як показує статистика, частка депозитів у 500 і більше гривень становить 64% від їх загальної суми, отже, відшкодування з фонду гарантування вкладів фізичних осіб-у розмірі 500 грн вважається недостатнім. У світовій практиці підтверджує функціонування багатосуб'єктивної в систему страхування вкладів, яка знаходиться під контролем центральних і місцевих органів влади. Об'єкти страхування, тарифи платежів, порядок формування фонду і його використання має бути визначено в законі. Ця ж процедура повинна бути передбачена обов'язок і відповідальність банків на введення платежів, його подання відповідної інформації про фінансовий стан, що дозволить зробити висновки про його здатність виконувати зобов'язання перед вкладниками.

Вимагає взаємозв'язку і уточнення норми обов'язкових резервів та процентних регулярних платежів до фонду гарантованих вкладів. З їх зростання, або в незмінності, для минає багато часу, подорожчання кредитних ресурсів з-за обмежень безкоштовної кредитні ресурси комерційних банків, що призводить до скорочення їх пропозиції на такому рівні які проводяться. Ця система повинна стимулювати залучення депозитів на довгостроковій основі. Необхідно значно збільшити розмір депозитів, що підлягають компенсації, та враховувати економічну нестабільність, інфляційні очікування, встановіть його в порівнянні з долларом США або еквівалент в євро. Використання даних напрямків розвитку пасивних операцій може привести, як показує зарубіжна практика, вдосконалення діяльності банку. Їх практичне застосування дозволить банку розширити свою ресурсну базу, які він може використовувати для проведення активних операцій.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

На сучасному етапі для банківської системи України характерна певна стабілізація, зокрема відбулось відновлення стабільної роботи банків, поступове підвищення довіри до банків, зріс регулятивний капітал банків, банківські зобов'язання та активи. Проте, в діяльності вітчизняних банків все ще присутній ряд проблем, серед яких: проблеми концентрації та капіталізації банківського капіталу, кооперативного управління в банках, проблеми управління ризиками, низький рівень довіри до банків та нерозвиненість банківських послуг. Також впливає минуле так званих «ощадних книжок», які призвели до не довіри до банківських установ.

Детальний аналіз досліджуваних проблем дозволив визначати основні шляхи їх вирішення. Для банківської системи рекомендується проводити угоди злиття і поглинання великими банками малих і середніх, так як більшості розвинених країнах світу. Щоб підняти довіру до банківської системи України потрібно вносити новітні способи по заощадження коштів, а не іти вперед за

відсотковими ставками, так як це призводить до збільшення відсоткової ставки по кредиту.

ВИСНОВКИ

Дослідження організації пасивних операцій банків в умовах ринкового реформування економіки дозволили зробити ряд висновків щодо таких науково-теоретичного та прикладного характеру[52,с72]:

1. Суть пасивних операцій-залучити різні види депозитів, у рамках депозитних і ощадних операцій, одержання кредитів від інших банків, випуску різних видів цінних паперів, а також інших операцій, в результаті яких збільшення грошових коштів в пасиві балансу комерційного банку. Історично пасивні операції відіграють центральну роль щодо активів, а також для здійснення активних операцій є необхідною умовою адекватності ресурсів. Саме в результаті пасивних операцій банків отримувати додаткові Ліквідні кошти для формування ресурсів.
2. Найбільш поширена класифікація ресурсів комерційного банку є класифікація за джерелами формування. У відповідності з цим критерієм коштів комерційного банку поділяються на власні, позикові, або залучені, і пасивні операції - операції по утворенню власного капіталу банку, депозитні операції, операції по залученню коштів.
3. Власні ресурси комерційного банку, з чітко визначеної правової бази та функціональної визначеності, є основою для залучення коштів інших суб'єктів ринку і фінансової бази для розвитку діяльності банку. На основі достатності капіталу, встановлені національним банком на рівні 4%, можна зробити висновок про незначний вплив розміру капіталу на суму ресурсної бази, лєвова частка з яких формується за рахунок інших типів пасивних операцій. Найбільш поширений тип пасивних операцій, за рахунок яких формується ресурсна база банку є залучення депозитів, таких операції.
4. Згідно з депозитними зрозуміти, грошові кошти у готівковій або безготівковій формі в національній або іноземній валюті, перераховані в Банк їх власника або третьої особи, за дорученням і за рахунок власника для зберігання на певних

умовах. Операції, пов'язані з залученням коштів на депозити, назвав депозит. Всі вклади, підрозділяються на наступні типи: депозити до запитання, строкові вклади і заощадження. Ми можемо сказати, що депозитні операції займають важливе місце в процесі формування ресурсів банків. Значною мірою за рахунок депозитів Банк може формувати довгострокові і короткострокові ресурси, на основі яких він може проводити активних операцій і прибутку. Успіх депозитної політики банку є ключем до успіху. Однак, це неможливо для запобігання цього виду діяльності, значна роль. Всі види пасивних операцій знаходяться в тісному взаємозв'язку.[41,624]

5. Крім того, залучених на депозити комерційні банки можуть отримувати кошти, отримати послуги на грошовому ринку, ринку міжбанківських кредитів, у центрального банку, на ринку євровалют, випуску власних боргових зобов'язань, а також укладання угод про продаж цінних паперів з можливістю поступового викупу.

6. Найбільш поширеним методом серед цих операцій позики на міжбанківському ринку, пропозицію про яку формують стійкі у фінансовому плані, комерційних банків, в якому завжди є профіцит. Отримання міжбанківських кредитів у політику банку по залученню ресурсів займає важливе місце. Політика по залученню міжбанківських кредитів дозволяє банку для підтримки власної ліквідності та платоспроможності на належному рівні. Однак, цей вид залучення ресурсів є досить дорогим. Тому, щоб одержати стабільний доход, банк повинен оптимізувати структуру своїх ресурсів, що можливо тільки при ефективному управлінні і використанні своїх зобов'язання перед вкладниками.

7. Відповідальності управління-складна і багатогранна проблема, яка не має однозначної відповіді і потребує щоденного аналізу стану не тільки активи та зобов'язання банку, а також перспективи розвитку економіки і країни в цілому. Управління може здійснюватися як на макроекономічному рівень - Національний Банк і на мікро - рівні - сам Банк. Національний Банк в управлінні використовує наступні інструменти: встановлення ліміту кредитів, наданих комерційними банками та урядом, зміна рівня дисконту), тобто відсотків, що збирає

центрального банку за виданими кредитами; операції з купівлі та продажу державних цінних паперів і валюти; створення центрального банку, норм і стандартів, обов'язкових стандартів, шляхом введення спеціальних правил Національного банку за використання комерційних банків. 8. На сьогоднішній день, світовій банківській практиці показники на мікроекономічному рівні, три основні методи управління пасивами і активами: загальний метод розподілу коштів або загальний фонд коштів, метод розподілу активів або перетворення засобів і науковий метод. Крім того, існують такі методи, як збалансовані і незбалансовані з точки зору способу управління, управління розрив сукупний розрив і метод хеджування процентних ставок. Використання будь-якого з цих методів дозволяє банку проводити ефективну політику управління пасивами. Керуючий банку повинен знати всі переваги і недоліки кожного методу, щоб мати можливість враховувати особливості свого банку і на ринку в цілому, і тільки потім застосовувати їх на практиці. Тим не менше, використання в повному обсязі будь-який з методів в умовах сучасної української економіки неможливо із-за нестабільності економічних показників і, як наслідок, до неможливості їх прогнозування (одна з умов, методів управління).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інструкція № 10, затверджена постановою Правління Національного банку України № 141 від 14.04.1998 року “Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків”.
2. Статистичні дані ПАТ КБ ПриватБанк.
3. Андрушків Т.І.[Тест] Перспективи розвитку ринку вкладів та депозитів., Фінанси України, №11, 2009. – 48 – 54 с.
4. Банки и банковские операции: .[Тест] Учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, А.М. Максимова, О.М. Маркова и др.; Под ред. проф. Е.Ф. Жукова. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 471 с.
5. Банковское дело. .[Тест] Учебник / Под ред. проф. В.И. Колесникова, проф. Кроливецкой. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 480 с.
6. Банковское дело: Справ. пособие.[Тест] / М.Ю. Бабичев, Ю.А. Бабичева, О.В. Трохова и др.: Под ред. Ю.А. Бабичевой. – М.: Экономика, 2008. – 397 с.
7. Бицька Н.З., Чайківський Я.І. .[Тест] Робота ощадного банку із залучення коштів., Фінанси України, №12, 2010. – 68 – 77 с.
8. Вісник Української академії банківської справи: .[Тест] Науково – теоретичний та практичний журнал, Суми, 2006р.
9. Вступ до банківської справи.[Тест] / Під ред. д.е.н., проф. М.І. Савлука. – К.: Лібра, 2000р. – 344 с.
- 10.Гроші, банки та кредит: у схемах та коментаріях: .[Тест] Навч. посібник / За ред. Б.Л. Луціва. – Львів: Львівський банківський коледж НБУ, 2008. – 156 с.
- 11.Гроші та кредит: .[Тест] Підручник / М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін. – К.: Либідь, 2009. – 331 с.
- 12.Гроші та кредит:м Підручник / За ред. проф. Б.С. Івасіва. – К.: КНЕУ, 2010. – 404 с.
- 13.Гуцал І.С. Фінансування кредитного механізму в Україні в перехідний до ринку період. .[Тест] – Тернопіль: Збруч, 2008. – 433.
14. Дзюблюк О.В. .[Тест] Комерційні банки в умовах переходу до ринкових відносин. – Тернопіль: "Тернопіль", – 140 с.

15. Дзюблюк О.В. [Тест] Про деякі напрямки вдосконалення депозитних операцій комерційних банків в умовах фінансової стабілізації економіки України, Вісник ТАНГ, випуск №2, 1997. – 48 – 57 с.
16. Заруба О.Д. [Тест] Фінансовий менеджмент у банках. Навч. посібник. – Товариство "Знання", КОО, 2008. – 172 с.
17. Івасів Б.С. [Тест] Операції комерційних банків: Навч. посібник. – К.: НМК ВО, 2007. – 116 с.
18. Кириченко О.М. [Тест] Банківський менеджмент, К.: Основи, 2005. – 671 с.
19. Маркова О.М., Сахарова Л.С., Сидоров В.Н. Коммерческие банки и их операции. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 2004, - 288 с.
20. Мирун Н.И., Герасимович А.М. Банковское обслуживание предприятий и населения. – К.: Нац. академия управления, 2009, - 278 с.
21. Облік та аудит в комерційних банках.[Тест] / Під ред. Герасимовича А.М., - Л.: Фенікс, 2002. – 511 с.
22. Основы банковского дела.[Тест] / Под ред. д.е.н. Мороза А.Н. – К.: Либра, 2008. – 330 с.
23. Основы банковского дела.[Тест] / Под ред. М.И. Савлук, Модуль 3: Банковская система, К.: УФБШ – 2010. – 43 с.
24. Основы банковского дела.[Тест] / Под ред. М.И. Савлук, Модуль 4: Коммерческие банки: Формирование ресурсов, К.: УФБШ – 2009. – 36 с.
25. Основы банковского дела [Тест] / Под ред. М.И. Савлук, Модуль 6: Коммерческие банки: Услуги, К.: УФБШ – 2007. – 47 с.
26. Панова Г.С. [Тест] Анализ финансового состояния коммерческого банка. – М.: Финансы и статистика, 2008. – 272 с.
27. Панова Г.С. [Тест] Банковское обслуживание частных лиц. Серия "Искусство финансиста". – М.: АО "ДИС", 2008. – 352 с.
28. Полфреман Д., Форд Ф. [Тест] Основы банковского дела. – М.: ИНФРА – М, 2008. – 624 с.
29. Поречкіна Л.С. [Тест] Стратегічний маркетинг банківських послуг, К.: Либідь, 2007. – 152 с.

- 30.Примостка Л.О. .[Тест] Фінансовий менеджмент банку, К.: Лібра, 2007. – 322 с.
- 31.Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України.[Тест] / За ред. А.О. Епіфанов, Інститут економіки НАН України – Суми: Слобожанщина, 2010. – 266 с.
- 32.Шульга Н.П., Мельникова І.М. .[Тест] Банківське депозитне обслуговування фізичних осіб: Навч. посібник КДТЕУ – К.: 2010. – 143 с.
33. Усоскин В.М. .[Тест] Современный коммерческий банк: управление и операции. – М.: "Все для вас", 2003. – 320 с.
- 34.Клюско Л.А. Забезпечення фінансової стабільності банків в умовах фінансової кризи [Текст] / Л.А. Клюско // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 10 (100). – С. 97–105
- 35.Горовий С., Комаринська З.М. До проблеми становлення і розвитку банківської системи України/ С. Горовий, З.М. Комаринська// Банківська система України: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Тернопіль: Екон. думка, 1998. – 85 с.
36. Формування прибутку комерційного банку. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kopiuka.org.ua/?p=57>
- 37.Колобов Ю.В. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України [Текст]/ Ю.В. Колобок// Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2011. - № 3. – С. 165-168.
- 38.Колодій О.А. Еволюція банківської справи [Текст] / О.А. Колодій //Науковий вісник. -2007. - вип.17.2. – С. 177-183.
39. Петрук О.М. Банківська справа [Текст] : Навч. посібн. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Ф.Ф. Бутинця. - К.: Кондор, 2007. – 466 с.
- 40.Подік С.М. Банки і банківська діяльність [Текст] : Навч.-метод. посібник./ С.М. Подік – К. : Вид-во ФАДА, ЛТД, 2006. – 250 с.
41. Полфреман Дэвид, Форд Филип. Основы банковского дела [Текст]: учебник./Д. Полфреман, Ф. Форд; пер.с англ.яз. – М.: ИНФРА – М, 1996. – 624с.

42. Річний звіт ПАТ КБ «ПриватБанк», 2010. [Електронний ресурс]/ ПАТ КБ Приватбанк – Режим доступу: http://privatbank.ua/html/2_13r.html
43. Стойко О. Я. Банківські операції [Текст]: підручник /за ред. О. Я. Стойко. - К.: КУНЕС, 2002 р. – 432 с
44. Івасів І. Б. Проблеми корпоративного управління в банках України [Текст]/ І.Б. Івасів//Журнал Європейської економіки. – 2008 - №2. – С. 232-241.
45. Довгань Ж.М. Управління кредитними ризиками банків в умовах економічної кризи [Текст] / Ж. М. Довгань // Вісник НБУ. – 2010. – № 8. – С. 51-55.
46. Ващенко Ю.В. Банківське право [Текст]: Навч. посібник / Ю.В. Ващенко. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 344 с
47. Банківське право України [Текст]: підручник / За ред. А. О. Селіванова. – К.: ІнЮре, 2006. – 330 с.
48. Банківський менеджмент [Текст]: Підручник / За ред. О.А. Кириченка, В.І. Міщенко. – К.: Знання, 2005. – 831 с.
49. Банківські операції [Текст]: підручник /О.В. Дзюблюк, Я.І. Чайковський, Н.Д. Галапуп та ін.; за ред. доктора екон. наук, професора О.В. Дзюб люка. Тернопіль: ТНЕУ , 2009. – 694 с.
50. Банківські операції [Текст]: підручник. — 2-ге вид., випр. і доп. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза. — К.: КНЕУ, 2002. — 476 с.
51. Біленчук П.Д., Диннік О.Г., Лютий І.О., Скороход О.В. Банківське право: українське та європейське [Текст]: навч. посіб. /За ред. П.Д. Біленчука. – К.: Атіка, 1999. – 400с.
52. Череп А.В. Сучасний стан ринку банківських послуг в Україна: проблеми й перспективи розвитку [Текст]/ А.В. Череп// Економіка. -2011. - № 4 (111) – С.72-76.
53. Череп А.В., Андросова О.Ф. Банківські операції [Текст]: Навч.посібник/ А.В. Черпе, О.Ф. Андропова. — К.:Кондор, 2008.— 410 с.

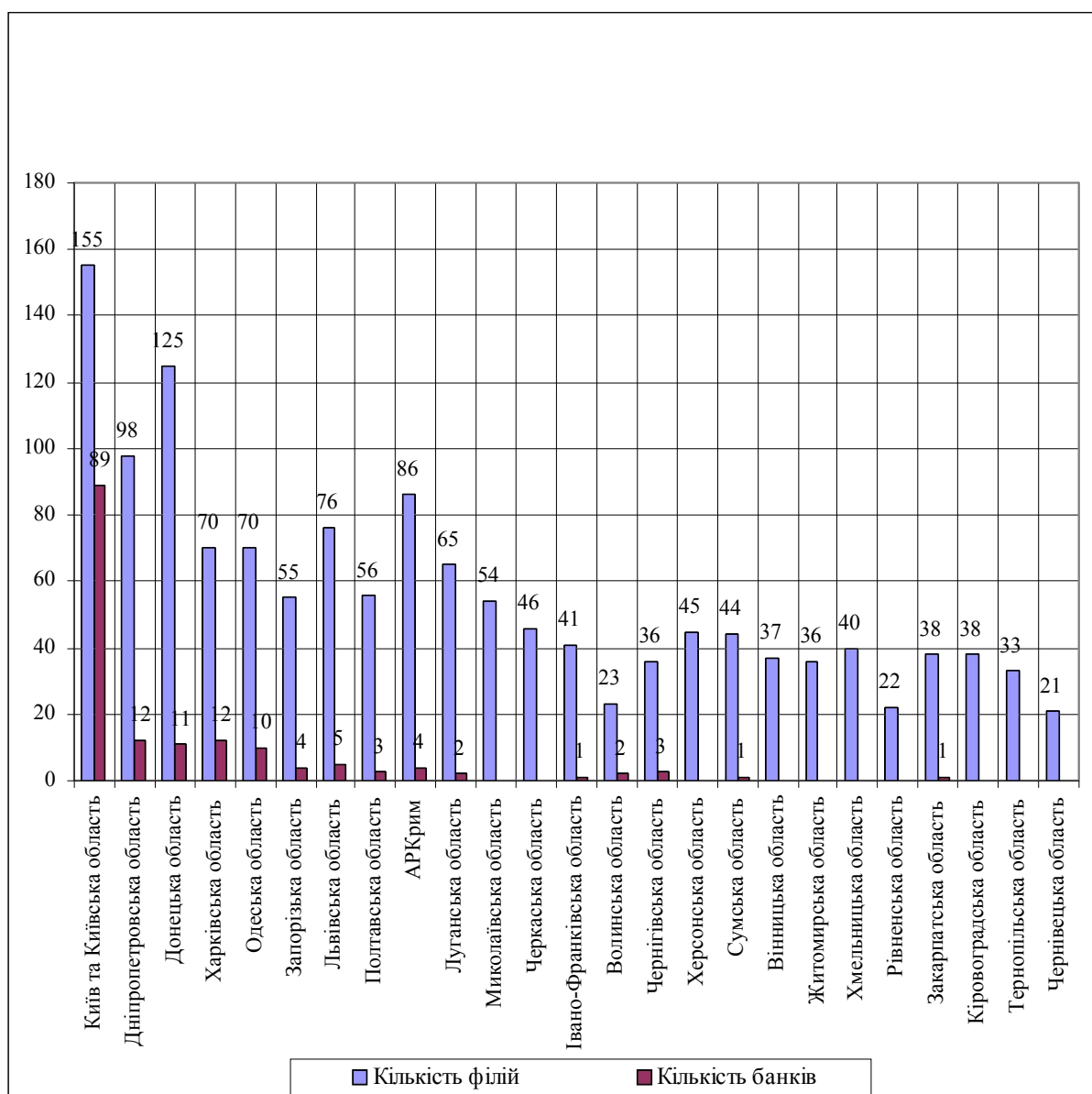
54.Швець Н.Р. Ризики банківських установ: проблеми визначення та управління [Текст]/ Швець Н.Р. // Регіональна економіка. - 2008. - №4. – С.97-103

55.Денисенко М.П. Гроші та кредит у банківській справі [Текст] : Навч. посібник / М.П. Денисенко. – К. : Вид-во "Алеута", 2004. – 478 с.

56.Філіпенко Ю.Ю. ас., Сатановська А.В., студ. Факторингові операції комерційних банків: механізм проведення, особливості обліку, проблеми та перспективи розвитку в Україні., 2010. [Електронний ресурс]/ Ю.Ю. Філіпченко, А.В. Сатановська. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vpabia/2011_6-7/25.pdf

Додаток 1

Кількість комерційних банків та філій банків за регіонами України

Додаток 2

Основні показники діяльності комерційних банків України на 1 січня 2012 року

№ п.п	Назва показника	01.01.	01.01.	01.01.	01.01.
		2009	2010	2011	2012
		р.	р.	р.	р.
1	Кількість зареєстрованих банків	189	182	179	182

2	Вилучено з державного реєстру (із початку року)	9	12	8	4
3	Кількість банків що перебувають у стадії ліквідації	35	24	20	20
4	Кількість діючих банків	152	157	158	160
4.1	Із них з іноземним капіталом	21	20	19	19
4.1.1	У тому числі зі 100 відсотковим іноземним капіталом	6	7	7	7
5	частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків %	12,5	13,7	11,3	9,6
Активи, млн. грн.					
1	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	50 785	67 774	105 539	141 497
1.1	Чисті активи (скориговані на резерви за активними операціями)	47 591	63 896	100 234	134 348
2	Високоліквідні активи	7 744	9 043	16 043	23 595
3	Кредитний портфель	32 097	46 736	73 442	97 197
3.1	Утому числі: кредити, надані суб'єктам господарювання	26 564	38 159	57 957	72 875
3.2	кредити надані фізичним особам	1 373	3 255	8 879	14 599
4	Довгострокові кредити	5 683	10 690	28 136	45 531
4.1	Утому числі довгострокові кредити, надані суб'єктам господарювання	5 125	9 698	23 239	34 693
5	Проблемні кредити (прострочені та сумнівні)	1 863	2 113	2 500	3 145
6	Вкладення в цінні папери	4 390	4 402	6 534	8 157
7	Резерви за активними	3 194	3 905	5 355	7 250
7.1	У тому числі резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними	2 963	3 575	4 631	6 367

	операціями				
Пасиви, млн. грн.					
1	Пасиви, всього	47 591	63 896	100 234	134 348
2	Балансовий капітал	7 915	9 983	12 882	18 421
2.1	У тому числі статутний капітал	4 573	5 998	8 116	11 605
3	Зобов'язання банків	39 676	53 913	87 352	115 926
3.1	У тому числі кошти суб'єктів господарювання;	15 653	19 703	27 987	40 128
3.1.1	Із них строкові кошти суб'єктів господарювання	4 698	6 161	10 391	15 377
3.2	Вклади фізичних осіб;	11 165	19 092	32 113	41 207
3.2.1	Із них строкові вклади фізичних осіб	8 060	14 128	24 861	33 204
Довідково					
1	Регулятивний капітал, млн. грн.	8 025	10 099	13 274	18 188
2	Адекватність регулятивного капіталу (Н2)	20,69	18,01	15,11	16,81
3	Доходи, млн. грн.	8 583	10 470	13 949	20 072
4	Витрати, млн. грн.	8 051	9 785	13 122	18 809
5	Результати діяльності, млн. грн.	532	685	827	1 263

ДОГОВІР № XXXXXXXXXXXXXXXX

(Вклад «Стандарт» + карта «Універсальна»)

м. Київ

20 березня 2007 р.

ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», іменованій далі Банк, в особі Голови Правління Дубілета Олександра Валерійовича, з однієї сторони і **Іванов Степан Петрович**, іменованій надалі «КЛІЄНТ», що діє на підставі особистого волевиявлення, з іншого боку, уклали договір про наступне:

1. При укладенні даного договору КЛІЄНТ передає, а Банк приймає грошові кошти в сумі: **550 доларів США (п'ятсот п'ятдесят доларів США)**, далі–вклад, на термін **1 місяць** (далі - термін вкладу по **20.04.2007** р. включно.

Як додатковий документ, підтверджуючий внесення коштів на депозит, БАНК видав КЛІЄНТУ електронну ощадну книжку № **XXXX XXXX XXXX**, що дозволяє одержати в банкоматах Приватбанку інформацію про суму вкладу і проценти до виплати.

Для внесення суми вкладу БАНК відкриває КЛІЄНТУ особовий рахунок № **263*******

Процентна ставка по вкладу складає **8,5 %** річних.

2. Нарахування процентів по вкладу починається з першого робочого дня, наступного за днем надходження грошових коштів в БАНК, і проводиться за кожен календарний день виходячи з фактичної кількості днів в році по ставці, вказаній в п.1 з урахуванням п.п. 6, 7 цього договору. День повернення вкладу в період нарахування процентів не входить.

3. Виплата суми нарахованих процентів проводиться БАНКОМ починаючи з першого робочого дня банку після закінчення терміну вкладу, вказаного в п.1 цього договору. КЛІЄНТ має право одержати нараховані проценти не раніше 15-00 першого робочого дня, наступного за датою оформлення договору за цілу кількість періодів нарахування, що пройшли з моменту укладення договору. За час зберігання нарахованих процентів на їх суму проценти не нараховуються.

4. Прийом додаткових внесків не проводиться. У разі запитання КЛІЄНТОМ частини вкладу обов'язки сторін за вкладом припиняються і вклад повертається КЛІЄНТУ, а на суму, що залишилася, за бажанням КЛІЄНТА укладається новий вклад .

5. Операції по вкладу КЛІЄНТА проводяться по пред'явленню паспорта, цього договору, документа про внесення коштів в БАНК і електронної ощадної книжки.

6. У випадку, якщо в строк не пізніше за день закінчення терміну вкладу, КЛІЄНТ не заявив БАНКУ про відмову від продовження терміну вкладу (письмово у відділенні банку, або по телефону клієнтської підтримки (0562) 390000 або 88005000030) вклад автоматично вважається продовженим ще на один термін, вказаний в п.1 даного договору. Термін вкладу продовжується неодноразово без явки КЛІЄНТА в БАНК. При цьому числення нового терміну вкладу і нового мінімального терміну вкладу починається з дня, наступного за датою закінчення попереднього терміну вкладу.

При продовженні терміну вкладу розрахунок процентів на кожен новий термін вкладу здійснюється по процентній ставці, що діє в БАНКУ для продовжуваних депозитних вкладів даного найменування і терміну на день закінчення попереднього терміну вкладу, без укладення додаткових угод до даного договору. Проценти за черговий термін вкладу нараховуються на суму вкладу. Наступне продовження терміну вкладу здійснюється за таким же порядком.

7. Сторони мають право достроково розірвати цей договір відповідно до чинного законодавства, повідомивши про це іншу сторону за два банківські дні до дати розірвання договору. При поверненні вкладу за ініціативою КЛІЄНТА до закінчення терміну вкладу, вказаного в п.1 цього договору, КЛІЄНТУ повертається сума вкладу і виплачуються проценти за неповний термін вкладу, нараховані за фактичний термін користування вкладом за ставкою вкладу «до запитання». Сума нарахованих процентів за цілу кількість термінів вкладу, що пройшли з моменту оформлення договору, виплачується в повному об'ємі

При поверненні вкладу за ініціативою БАНКУ КЛІЄНТУ повертається сума вкладу і виплачуються проценти, нараховані відповідно до умов цього договору за фактичний термін користування вкладом.

При достроковому розірванні вкладу Банк залишає за собою право змінити розмір кредитного ліміту по картці "Універсальна". При цьому, суму заборгованості по кредитній картці "Універсальна" в розмірі, що перевищує розмір кредитного ліміту, що встановлений тарифами Банку на момент розірвання вкладу, КЛІЄНТ доручає БАНКУ утримати з суми вкладу".

8. При розірванні вкладу за ініціативою КЛІЄНТА до закінчення 1 місяця з дати оформлення вкладу, БАНК утримує з КЛІЄНТА комісію за оформлення документів на дострокове розірвання вкладу згідно діючих тарифів БАНКУ.

9. При отриманні інформації про несанкціоноване списання коштів з депозитного рахунку (зокрема за допомогою SMS інформування від Банку) Клієнт зобов'язується негайно повідомляти про це в Банк. При настанні вищезгаданих випадків необхідно звернутися у відділення Банку, в якому оформлений вклад або подзвонити по телефону за номером 8 800 500 00 30 (цілодобово, безкоштовно по Україні), 380 562 390 000 (для дзвінків з-за кордону), 390 000 (для дзвінків в м. Дніпропетровську).

10. З урахуванням особливостей програмного забезпечення БАНКУ, при продовженні терміну вкладу БАНК має право змінити номер вкладного рахунку без укладення додаткових угод до даного договору. При цьому новий номер рахунку відображається у виписці по вкладу.

11. Договір оформляється в двох екземплярах. Один екземпляр договору видається КЛІЄНТУ, інший зберігається в БАНКУ. При укладенні договору БАНКОМ використовується факсимільне відтворення підпису Голови Правління БАНКУ, а також відтворення відбитку печатки БАНКУ технічними друкарськими пристроями.

12. Цей договір набуває чинності з дня його підписання. Дія договору припиняється з виплатою КЛІЄНТУ всієї суми вкладу разом з процентами, що належать відповідно до умов цього договору, і повернення в банк карти «Універсальна» з погашенням повної суми заборгованості по кредиту.

13. При наявності у КЛІЄНТА простроченої заборгованості по кредитах і/або кредитних лімітах, які отримані КЛІЄНТОМ в БАНКУ, або по кредитах, по яким КЛІЄНТ є поручителем, а також по процентах за користування ними, БАНК має право на свій розсуд:

- після закінчення терміну вкладу, вклад та нараховані проценти перерахувати на поточний/картковий рахунок КЛІЄНТА; або

- розірвати цей Договір. При цьому Банк направляє КЛІЄНТУ письмове повідомлення з вказівкою дати розірвання цього Договору. Вклад і нараховані проценти перераховуються на поточний/картковий рахунок КЛІЄНТА.

Списання коштів здійснюється меморіальним ордером.

14. У разі настання обставин форс-мажору (пожежа, повінь, землетрус, військові дії і ін.), не залежних від волі сторін і перешкоджаючих виконанню зобов'язань за даною угодою, терміни виконання таких зобов'язань

відповідно переносяться на час дії обставин форс-мажору. Ці зобов'язання підлягають негайному виконанню після припинення дії форс-мажору.

15. Своїм підписом КЛІЄНТ підтверджує, що вся представлена ним інформація є правильною і зобов'язується про всі зміни повідомляти банк не пізніше 15 днів з моменту їх виникнення. КЛІЄНТ не заперечує проти інформування його про стан вкладу і платіжної карти через e-mail або за допомогою SMS.

16. Всі суперечки, що виникають при реалізації цього договору, розв'язуються сторонами шляхом переговорів. У випадку, якщо сторони не досягли взаємної згоди, суперечки розглядаються відповідно до чинного законодавства України.

17. Уразі порушення однією із сторін умов даного договору вона несе відповідальність згідно з діючим законодавством України

18. Оподаткування процентів по вкладу здійснюється відповідно до чинного законодавства України.

19. Вклад гарантується Фондом гарантування вкладів фізичних осіб в розмірі, визначеному чинним законодавством України на дату недоступності вкладу.

20. До даного вкладу може бути складено заповідальне розпорядження.

21. Основні параметри вкладу:

Вклад «Стандарт» **SAMDNXXXXXXXXXXXXXXX** Дата оформлення: **20.02.2007 р.**

КЛІЄНТ: **Іванов Степан Петрович, ІНН 2034567001, паспорт АН № 205634, виданий Печерським РОДГУУМВД м. Києва 10.02.2000 г**

Адреса мешкання: **м. Київ, вул. Володимирська 10 кв. 12**

Адреса прописки: **м. Київ, вул. Володимирська 10 кв. 12**

тел. дом. **80447410935**, тел. роб. **80442391743**, тел. моб. **+380675672319**

Сума вкладу: **550** доларів США (**п'ятсот п'ятдесят** доларів США)

Термін вкладу: **12** місяців по **20.03.2008** р., процентна ставка **8,5** % річних.

Період нарахування процентів– **12** місяців.

Виконавець: **Сидоров С.С.**

22. При укладенні даного договору БАНК видав КЛІЄНТУ карту «Універсальна» № **XXXX XXXX XXXX**:

Валюта карти – гривня.

Кредитний ліміт в сумі **2780** гривень (**дві тисячі сімсот вісімдесят** гривень)

Базова процентна ставка по кредитному ліміту **3%** в місяць на залишок заборгованості.

23. Умови і Правила надання банківських послуг, Тарифи банку, Пам'ятка клієнта є додатком до даного договору. Я ознайомився і згоден з умовами кредитування, які були надані мені у письмовій формі. Своїм підписом я підтверджую факт надання мені повної інформації у письмовій формі відповідно до ст. 11 Закону України „Про захист прав споживачів”.

карту одержав (підпис)

карту і ПІН одержав(підпис)

ЗАПОВІДАЛЬНЕ РОЗПОРЯДЖЕННЯ

Я, Іванов Степан Петрович повідомляю, що у разі моєї смерті вкладом і нарахованими процентами розпоряджається син Іванов Василь Степанович, 100 %.

Факсиміле підпису ГПБ

та печатки банку

БАНК

ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»

49000, м. Дніпропетровськ вул. Набережна Перемоги, 50

ЄДРПОУ 14360570, ПІН 143605704021

Адреса відділення, м. Київ, пр.Перемоги,65, рахунок 32005186501

У обласному управлінні НБУ по Києву і Київській обл.

МФО 320649

КЛИЕНТ

Один екземпляр договору одержав особисто

Договір оформив (підпис) _____

ЗАЯВА

Я

згідно з угодою № SAMDNXXXXXXXXXXXX від 20.03.2007 р. прошу виплатити суму вкладу і нарахованих процентів, що належить мені.

" _____ " _____ р. _____ (підпис)

Додаток 4

Довіреність по депозиту

ДОВІРЕНІСТЬ N _____

(місто)_____
(число, місяць - прописом)

дві тисячі _____ року.

(рік-прописом)

Я, _____,

(прізвище, ім'я, по-батькові)

паспорт серія _____ N _____, виданий _____

_____ " _____ " _____ г.

ІРН _____

що мешкає _____

цією довіреністю уповноважую _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

паспорт серія _____ N _____, виданий _____

_____ " _____ " _____ г.

ІРН _____

що мешкає _____

розпоряджатися _____

(повністю, в частині отримання % або частки вкладу,

отримання виписки по рахунку)

моїм рахунком N _____ від " _____ " _____ р. у

ПриватБанку, для чого надаю право за мене розписуватися та виконувати

всі дії та формальності, що пов'язанні з цим дорученням.

Довіреність видана строком на _____

(прописом)

без права передовіри та дійсна до _____

(прописом)

ПІДПИС _____

Довіреність підписана гр. _____

у мой присутності. Особа його установлена, дієспроможність перевірена.

П.І.Б. та підпис виконавця

БАНК

М П _____

підпис

Додаток 5

ДОГОВІР ДОРУЧЕННЯ

м. _____ „____” _____ 20__р.

ПриватБанк, названий далі “Повірений” в особі _____, що діє на підставі Доручення № _____ від _____.20__ р., з однієї сторони і _____, надалі “Довіритель”, уклали даний Договір про наступне:

1. Відповідно до ст.ст.1000-1008 ЦК України Довіритель доручає, а Повірений приймає до виконання доручення з обслуговування.

Найменування депозитного договору, укладеного між сторонами (надалі Договір 1)

2. Довіритель доручає Повіреному

2.1. Розірвати Договір 1, при порушенні Довірителем умов Кредитного договору № _____ від „____” _____ 20_____ (надалі Договір 2).

2.2. **Продати** Валюту в сумі, еквівалентної заборгованості по Договору 2 за поточним курсом
(Продати / купити)

купівлі ПриватБанк
(купівлі / продажу)

2.3. Погасити заборгованість по Договору 2.

2.4. Залишок грошових коштів, в тому числі нараховані відсотки, зарахувати на поточний рахунок Довірителя.

3. Погашення заборгованості від імені Довірителя відповідно з п.2. даного договору проводиться платіжними документами Повіреного за підписами уповноважених осіб.

4. Довіритель має право вимагати від Повіреного, за необхідності, звіту з доданням всіх виконавчих документів.

5. Договір вступає в силу з моменту його підписання і діє до повного виконання зобов'язань по Договору 1.

6. Суперечки між сторонами розв'язуються в установленому законом порядку.

7. Даний договір оформляється у двох примірниках, які мають однакову юридичну силу

Реквізити:

ПОВІРЕНИЙ

ДОВІРИТЕЛЬ

ПриватБанк,
49000, м. Дніпропетровськ,
вул. Набережна Перемоги, 50,
ЄДРПОУ 14360570
Адреса ГРУ, РУ, СФ (по місту підготовки договору)

Прізвище _____

Ім'я _____

По-батькові _____

Паспорт _____ Серія _____

Виданий _____

Ідентифікаційний номер _____

Дата народження _____

Громадянство _____

Місце реєстрації _____

Місце проживання _____

Держава постійного проживання _____

Підпис _____

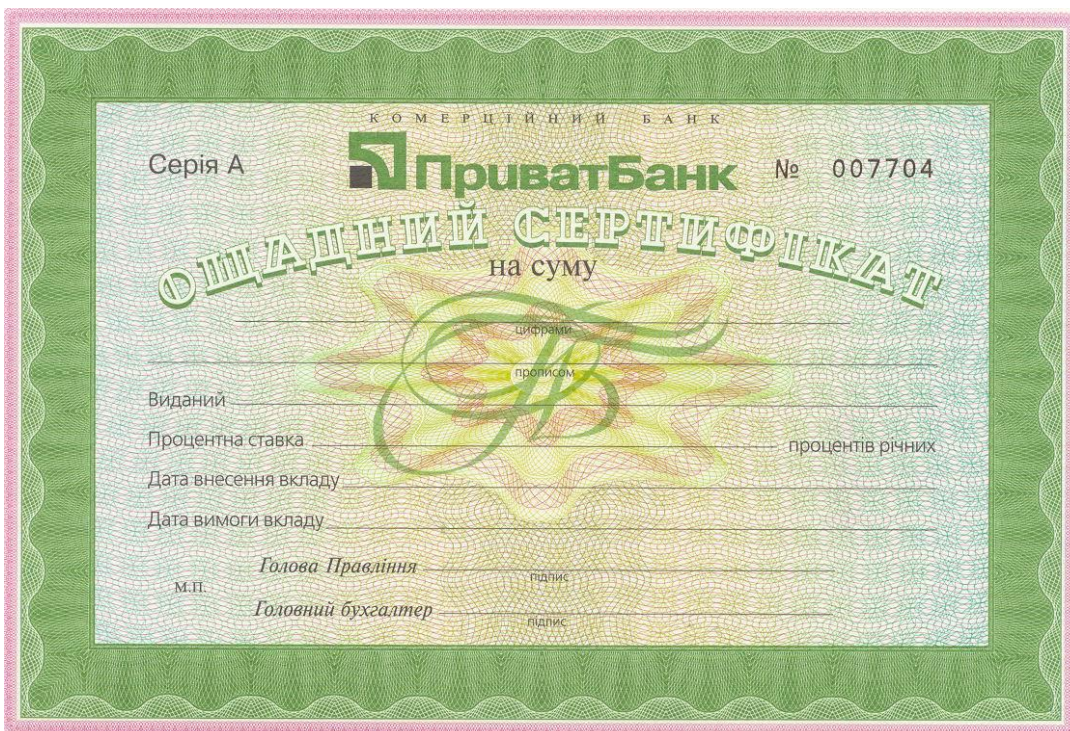
(посада, підпис, П.І.Б.)

м.п. (печатка обов'язково)

„____” _____ 20____ р.

„____” _____ 20____ р.

Додаток 6

Додаток 7

